

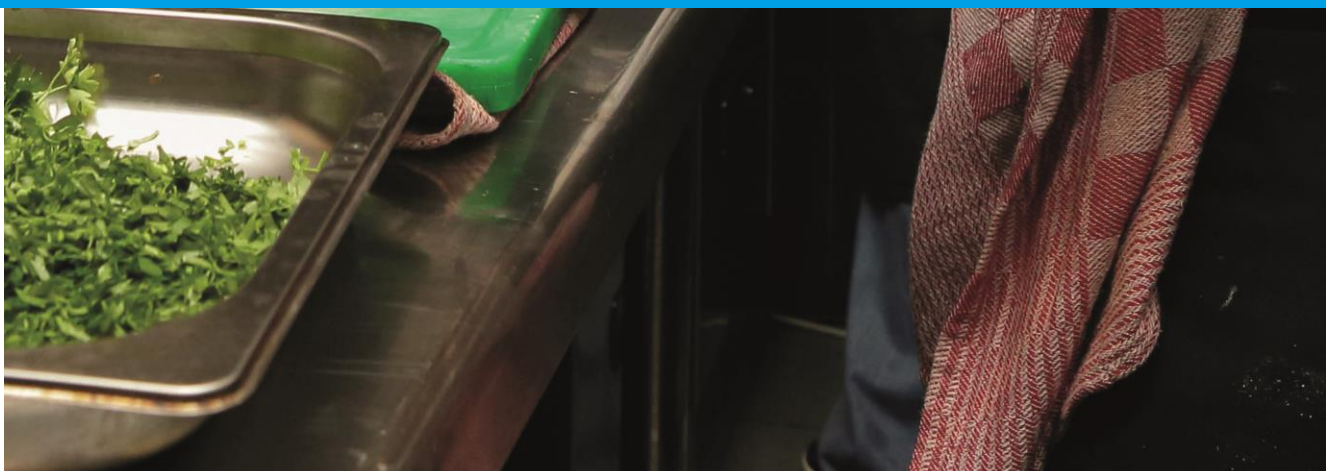


Gemeente
Amsterdam



3^e Vluchtelingenmonitor Amsterdam, juni 2017

Onderzoek, Informatie en Statistiek



In opdracht van: Gemeente Amsterdam

Projectnummer: 17116

Jong, Idske de

Graaff, Laura de

Boom, Wijnand van den

Kuyvenhoven, Joeke

Bezoekadres: Oudezijds Voorburgwal 300

Postbus 658, 1000 AR Amsterdam

idske.de.jong@amsterdam.nl

Telefoon 020 251 11d

www.ois.amsterdam.nl

Amsterdam, juni 2017

Foto voorzijde: Statushouder werkzaam als kok, fotografie Gemeente Amsterdam (2017)

Inhoud

Samenvatting en conclusie	5
Inleiding	13
1 Demografie statushouders in Nederland en Amsterdam	15
1.1 Trends asielzoekers in Nederland: in- en uitstroom	16
1.2 Instroom nieuwe statushouders Amsterdam 2016 en 1 ^e kwartaal 2017	17
1.3 Statushouders en voormalig statushouders in Amsterdam sinds 2001	19
1.4 Verwachte ontwikkelingen in Nederland en Amsterdam	22
1.5 Toegewezen statushouders aan Amsterdam	23
1.6 Demografische kenmerken van vrouwelijke statushouders	25
2 Werk en bijstandsafhankelijkheid	26
2.1 Arbeidsparticipatie	27
2.2 Arbeidsparticipatie vrouwelijke statushouders	28
2.3 Bijstandsafhankelijkheid	29
2.4 Bijstandsafhankelijkheid vrouwelijke statushouders	30
3 Maatschappelijke participatie	34
3.1 Staat van de Stad enquête onder statushouders	35
3.2 Leefsituatie statushouders (welzijnsmaat)	35
3.3 De eigen buurt	38
3.4 Veiligheid	39
3.5 Woonsituatie	40
3.6 Computer en smartphone bezit en gebruik social media	40
3.7 Mobiliteit	42
3.8 Vrijtijdsbesteding	42
3.9 Vrijwilligerswerk	45
3.10 Sociale contacten	46
3.11 Tevredenheid en geluk	48
3.12 Rondkomen en schulden	50
3.13 Godsdienst en positie bevolkingsgroep	51
3.14 Maatschappelijke participatie vrouwelijke statushouders	53
4 Zelfredzaamheid	54
4.1 Zelfredzaamheid Amsterdamse statushouders	55
4.2 Combinatie van problematische ZRM-domeinen	56
4.3 Ontwikkelingen in zelfredzaamheid	57
4.4 Zelfredzaamheid vrouwelijke statushouders	58

5 Gezondheid	59
5.1 Ervaren gezondheid	60
5.2 Psychosociale gezondheid	63
5.3 Sporten en bewegen	67
5.4 Gezondheid van vrouwelijke statushouders	68
6 Huisvesting en onderdak	70
6.1 Opvang asielzoekers	71
6.2 Realisatie huisvesting statushouders in combinatie met andere groepen Amsterdammers	72
6.3 Spreiding statushouders over de stad	73
6.4 Toekomstige spreiding statushouders over de stad	75
7 Maatschappelijk draagvlak	77
7.1 Achtergrond	78
7.2 Vijf procent Amsterdammers negatief over rol gemeente	78
7.3 Draagvlak Amsterdam blijft substantieel	79
7.4 Amsterdammers geven voorkeur aan opvang in lege gebouwen	80
7.5 Dertien procent verwacht overlast van azc of woninglocatie voor statushouders	81
7.6 Minder zorgen om verdringing arbeidsmarkt en woningmarkt, veiligheid en kosten opvang	82
7.7 Veel Amsterdammers willen zelf ook bijdrage leveren	82
Bijlage 1 Literatuur	84

Samenvatting en conclusie

Deze 3^e *Vluchtelingenmonitor* brengt de demografische en sociaaleconomische kenmerken van (voormalig) statushouders in Amsterdam in beeld. Achtergrondinformatie over de participatie van voormalige statushouders in Amsterdam dient als referentiekader voor de nieuwe statushouders. Zo kan worden bekeken of de komende jaren sprake zal zijn van snellere integratie en participatie van statushouders zoals het ingezette beleid beoogt. Hiervoor is het van belang om de positie van statushouders op verschillende sociaaleconomische domeinen in kaart te brengen. Dit geldt op het gebied van werk en inkomen, onderwijs, taal en inburgering, maatschappelijke participatie, huisvesting en onderdak en welzijn en gezondheid.

Net als de vorige twee vluchtelingenmonitoren (OIS 2016) brengt deze 3^e monitor ook weer de demografische en sociaaleconomische kenmerken van (voormalig) statushouders in Amsterdam in beeld. Daarnaast bevat deze monitor een uitbreiding aan informatie op de onderwerpen maatschappelijke participatie en gezondheid en is er in deze monitor extra aandacht voor de positie van de vrouwelijke statushouder. Er wordt gekeken naar de (voormalig) statushouders¹ die *de afgelopen 16 jaar* naar Nederland zijn gekomen, de peildatum in deze rapportage is zoveel mogelijk 1 januari 2017. Daarnaast is er aandacht voor werk en inkomen, onderwijs, zelfredzaamheid, huisvesting en het maatschappelijk draagvlak voor de opvang van asielzoekers en statushouders onder Amsterdammers.



Huidige beleid en kwartaalrapportage

In de opvolgende versies van deze monitor zal het monitoren van het beleid een grotere rol spelen. Op dit moment kan er nog geen echte beleidsevaluatie gedaan worden en zodoende weinig gezegd worden over het recent ingezette beleid. Aan de hand van kaders wordt wel beschreven hoe het beleid vorm krijgt en welke resultaten er tot nu toe zijn geboekt. Deze

¹ In de inleiding later in deze rapportage staan de gehanteerde definities.

kaders dienen ter verdieping van de monitor. De *vluchtelingenmonitor* zal de komende tijd elk half jaar verschijnen.

Naast deze monitor wordt in de tussenliggende kwartalen een rapportage gemaakt onder de naam *Rapportage Asielzoekers en Vluchtelingen* waarin de resultaten van het huidige beleid in beeld worden gebracht.

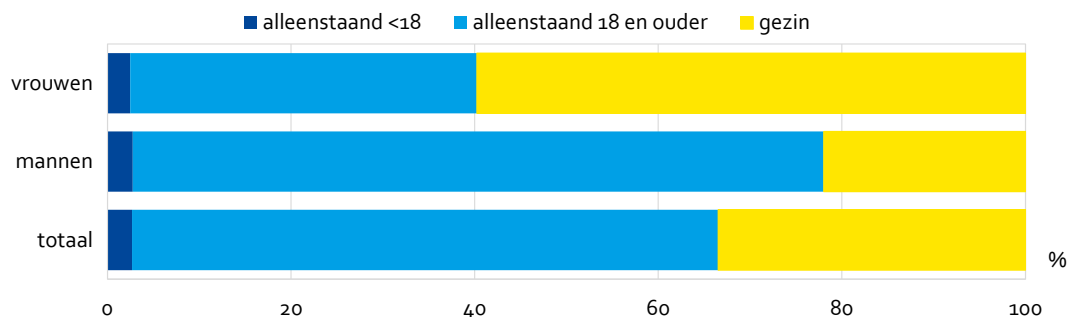
Instroom in Nederland

In 2016 is het aantal asielaanvragen in Nederland, ten opzichte van 2015, bijna gehalveerd. In totaal werden er in Nederland in 2016 ruim 31.500 asiel aanvragen gedaan. In de eerste vier maanden van 2017 zijn er 12.300 asielaanvragen gedaan, 34% meer dan in dezelfde periode in 2016, maar minder dan in de laatste maanden van 2016. Een steeds groter deel van de aanvragen betreffen aanvragen tot gezinshereniging. Hoe de instroom van asielzoekers zich de komende tijd zal ontwikkelen is onzeker en hangt onder meer samen met de ontwikkelingen in de landen waaruit de vluchtelingen komen, internationale afspraken en de politieke ontwikkelingen en keuzes in Nederland.

Instroom in Amsterdam

Sinds begin 2016 (tot 1 april 2017) zijn er 2.662 nieuwe statushouders naar Amsterdam gekomen. De grootste groep komt uit Syrië (57%) gevolgd door Eritreeërs/Ethiopiërs (20%). Ze zijn relatief vaak alleenstaand en tussen de 18 en 34 jaar oud. Mannen zijn in de meerderheid, 70% van de nieuwe statushouders is man. De verwachting is dat het aandeel vrouwelijke statushouders en kinderen gaat toenemen als gevolg van de op gang komende gezinshereniging.

Figuur 1 Nieuwe statushouders Amsterdam naar geslacht en huishoudsamenstelling, 2016-april 2017 (procenten)



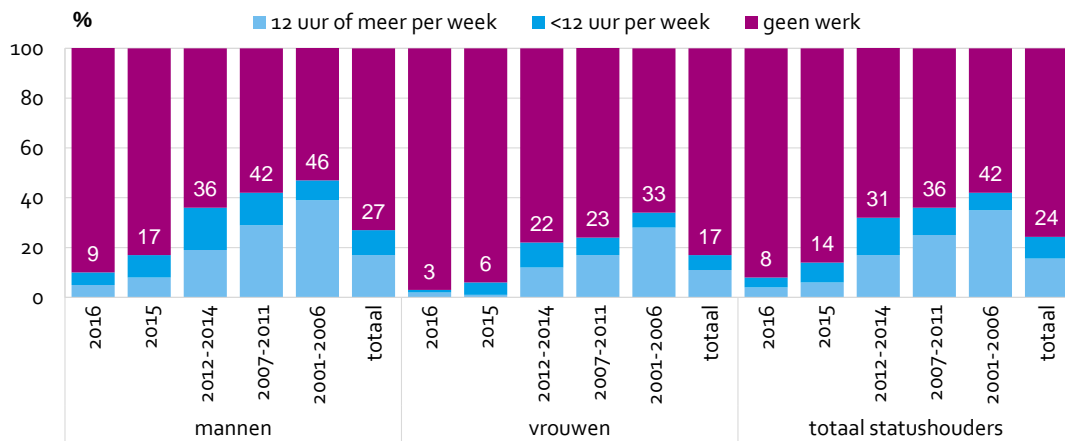
bron: BRP, bewerking OIS

Werk en bijstandsafhankelijkheid

In deze vluchtelingenmonitor is gekeken welk aandeel en welke statushouders werken (in loondienst). Bijna een kwart van de (voormalig) statushouders werkt in loondienst (24%, gemiddelde Amsterdam 60%). Hoe langer zij in Nederland zijn des te hoger de arbeidsparticipatie. Van de groep die in 2016 naar Nederland is gekomen werkt 8% eind 2016, van de groep die in 2015 kwam werkt inmiddels 14% en van de groep die tussen 2012 en 2014 kwam werkt bijna een derde (31%). Wel betreft het vaak kleine banen (36%) van minder dan 12 uur per week, zeker in de eerste jaren dat statushouders in Nederland zijn (zie figuur 2).

Vrouwelijke (voormalig) statushouders werken veel minder vaak (17%) dan mannelijke (voormalig) statushouders (27%) Ongeacht de duur in Nederland en de leeftijd.

Figuur 2 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders met werk in loondienst naar instroomjaar in Nederland en geslacht, december 2016 (procenten)



bron: OIS en CBS, bewerking OIS

Bijstandsafhankelijkheid

De bijstandsafhankelijkheid blijft hoog, mede door de beperkte arbeidsparticipatie en omdat een deel van de arbeidsparticipatie werk met behoudt van uitkering betreft. Twee derde van de (voormalig) statushouders is afhankelijke van een bijstandsuitkering. Naarmate men langer in Nederland woont daalt dit aandeel wel. Wat opvalt is dat de groep die in 2016 naar Nederland is gekomen minder vaak afhankelijk is van bijstand (77%) dan de groep die in 2015 kwam (89%).

Amsterdamse Aanpak Statushouders

In de Amsterdamse Aanpak Statushouders staat een versnelde integratie en participatie via een integrale aanpak van werk, onderwijs, zorg en welzijn centraal. In de praktijk betekent dit dat de gemeente statushouders die toegewezen zijn aan Amsterdam in een zo vroeg mogelijk stadium begeleidt naar (betaald) werk of een opleiding. Ook is in een vroeg stadium toeleiding naar zorg en welzijn. Dit is een gecombineerde inzet van de centrale stad en de stadsdelen.

Nieuwe instroom 2017

In 2017 zijn tot nu toe 537 statushouders ingestroomd in de Amsterdamse Aanpak Statushouders:

- 485 bij Team Entree Amsterdam;
- 22 bij Team Activering Vluchtelingen en
- 30 bij de jongerenpunten.

43% van de instroom is jonger dan 27 jaar.

Resultaten 2017

Er zijn in de eerste vier maanden van 2017 236 assessment afgenomen (59% van de doelstelling voor deze periode) en 35 statushouders namen deel aan Taalboost (18% van doelstelling voor deze periode). De verwachting is dat de achterstand de komende maanden wordt ingelopen.

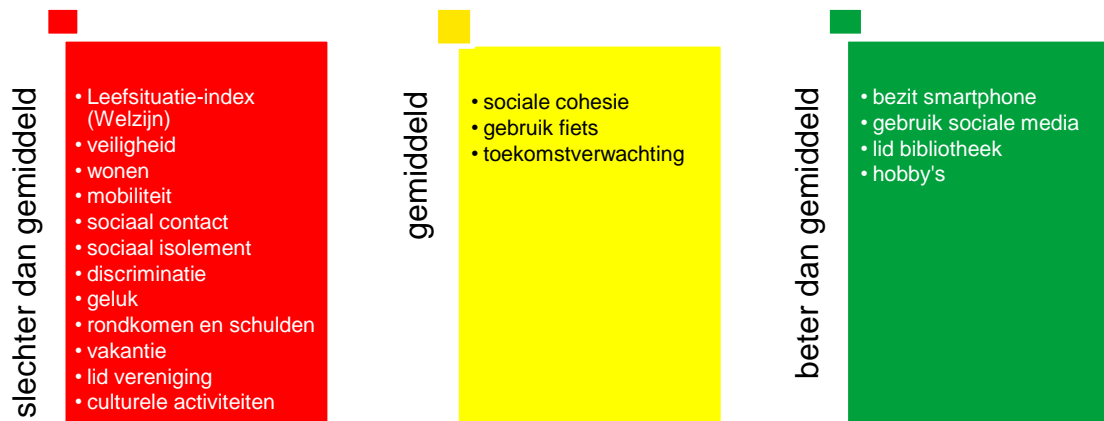
In 2017 zijn er tot nu toe (mei 2017) 104 statushouders parttime aan het werk gegaan, 208 zijn gestart met een opleiding, 369 zijn in begeleiding naar werk, 105 volgen een participatie(traject) en 76 statushouders ontvangen nadere hulpverlening.

Maatschappelijke participatie

Eind 2016 is aan 122 Amsterdamse (voormalig) statushouders die twee tot elf jaar in Nederland wonen een vragenlijst voorgelegd in het kader van de Staat van de Stad 2016. In de vragenlijst kwamen tal van onderwerpen gerelateerd aan maatschappelijke participatie aan bod. De groep (voormalig) statushouders is vergeleken met het gemiddelde in Amsterdam en met de totale groep 1^e generatie migranten. De (voormalig) statushouders zijn ten opzichte van de 1^e generatie migranten en de totale Amsterdamse bevolking wat jonger dan gemiddeld..

Het valt op dat de (voormalig)statushouders op tal van onderwerpen slechter scoren dan gemiddeld in de stad, maar op andere ook juist gemiddeld of zelfs beter (zie figuur 3). Het welzijn van de statushouders blijkt, gemeten aan de hand van de Leefsituatie-index (SLI), een maat om de objectieve kwaliteit van leven te bepalen, veel lager dan gemiddeld in Amsterdam. Ze scoren ook lager dan andere subgroepen Amsterdammers. Het hebben van dagbesteding in de vorm van werk, onderwijs of vrijwilligerswerk beïnvloedt de welzijnspositie van statushouders wel in positieve zin.

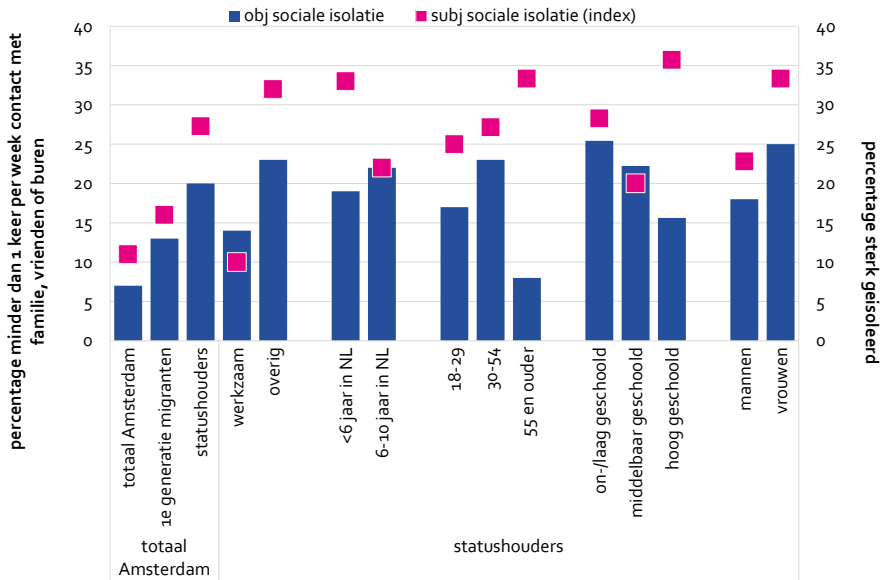
Figuur 3 Maatschappelijke participatie statushouders ten opzichte gemiddelde Amsterdam, 2016



bron: Staat van de Stad, 2016

Een objectieve maat voor sociale isolatie is het aandeel mensen dat minder dan één keer per week contact heeft met familie, vrienden of burens. De (voormalig) statushouders hebben veel vaker weinig contact (20%) dan gemiddeld in Amsterdam (7%). Aan de hand van stellingen is bekeken of mensen zich ook sociaal geïsoleerd voelen. De (voormalig) statushouders voelen zich veel vaker (27%) geïsoleerd dan gemiddeld (11%). Verder blijkt het hebben van sociale contacten lang niet altijd samen te gaan met minder gevoelens van sociale isolatie. Met name oudere (voormalig) statushouders, groepen die minder dan 6 jaar in Nederland zijn en hoogopgeleide (voormalig) statushouders hebben wel contacten maar voelen zich toch in sterke mate geïsoleerd (zie figuur 4).

Figuur 4 Objectieve sociale isolatie (blauwe balken) en subjectieve sociale isolatie (roze stippen), 2016 (procenten)



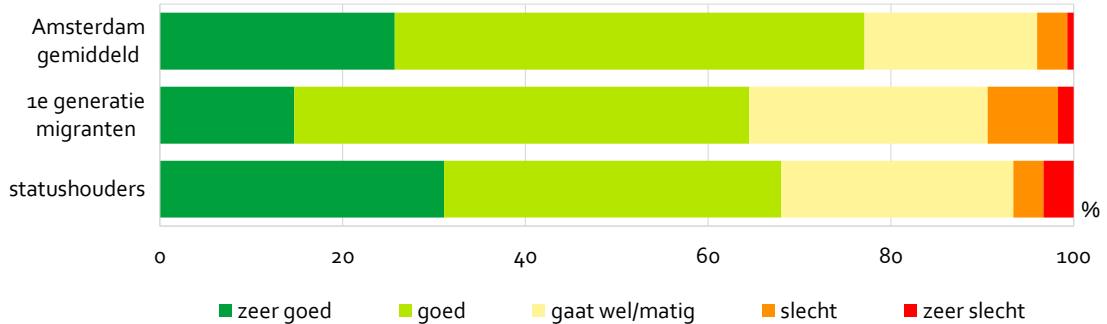
bron: Staat van de Stad, 2016

Zelfredzaamheid

Ondanks grote bijstandsafhankelijkheid is er onder (voormalig) statushouders met een bijstandsuitkering verder sprake van relatief grote zelfredzaamheid. Dit is gemeten aan de hand van de Zelfredzaamheids-Matrix (ZRM) bestaande uit 11 domeinen. Als er problemen zijn dan doen die zich vooral voor rondom financiën, dagbesteding en maatschappelijke participatie. Problematiek rondom geestelijke en lichamelijke gezondheid speelt vaker naarmate men langer in Nederland is. Problemen in het sociaal netwerk en maatschappelijke participatie spelen sterker onder groepen die kort in Nederland zijn. Er is (nog) relatief weinig ontwikkeling te zien in zelfredzaamheid onder (voormalig) statushouders die langere tijd in de bijstand zitten en waarbij meerdere Zelfredzaamheids-Matrices zijn afgenomen. Alleen op de domeinen dagbesteding, maatschappelijke participatie en sociaal netwerk is er een relatief grote groep die van een problematische score naar zelfredzaam gaat. Al is er ook op deze domeinen bij anderen juist relatief vaak sprake van een verslechtering.

Gezondheid en welzijn

Informatie over de gezondheid van (voormalig) statushouders is maar beperkt beschikbaar. Aan de hand van de Staat van de Stad enquête kan wel de ervaren gezondheid in beeld worden gebracht. Daaruit blijkt dat (voormalig) statushouders hun eigen gezondheid minder vaak als (zeer) goed beschrijven dan gemiddeld in Amsterdam. Ze hebben daarentegen, mede door de relatief jonge leeftijd, wel minder vaak last van langdurige ziekten en aandoeningen. Psychosociale problematiek komt vaker voor onder (voormalig) statushouders dan gemiddeld in Amsterdam. De ondervraagde (voormalig) statushouders geven vaker aan dat zij zich somber of neerslachtig voelen, nooit of zelden energiek en zelden of nooit kalm.

Figuur 5 Ervaren algemene gezondheid, 2016 (procenten)

Bron: Staat van de Stad, 2016

Bijna de helft van de (voormalig) statushouders sport minimaal één keer per maand, dit is iets minder dan gemiddeld in Amsterdam. Toch haalt 72% de nationale beweegnorm van minimaal 5 dagen per week 30 minuten matig intensief bewegen (vrouwelijk wat vaker dan mannen). Dit komt overeen met het gemiddeld in Amsterdam.

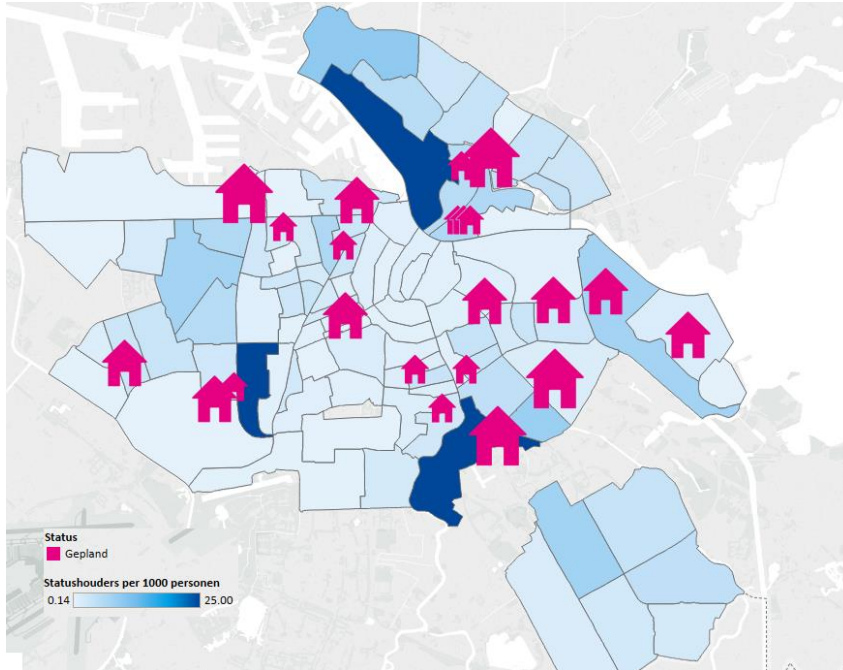
Huisvesting

De afgelopen jaren groeide het aantal inwoners van Amsterdam sterk. Op de toch al krappe woningmarkt moet de gemeente ook statushouders huisvesten. Statushouders komen veelal terecht in sociale huurwoningen. De statushouders die sinds 2016 in Amsterdam zijn gekomen wonen verspreid over de stad, maar zijn wel relatief vaak terug te vinden in buurten met veel sociale huurwoningen. Er worden in de periode 2016-2018 2.700 extra tijdelijke woningen voor statushouders gerealiseerd door initiatieven van woningcorporaties, transformatie van vastgoed, vereniging/hergebruik van studentencomplexen en door (tijdelijke) nieuwbouw op lege kavels. De locaties komen op verschillende plekken in de stad en worden gemengd met woningen voor jongeren en studenten. De eerste projecten zijn inmiddels opgeleverd (ruim 500 personen gehuisvest), dit is terug te zien in de kaart die het aantal statushouders per 1000 inwoners in beeld brengt. Riekerhaven, NDSM en het azc aan de Wenckebachweg vallen daarbij op door het relatief grote aandeel statushouders per 1.000 inwoners.

Taakstelling huisvesting

Amsterdam had in 2016 de taakstelling om 2.076 statushouders te huisvesten. Dit zijn er uiteindelijk 2.057 geworden. De taakstelling voor 2017 is aanzienlijk lager met 1.150 te huisvesten statushouders. De afgelopen jaren heeft Amsterdam een achterstand opgelopen in het aantal te huisvesten statushouders. Omdat er voor 2017 en 2018 verschillende bouwprojecten worden gerealiseerd en de taakstelling 2017 veel lager is dan in 2016 is de verwachting dat Amsterdam een deel van de opgelopen achterstand (932 te huisvesten statushouders) in kan gaan lopen.

Figuur 6 Geplande maar nog niet gerealiseerde huisvestingprojecten statushouders (huisjes) en aandeel nieuwe statushouders (2016-maart 2017) per 1000 inwoners naar wijk

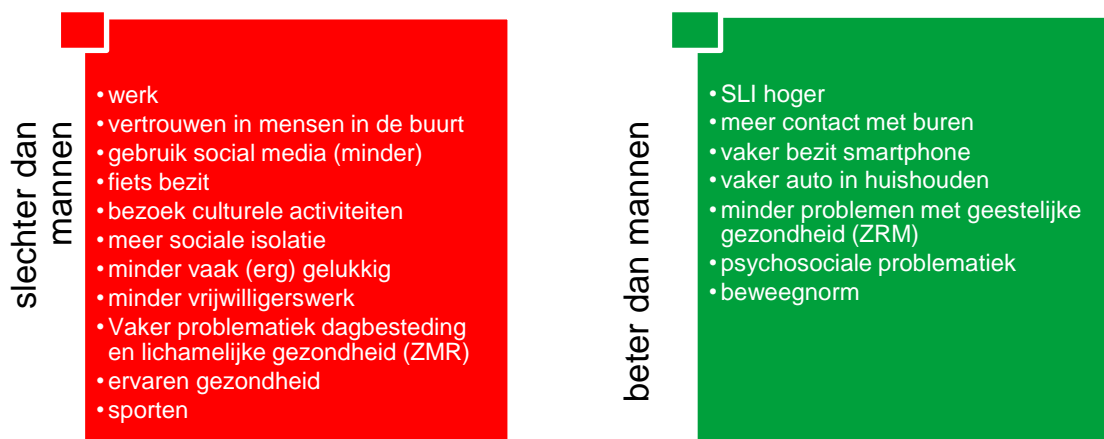


bron: gemeente Amsterdam en BRP, bewerking OIS

Vrouwelijke statushouders

In deze monitor is per thema apart gekeken naar de positie van vrouwen ten opzichte van mannen. Momenteel is 30% van de nieuwe statushouders vrouw. Naar verwachting zal dit aandeel de komende tijd wat toenemen als gevolg van gezinshereniging. Tussen mannen en vrouwen die al wat langer in Amsterdam zijn valt in negatieve zin vooral het verschil in arbeidsparticipatie (lager onder vrouwen) en ervaren gezondheid op. Daarentegen hebben vrouwelijke statushouders minder psychosociale problematiek dan mannen, hebben ze meer contact met burens en halen zijn bijvoorbeeld wel vaker de nationale beweegnorm

Figuur 7 Vrouwelijke (voormalig) statushouders ten opzichte van mannelijke (voormalig) statushouders, 2016



bron: Staat van de Stad, 2016

Maatschappelijk draagvlak

Het draagvlak onder Amsterdammers om asielzoekers en statushouders op te vangen is en blijft substantieel. Amsterdammers geven de voorkeur aan het huisvesten van statushouders in leegstaande gebouwen, of in lijn met projecten als Riekerhaven, het huisvesten van verschillende groepen woningzoekenden op nieuwe locaties. Het draagvlak voor het met voorrang verstrekken van sociale huurwoningen is en blijft laag.

Op basis van de draagvlakmetingen die gedaan zijn kunnen (nog) geen statistisch significante uitspraken gedaan worden over welke buurten meer of juist minder welwillend staan tegenover opvang van statushouders en asielzoekers. Wel blijkt dat leeftijd, opleiding en stemgedrag van invloed zijn op de mening. Hoger opgeleide, jonge Amsterdammers en linkse stemmers kijken positiever aan tegen de opvang dan andere groepen.

Conclusie

Deze 3^e *Vluchtelingenmonitor* biedt weer een breder inzicht in de participatie en integratie van statushouders die sinds 2001 naar Nederland zijn gekomen en in Amsterdam wonen. De inzichten in maatschappelijke participatie, gezondheid en vrouwen, nieuwe thema's in deze monitor, dragen bij aan het verder vormgeven van het beleid gericht op vluchtelingen en het beter begrijpen van de groep.

Op een tal van terreinen lijkt de situatie van statushouders te verbeteren naarmate ze langer in Nederland wonen: vaker aan het werk en ook voor steeds meer uren per week, minder uitkeringen, vaker vrijwilligerswerk, minder sociale isolatie en meer contact met familie, vrienden en buren, positiever over de samenleving, instituties en het eigen leven, meer bewegen en meer vertrouwen in de toekomst. Er zijn ook terreinen met een risico op verslechtering (blijkt uit groepen die er al langer zijn) en dus extra aandacht behoeven zoals de geestelijke en lichamelijke gezondheid en de inkomenspositie en schulden.

Inleiding

In 2016 zijn 31.500 asielaanvragen gedaan in Nederland, veel minder dan in 2015 (60.000). De instroom van statushouders in Amsterdam blijft desondanks hoog en hoger dan in eerdere jaren. Hoewel de taakstelling voor 2017 lager ligt dan in 2016 moet er nog steeds voor een grote groep statushouders een plek worden gevonden in de toch al volle stad.

Het college ziet het als taak om asielzoekers op te vangen en te zorgen dat statushouders snel integreren en participeren. Eind 2015 is daartoe het beleidskader "*Vluchtelingen in Amsterdam 2015-2018*" vastgesteld evenals het actieplan *werk en ondernemerschap voor vluchtelingen*. Hierin worden verschillende beleidslijnen rondom vluchtelingen benoemd met als voornaamste doel de integratie van vluchtelingen te versnellen en de participatie te verhogen. Deze 3^e Vluchtelingenmonitor brengt achtergrondinformatie over eerdere groepen statushouders in beeld rondom verschillende thema's om op termijn iets te kunnen zeggen over het al dan niet sneller integreren en beter participeren van nieuwe statushouders.

Naast deze halfjaarlijkse Vluchtelingenmonitor verschijnt in de tussenliggende kwartalen het dashboard onder de naam Rapportage Asielzoekers en Vluchtelingen waarin de resultaten van de huidige aanpak centraal staan. Hiervoor is het van belang om de positie van statushouders op verschillende sociaaleconomische domeinen in kaart te brengen en te volgen. Dit geldt voor werk en inkomen, onderwijs, welzijn, gezondheid, participatie en huisvesting en onderdak. Aan de hand van kaders wordt in deze 3^e Vluchtelingenmonitor een beeld geschetst van de resultaten van de huidige aanpak.

Onderzoeksvragen

In deze derde vluchtelingenmonitor² wordt naast demografie ingegaan op werk en inkomen, maatschappelijke participatie, zelfredzaamheid, gezondheid, huisvesting en het maatschappelijk draagvlak. Daarbij komen de volgende thema's aan bod:

- Welke demografische kenmerken hebben de nieuwe, recente, statushouders in Nederland en Amsterdam?
- Hoe ziet de arbeidsparticipatie van (voormalig) statushouders eruit?
- Hoe ziet de maatschappelijke participatie van (voormalig) statushouders eruit? En waarin wijkt dit af van andere groepen Amsterdammers?
- Hoe scoren (voormalig) statushouders op indicatoren die zelfredzaamheid meten?
- Hoe ziet de gezondheid, het welzijn en het zorggebruik van (voormalig) statushouders eruit?
- Waar wonen de statushouders nu en waar komen de statushouders in de toekomst te wonen?
- Hoe kijken de Amsterdammers aan tegen de opvang van asielzoekers en statushouders?

² In het voorjaar van 2016 is de eerste vluchtelingenmonitor opgesteld.

Definities en dataselectie

Deze 3^e vluchtelingenmonitor gaat over de statushouders en voormalig statushouders die in 2017 woonachtig zijn in Amsterdam. Het selecteren van deze onderzoeksgroep wordt gedaan op basis van de Basisregistratie Personen (BRP) van Amsterdam. In de BRP wordt aangegeven wat de wettelijke verblijfstitel is van inwoners van Amsterdam met een niet-Nederlandse nationaliteit. Voor vluchtelingen met een verblijfsstatus is dit 'asielvergunning voor bepaalde of onbepaalde tijd (code verblijfstitel 26 of 27'. Sinds 2001 zijn de inwoners die een asielvergunning hebben of hebben gehad geselecteerd uit de BRP om zo ook de groep voormalig statushouders te kunnen volgen. Spreken we over voormalig statushouders dan betreft het de groep die inmiddels de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen en niet meer in de BRP staat onder code verblijfstitel 26 of 27. De statushouders zijn de personen die nog wel een verblijfsvergunning voor bepaalde of onbepaalde tijd hebben. Een deel van de beschreven groep in deze rapportage is dus *voormalig statushouder*, zij hebben inmiddels de Nederlandse nationaliteit.

De gegevens over de (voormalig) statushouders uit de BRP zijn vervolgens gebruikt om (door middel van koppelingen) in andere bronnen de (voormalig) statushouders eruit te filteren. Via het CBS is door koppeling met de polisadministratie (gegevens over werk in loondienst) informatie verkregen over het aandeel werkzame (voormalig) statushouders. Daarnaast is van gemeentelijke data over zelfredzaamheid en bijstandsafhankelijkheid gebruik gemaakt. Het koppelen van persoonsgegevens uit databronnen van de gemeente en het CBS gebeurt binnen de beveiligde digitale omgeving van het CBS zodat er zorgvuldig wordt omgegaan met privacy gevoelige informatie. De peildatum is veelal 1 januari 2017, maar in enkele gevallen april 2017.

In de monitor worden verschillende statushouders ingedeeld naar herkomstgroep, zoals Syriërs of Eritreeërs. Tenzij anders aangegeven wordt hiervoor de herkomst definitie van het CBS gebruikt, waarbij het geboorteland van de persoon en/of het geboorteland van de ouders het land van herkomst bepalen.

Leeswijzer

Deze vluchtelingenmonitor behandelt tal van thema's met als focus statushouders (voormalig en huidige) in Amsterdam. Elk hoofdstuk begint met een opsomming van de kernpunten en beschrijft in de rest van het hoofdstuk de uitkomsten uitgebreider.

- Hoofdstuk 1 belicht de ontwikkelingen in de instroom van asielzoekers in Nederland en Amsterdam;
- In hoofdstuk 2 staat het thema werk en inkomen centraal. Het beschrijft de arbeidsparticipatie van (voormalig) statushouders en gaat in op de bijstandsafhankelijkheid van de groep;
- In hoofdstuk 3 is aandacht voor de maatschappelijke participatie van (voormalig) statushouders, gemeten aan de hand van de Staat van de Stad enquête.
- Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op het welzijn van de (voormalig) statushouders aan de hand van zelfredzaamheid.
- Hoofdstuk 5 staat in het teken van de gezondheid van (voormalig) statushouders.
- In hoofdstuk 6 is aandacht voor de huisvesting van de (voormalig) statushouders en asielzoekers.
- Hoofdstuk 7 beschrijft ten slotte het draagvlak voor de opvang van asielzoekers en statushouders onder de Amsterdamse samenleving en de bereidheid van Amsterdammers om daar een bijdrage aan te leveren.

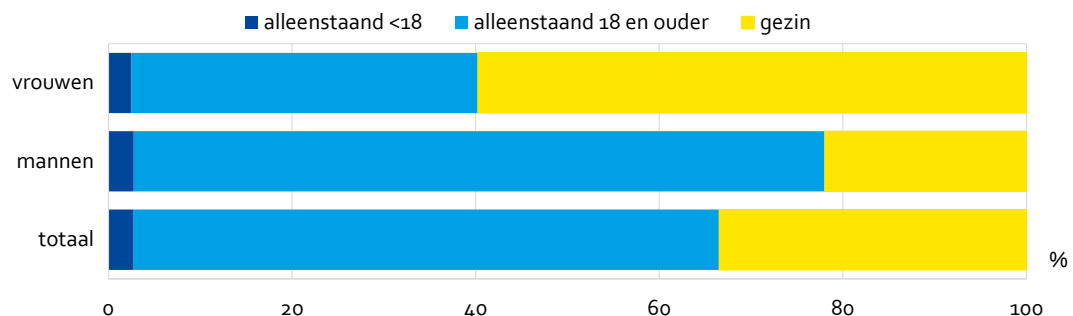
1 Demografie statushouders in Nederland en Amsterdam

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de ontwikkelingen in de instroom van asielzoekers in Nederland en Amsterdam en gaat ook in op de verwachte ontwikkelingen voor de komende tijd. Eerst wordt de instroom in Nederland in beeld gebracht en vervolgens wordt gekeken naar de groep die zich recent in Amsterdam heeft gevestigd en wordt teruggekeken naar de groepen die sinds 2001 zijn gekomen. Daarna wordt de groep die al aan Amsterdam is toegewezen maar nog wacht op een woning kort beschreven.

Kernpunten

- Het aantal asielaanvragen in Nederland is in 2016 ten opzichte van 2015 bijna gehalveerd (2016: 31.500 aanvragen). Begin 2017 ligt de instroom eveneens lager dan begin 2016;
- Sinds november 2016 is het aandeel aanvragen voor familiehereniging groter dan het aandeel eerste aanvragen, 2/3 van deze aanvragen werd door Syriërs gedaan;
- Sinds begin 2016 zijn er 2.662 statushouders naar Amsterdam gekomen, zij zijn relatief vaak man, alleenstaand (gedeeltelijk wel met lopende aanvraag gezinshereniging) en tussen de 18 en 34 jaar oud. De grootste groep komt uit Syrië (57%) gevolgd door Eritreeërs/Ethiopiërs (20%);
- Hoewel de vrouwelijke statushouders en ook het aantal kinderen in de minderheid zijn, is de verwachting dat het aandeel vrouwen op de totale groep statushouders gaat toenemen als gevolg van de op gang komende gezinshereniging. Evenals het aandeel kinderen;
- Het aandeel alleenstaanden neemt sterk af in de aan Amsterdam toegewezen statushouders, huishoudens worden steeds groter.

Figuur 1A Nieuwe statushouders (2016-maart 2017) Amsterdam naar geslacht en huishoudsamenstelling (procenten)

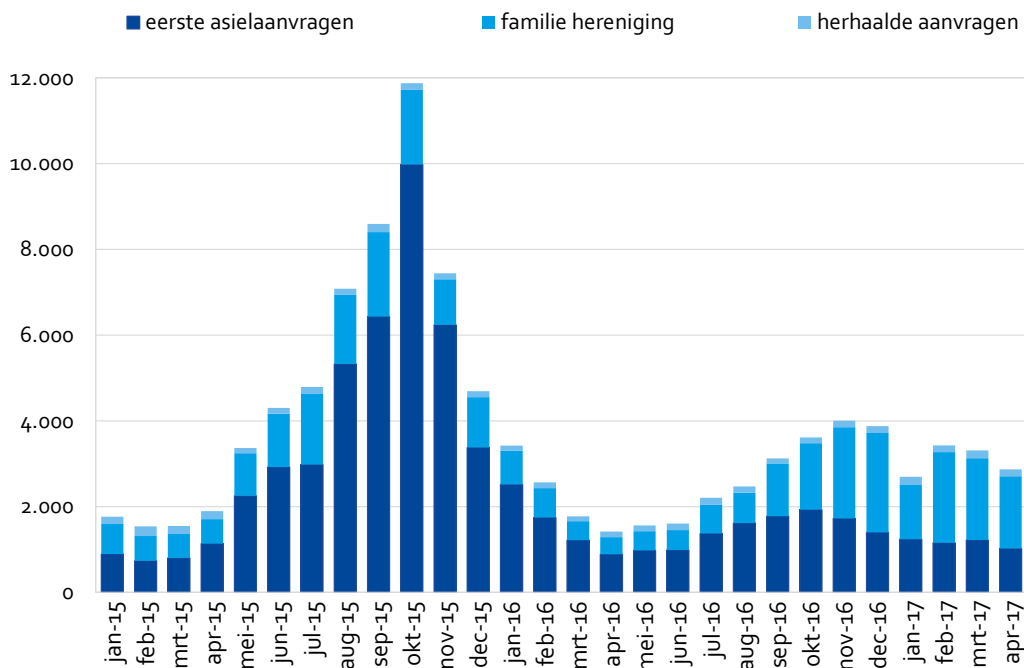


bron: BRP, bewerking OIS

1.1 Trends asielzoekers in Nederland: in- en uitstroom

Ten opzichte van 2015 is het aantal asielaanvragen in Nederland in 2016 bijna gehalveerd. In totaal werden er in Nederland in 2016 ruim 31.500 asiel aanvragen gedaan. In de eerste vier maanden van 2017 zijn er 12.300 asielzoekers ingestroomd. Dat is 34% meer dan in dezelfde periode een jaar geleden, maar minder dan in de laatste maanden van 2016.

Figuur 1.1 Asielaanvragen in Nederland, 2015-april 2017 (aantallen)



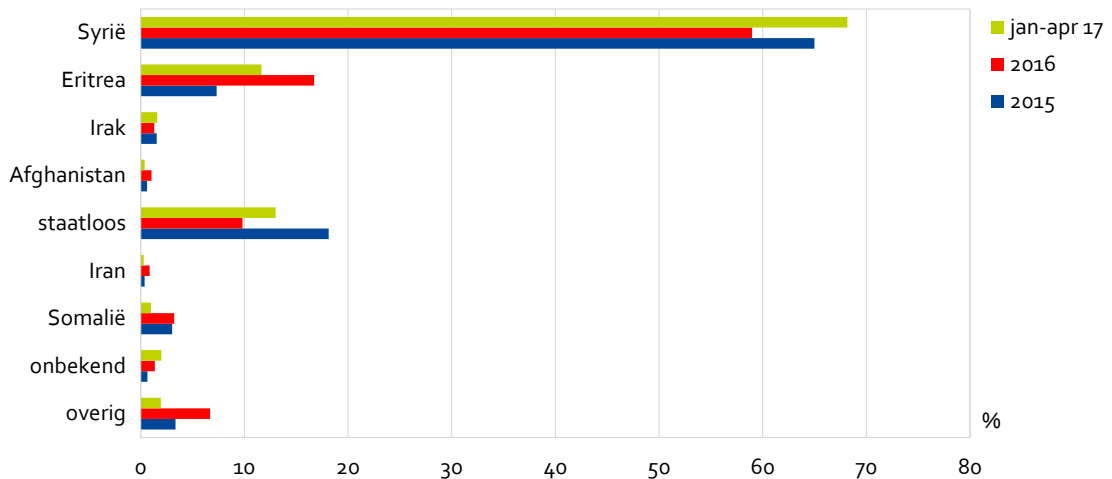
bron: IND, bewerking OIS

Hoewel in 2016 de meeste asielaanvragen (57%) eerste aanvragen betroffen, is er sinds november 2016 een verschuiving in de samenstelling van de asielaanvragen waarneembaar. Vanaf dat moment is het aandeel aanvragen voor familieherenigingen groter dan het aandeel eerste aanvragen (met uitzondering van januari 2017, waarin beide aandelen bijna even groot zijn). Deze toename van het aantal aanvragen van nareizigers is in september 2016 ingezet. Gemiddeld betrof over 2016 37% van de aanvragen familiehereniging. In de eerste vier maanden van 2017 is dit aandeel naar 57% gestegen en zakte het aandeel eerste aanvragen naar 38%.

Net als over heel 2016 worden in het eerste deel van 2017 de meeste eerste aanvragen (13%) door Syriërs gedaan, gevolgd door Eritreeërs (9%), Marokkanen (8%) en Irakezen (5%). Marokko staat sinds februari 2016 op de lijst van veilige landen van herkomst van het ministerie van Veiligheid en Justitie (IND, 2016). Deden vanaf juni 2016 nog meer Eritreeërs dan Syriërs eerste aanvragen, sinds december 2016 vormen Syriërs weer de grootste groep eerste aanvragers. Veruit de meeste (68%) van de aanvragen voor familiehereniging is in de eerste vier maanden van 2017 door Syriërs gedaan, 12% daarvan werd door Eritreeërs gedaan. In 2016 was bijna zes

op de tien nareizigers minderjarig. Hieronder vielen ruim 3.000 duizend kinderen in de basisschoolleeftijd (5-12 jaar), waarvan 56% van Syrische herkomst is. (CBS,2017). Herhaalde aanvragen maken slechts een klein deel uit van alle aanvragen en werden in het afgelopen halfjaar vooral door Afghanen en Irakezen gedaan.

Figuur 1.2 Aanvragen voor familie hereniging naar nationaliteit in Nederland , 2015- april 2017 (procenten)



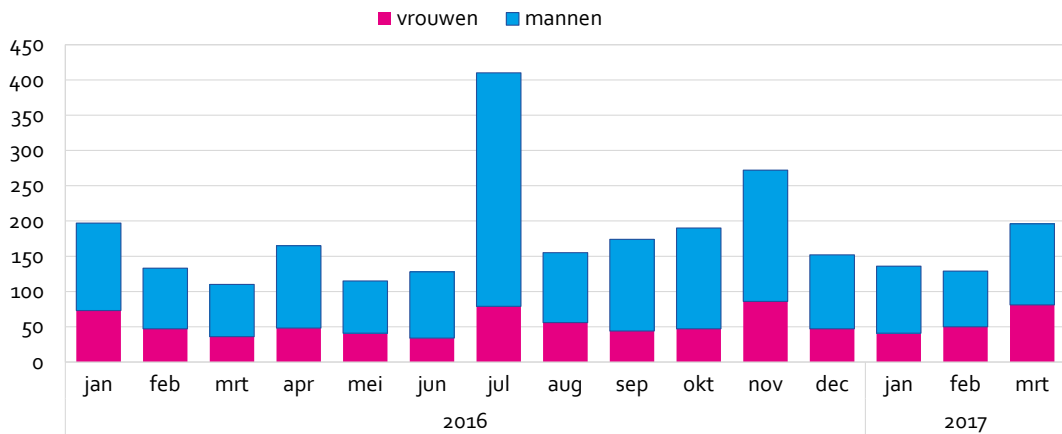
bron: IND, bewerking OIS

Het aantal minderjarige asielzoekers dat naar Nederland komt is in 2016 ten opzichte van 2015 met 44% gedaald. In de periode van januari tot en met april van dit jaar hebben 459 alleenstaande minderjarige vluchtelingen een asielaanvraag ingediend. Ruim de helft (55%) daarvan zijn Eritrees, 8% is Syrisch en 6% komt uit Afghanistan.

1.2 Instroom nieuwe statushouders Amsterdam 2016 en 1^e kwartaal 2017

In 2016 hebben zich 2.201 nieuwe statushouders ingeschreven in Amsterdam. Dit zijn statushouders die in 2015 of 2016 een verblijfsvergunning in Nederland hebben gekregen. In het eerste kwartaal van 2017 kwamen er 461 nieuwe statushouders naar Amsterdam, zij kregen eveneens na 2014 een verblijfsvergunning in Nederland.

Per maand fluctueert de instroom mede door het opleveren van bouwprojecten voor onder andere statushouders. De piek in juli, in onderstaande figuur, komt bijvoorbeeld door de oplevering van Riekerhaven. Het aandeel vrouwen wisselt per maand, in juli 2016 was het met 19% het laagst, in februari (39%) en maart (41%) van 2017 het hoogst. Naar verwachting neemt het aandeel vrouwen in de groep statushouders als gevolg van gezinshereniging de komende tijd toe.

Figuur 1.3 Nieuwe statushouders naar instroommaand en geslacht, jan 2016-maart 2017 (procenten)

Bron: BRP, bewerking OIS

Deze rapportage kijkt naar de totale groep die in 2016 en het eerste kwartaal van 2017 naar Amsterdam kwam, 2.662 nieuwe statushouders. Hiervan is 70% man en 30% vrouw.

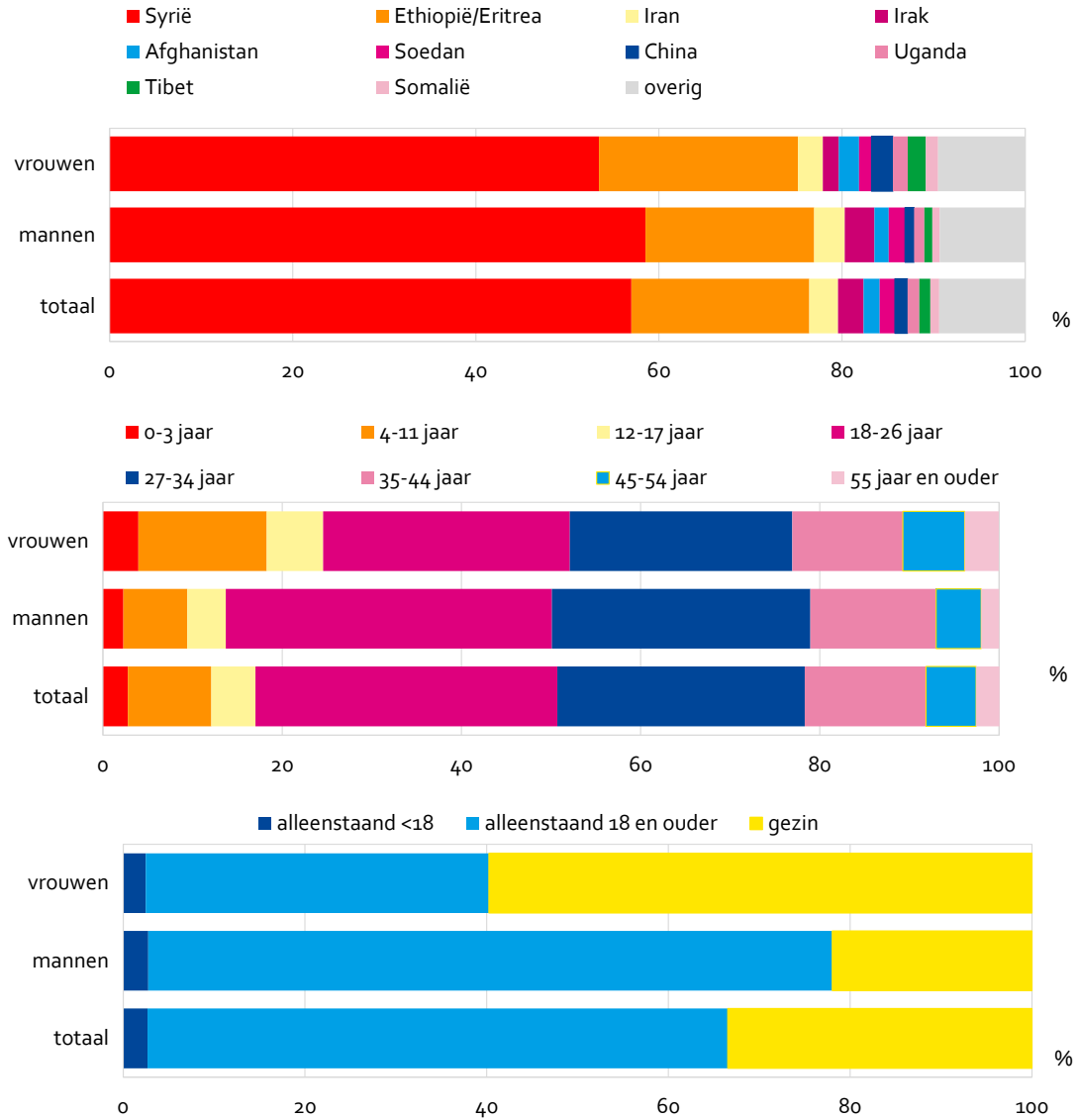
De grootste groep (57%) is afkomstig uit Syrië, gevolgd door mensen uit Eritrea/Ethiopië (20%). De andere groepen zijn veel kleiner en komen voornamelijk uit Iran (3%), Irak (3%), Afghanistan (2%), Soedan (2%), China (1%), Uganda (1%), Tibet (1%) en Somalië (1%). Negen procent is afkomstig uit overige landen. De vrouwelijke statushouders komen momenteel iets minder vaak uit Syrië en wat vaker dan gemiddeld uit Eritrea/Ethiopië.

Qua leeftijd valt op dat vrouwelijke statushouders vaker tussen de 0-17 jaar zijn dan mannelijke statushouders. In absolute aantallen (zie bijlage) zijn de mannen juist in de meerderheid onder alle leeftijdsgroepen.

De vrouwelijke statushouders wonen relatief gezien veel vaker in een gezinsvorm (60%) dan mannelijke statushouders (22%). In absolute aantallen is het verschil beperkt (407 mannen in gezin en 484 vrouwen in gezin) doordat het totale aantal mannelijke statushouders veel hoger is.

Hoofdstuk 6 gaat nader in op de spreiding van de nieuwe statushouders over de stad.

Figuur 1.4 Nieuwe statushouders naar geslacht en etniciteit, leeftijd en huishoudsamenstelling, jan 2016-maart 2017 (procenten)



Bron: BRP, bewerking OIS

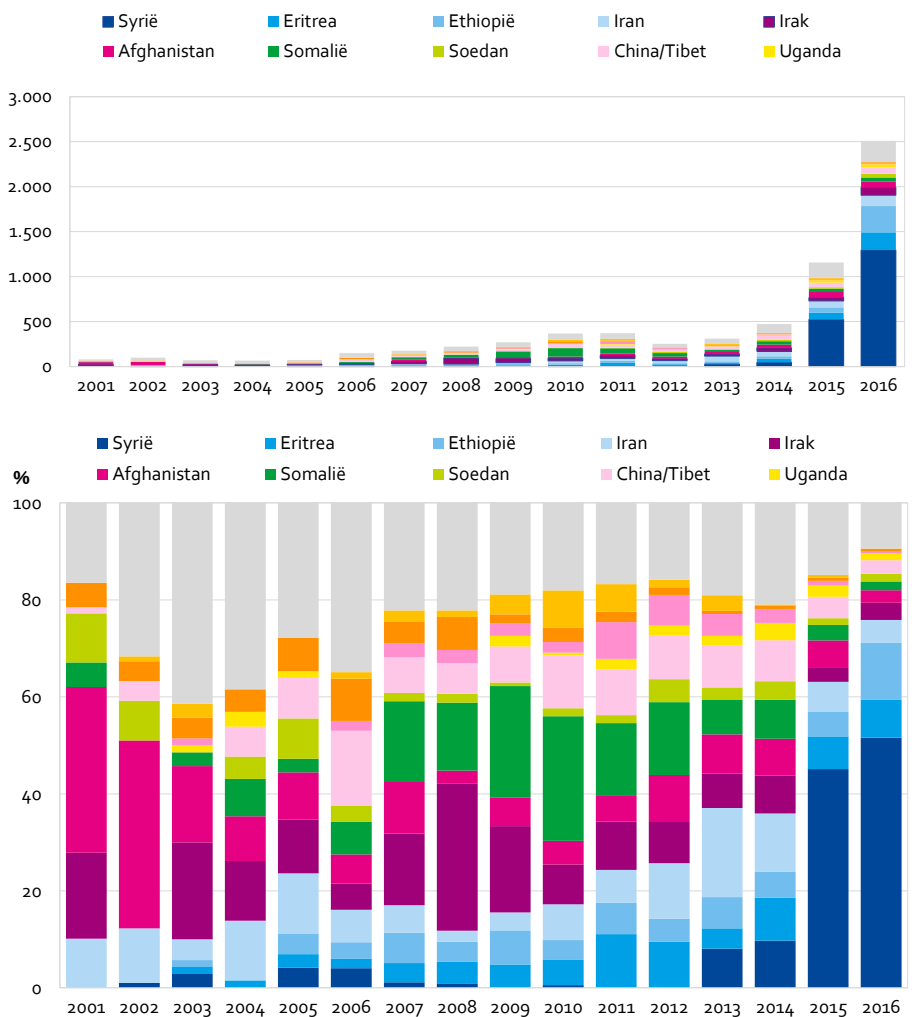
1.3 Statushouders en voormalig statushouders in Amsterdam sinds 2001

Deze paragraaf kijkt naar de statushouders die in de periode januari 2001 tot januari 2017 naar Amsterdam zijn gekomen. Uit de Basisregistratie Personen Amsterdam (BRP) zijn alle personen geselecteerd die sinds 2001 een vluchtelingenstatus hebben gehad binnen de basisregistratie. Dit wil zeggen code 26 (asielmigratie vergunning bepaalde tijd) of 27 (asielmigratie vergunning onbepaalde tijd) hebben (gehad) en op 1 januari 2017 in Amsterdam wonen. Een groot deel van de vluchtelingen die aan het begin van de 20^e eeuw naar Nederland en Amsterdam zijn gekomen hebben inmiddels geen vluchtelingenstatus meer omdat zij genaturaliseerd zijn. Door gegevens van meerdere jaren aan elkaar te koppelen kunnen deze groepen voormalige asielmigranten toch meegenomen worden in de analyse.

Demografische kenmerken

Op 1 januari 2017 woonden er 6.639 (voormalig) statushouders in Amsterdam. Zij zijn tussen 2001 en 2016 naar Nederland gekomen en hebben zich in diezelfde periode gevestigd in Amsterdam. De instroom van statushouders fluctueert per jaar. In 2001 en 2002 was de instroom laag en bestond deze voor een relatief groot deel uit Afghanen. In 2003 tot en met 2006 was de instroom nog lager, de samenstelling van de instroom was in die periode zeer divers. In 2007 - 2010 nam de instroom toe, vooral door de toename van vluchtelingen uit Somalië en Irak. In 2001 en 2012 was korte tijd sprake van een daling in de instroom van statushouders. Sinds 2013 is sprake van een stijging, en is jaarlijks sprake van een ruime verdubbeling van de instroom van statushouders. In 2013 kwamen de eerste Syrische vluchtelingen naar Nederland, al was de grootste groep die naar Amsterdam kwam toen nog afkomstig uit Iran. Sinds 2015 vormen de Syriërs de grootste groep. Instroom vanuit Eritrea en Ethiopië speelt al sinds 2003 maar neemt sinds 2011 ook in absolute aantallen sterk toe.

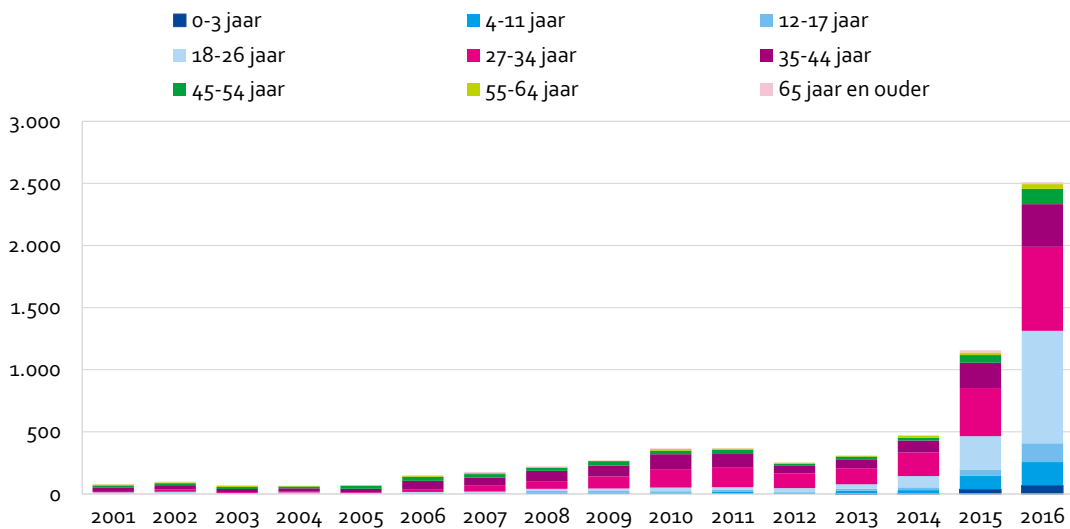
Figuur 1.5 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar etniciteit en instroomjaar in Amsterdam, 2001-2016 (aantallen en procenten)



Bron: BRP, bewerking OIS

Lange tijd vormden de 27-44 jarigen de grootste groep binnen de statushouders die zich in Amsterdam vestigden. Sinds 2013 neemt het aandeel en aantal 18-26 jarigen ook sterk toe. Het aandeel jonge kinderen was jaren lang nihil, in 2013 en 2014 nam het aantal vluchtelingenkinderen van 4-17 jaar al toe en in 2015 en 2016 is het aandeel 0-3 jarigen ook toegenomen.

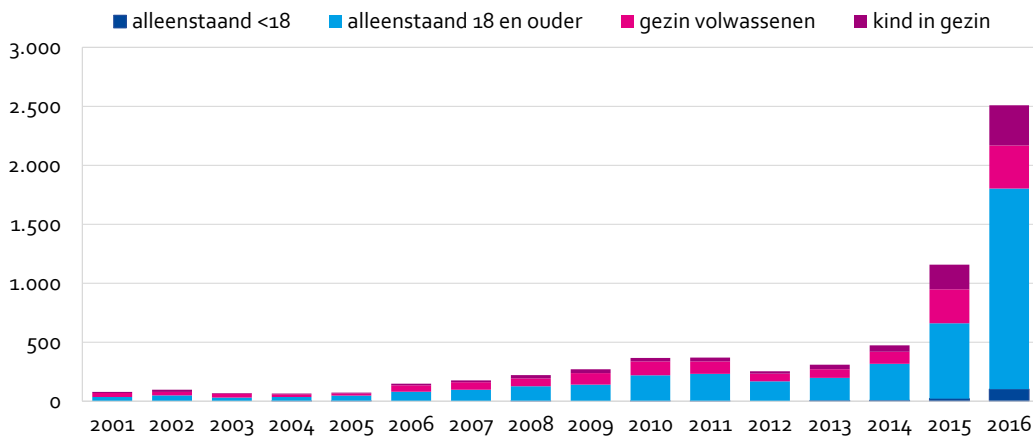
Figuur 1.6 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar leeftijd en instroomjaar in Amsterdam, 2001-2016 (aantallen)



Bron: BRP, bewerking OIS

De grootste groep vluchtelingen is op het moment van vestigen alleenstaand. In 2015 nam het aantal kinderen en paren (al dan niet met kinderen) toe en deze stijging zette in 2016 door (vooral het aantal kinderen).

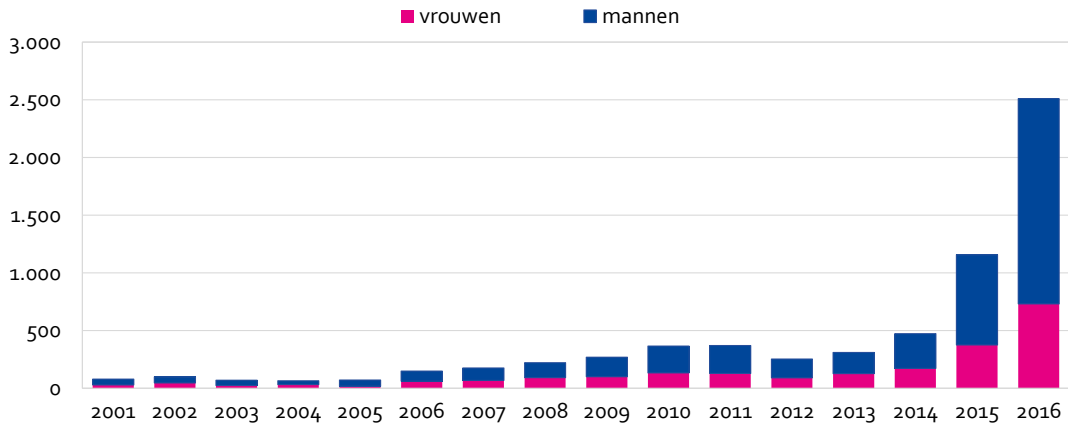
Figuur 1.7 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar gezinssamenstelling en instroomjaar in Amsterdam, 2001-2016 (aantallen)



Bron: BRP, bewerking OIS

Over de hele periode 2001-2016 was een derde van de instroom vrouw. Per jaar loopt dit uiteen van 24% in 2005 en 29% in 2016 tot 47% in 2002.

Figuur 1.8 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar geslacht en instroomjaar in Amsterdam, 2001-2016 (aantallen)



Bron: BRP, bewerking OIS

1.4 Verwachte ontwikkelingen in Nederland en Amsterdam

Hoe de instroom van asielzoekers zich zal ontwikkelen is volgens de Kernprognose bevolking 2016-2060 van het CBS onzeker (CBS, 2016). Wel zijn er verschillende internationale afspraken gemaakt om de asielinstroom te beperken en vluchtelingen in de regio op te vangen (onder andere de Turkije deal). Momenteel zijn er nog veel vluchtelingen in Syrië en omliggende landen die eventueel naar Europa kunnen komen en conflicten in andere landen zoals Afghanistan en Irak zouden tot een extra vluchtelingenstromen kunnen leiden. Daarnaast zijn er nog veel vluchtelingen in Europa die geen asielaanvraag hebben ingediend en stromen er nog veel vluchtelingen via Italië en Griekenland Europa binnen. Volgens Europese afspraken zal Nederland volgens afspraken uit 2015 tot eind 2017 in ieder geval achtduizend van deze vluchtelingen opnemen. De IND verwacht niet dat een stijging in asielzoekers die via Italië, Griekenland en Spanje reizen tot een stijging van het aantal asielaanvragen in Nederland zal leiden. Dit vanwege verscherpte grenscontroles en fysieke barrières die het verder reizen bemoeilijken. Daarnaast is de verwachting dat een (groot) deel van deze asielzoekers Nederland niet als einddoel heeft (IND, 2016).

Het CPB verwacht voor 2017 een lichte stijging van het aantal asielaanvragen die in de jaren hierna zal afnemen. Voor het aantal eerste asielaanvragen per maand gaat zij uit van 2.200 in 2017. De cijfers van de eerste maanden van 2017 laten echter zien dat dit een wat te hoge voorspelling is (gemiddeld gaat het om ruim 1.100 eerste aanvragen per maand).

De afgelopen jaar is het inwilligingspercentage van asielverzoeken gedaald (door afname aandeel Syriërs en stijging aandeel aanvragen uit veilige landen). Iets meer dan de helft (54%) van de aanvragen werd in 2016 ingewilligd, in 2015 gold dit nog voor 70% van de aanvragen (jaarverslag IND). Vanaf half 2017 wordt uitgegaan van een toekenningspercentage van 55%. Daarnaast wordt er 0,5 nareiziger per asielverzoek verwacht. Vanaf 2018 veronderstelt het CPB dat elke vier (eerste) asielverzoeken tot drie asielmigranten leiden. Asielmigranten zijn asielzoekers die zich in het bevolkingsregister hebben ingeschreven (CBS, 2016).

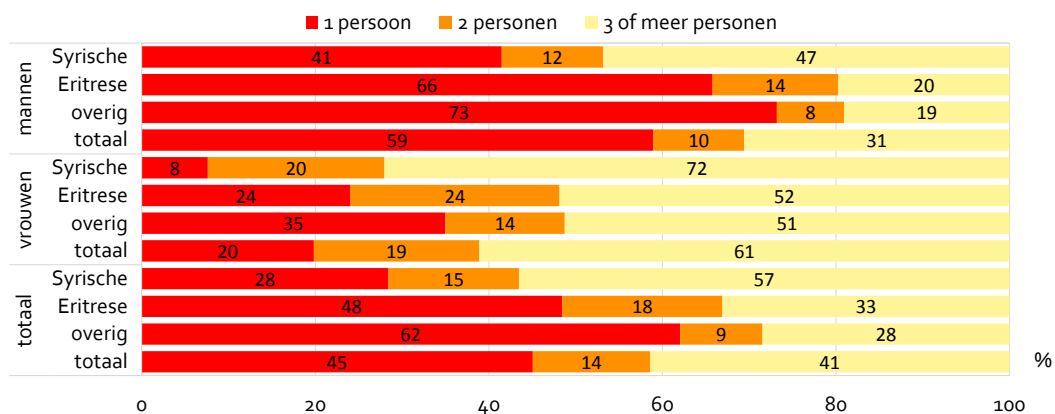
1.5 Toegewezen statushouders aan Amsterdam

Eind mei 2017 (meetdatum 24-05-2017) zijn er 710 statushouders door het COA toegewezen aan Amsterdam. Dit komt neer op ongeveer 438 te huisvesten huishoudens. Dit betreft 320 eenpersoonshuishoudens (een deel hiervan heeft wel een aanvraag tot gezinshereniging lopen) en 118 meerpersoonshuishoudens. De meerpersoonshuishoudens betreffen zowel kleinere huishoudens van 2 personen (48 huishoudens) of 3 of 4 personen (51 huishoudens) als grote huishoudens met 5 tot en met 9 personen (19 huishoudens). Ten opzichte van bijvoorbeeld september 2016 neemt het aantal te huisvesten huishoudens af doordat de omvang van de huishoudens groter wordt (toen 759 toegewezen statushouders in 609 huishoudens).

De statushouders die toegewezen zijn aan Amsterdam verblijven in een azc in Nederland. De meeste toekomstige statushouder (47%) wonen nu in het azc aan de Wenckebachweg in Amsterdam. Andere azc's waar meer dan twintig aan Amsterdam toegewezen statushouders wonen, zijn die in Den Helder, Dronten, Alkmaar, Almere, Luttelgeest, Balk en Heerhugowaard. De toegewezen statushouders zijn veelal van Syrische herkomst (43%) of Eritreese herkomst (18%).

Qua huishoudens is de groep vooral samengesteld uit alleenstaanden en grotere huishoudens. Bij iets minder dan de helft van de toegewezen statushouders (45%) gaat het om éénpersoonshuishoudens en vier op de tien toegewezen statushouders vormen met drie of meer personen een huishouden. De tweepersoonshuishoudens zijn met 14% de kleinste groep. Bij toegewezen Syrische statushouders is de meerderheid (57%) onderdeel van een drie of meerpersoonshuishouden, onder Eritreese statushouders is de helft alleenstaand en een derde onderdeel van een drie of meerpersoonshuishouden. Onder de overige statushouders bevinden zich relatief veel eenpersoonshuishoudens (62%).

Figuur 1.9 Toekomstige statushouders Amsterdam naar huishoudensgrootte en herkomst, mei 2017 (procenten)

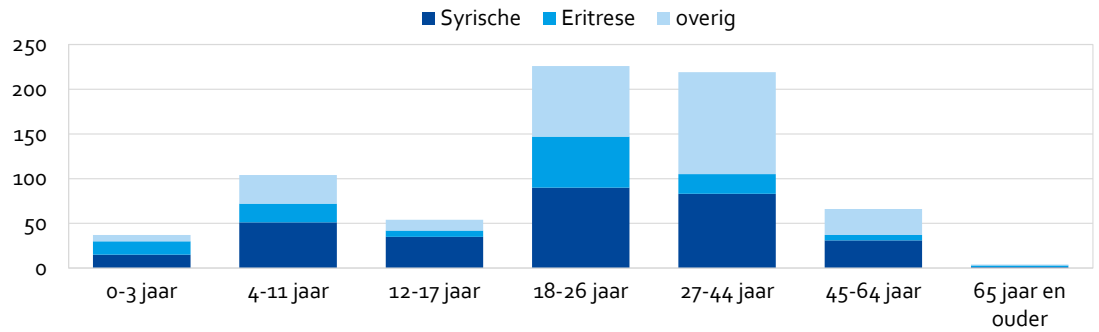


Bron: COA, bewerking OIS

De vrouwelijke toekomstige statushouders zijn wat vaker dan de mannelijke van Syrische of Eritreese nationaliteit.

De meeste toegewezen statushouders zijn tussen de 18 en 26 (32%) en tussen de 27-44 jaar (30%) oud. Onder de Eritreese statushouders bevinden zich relatief veel (44%) jongvolwassenen. De minderjarige statushouders zijn vooral tussen de 4 en elf jaar. In totaal zijn er 104 (15%) kinderen in de basisschoolleeftijd onder de toegewezen statushouders, ruim de helft hiervan is Syrisch.

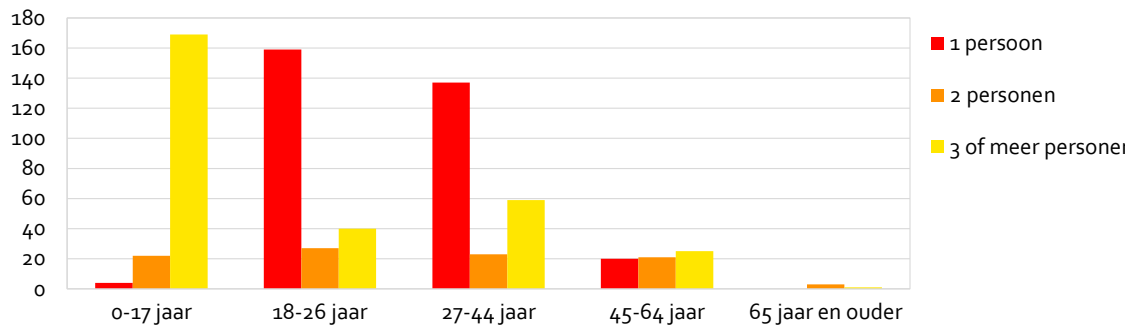
Figuur 1.10 Toekomstige statushouders Amsterdam naar nationaliteit en leeftijd, mei 2017 (aantallen)



bron: COA, bewerking OIS

Bij de jongvolwassen toegewezen statushouders en die tussen de 27-44 jaar gaat het vaak om éénpersoonshouders. De minderjarige statushouders zijn grotendeels onderdeel van drie of meer persoonshouders, vier van deze statushouders zijn echter alleenstaand (AMV). Onder de 65+ statushouders bevinden zich geen eenpersoonshouders.

Figuur 1.11 Toekomstige statushouders Amsterdam naar huishoudensgrootte naar leeftijd, mei 2017 (aantallen)



bron: COA, bewerking OIS

1.6 Demografische kenmerken van vrouwelijke statushouders

Vanuit de gemeenteraad is gevraagd apart aandacht te besteden aan vrouwelijke statushouders. Daarom wordt in deze monitor per hoofdstuk nader gekeken naar de positie van vrouwen. In dit hoofdstuk gaat het daarbij om de demografische kenmerken en verschillen.

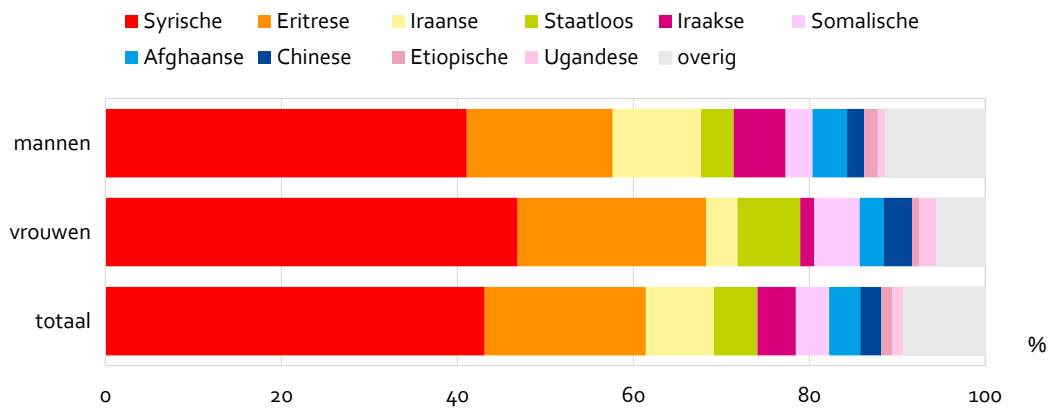
Bij de nieuwe instroom in Amsterdam valt op dat het aandeel vrouwen in de instroom per maand verschilt en uiteenloopt van 19% in juli 2016 tot 41% in maart 2017. De verwachting is dat het aandeel vrouwen in de instroom als gevolg van gezinshereniging de komende tijd zal toenemen.

Bij de groep die sinds 2016 is ingestroomd in Amsterdam valt op dat vrouwelijke statushouders wat vaker tussen de 0-17 jaar zijn dan mannelijke statushouders, in absolute aantallen zijn juist de mannen in elke leeftijdsgroep in de meerderheid.

Vrouwelijke statushouders wonen relatief gezien veel vaker in gezinsvorm (60%) dan mannelijke statushouders (22%).

Van de toekomstige statushouders, de groep die al aan Amsterdam is toegewezen maar nog wacht op huisvesting, is 37% vrouw. Hiervan vormt 61% een huishouden met drie of meer personen, van de mannen vormt 31% een huishouden met drie of meer personen. De vrouwelijke toekomstige statushouders zijn wat vaker dan de mannelijke van Syrische of Eritreese nationaliteit.

Figuur 1.12 Toekomstige statushouders Amsterdam naar nationaliteit en geslacht, mei 2017 (procenten)



bron: COA, bewerking OIS

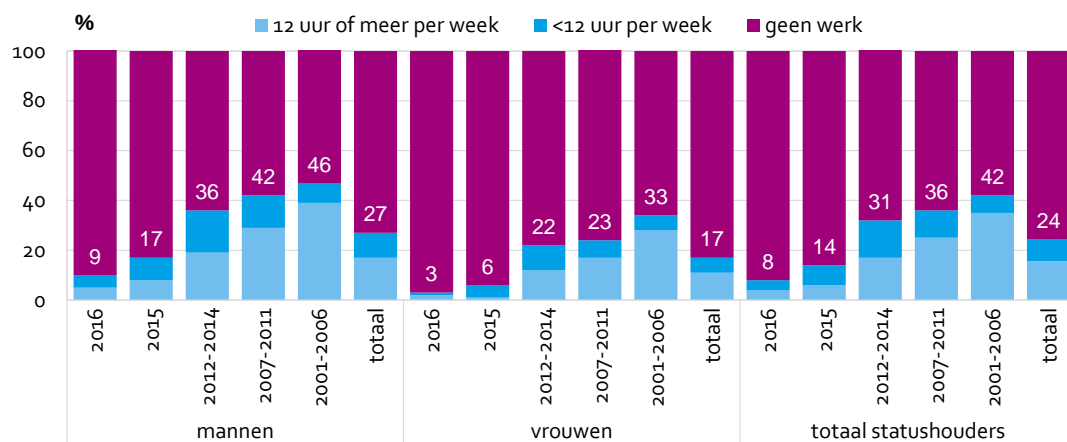
2 Werk en bijstandsafhankelijkheid

In de vorige monitor is uitgebreid aandacht besteed aan werk, inkomen en onderwijs. Daarom wordt in deze monitor alleen kort ingegaan op dit thema door voor de verschillende cohorten te laten zien welk aandeel werk en welk aandeel bijstand ontvangt. Omdat er geen nieuwe onderwijsgegevens beschikbaar zijn wordt er deze monitor niet nader ingegaan op onderwijs.

Kernpunten

- 24% van de (voormalig) statushouders is aan het werk in loondienst. Dit betreft in ruim 2/3 van de gevallen een zeer kleine baan van minder dan 12 uur per week;
- Naarmate (voormalig) statushouders langer in Nederland zijn stijgt de arbeidsparticipatie, met name in de eerst 2 jaar is de arbeidsparticipatie zeer laag.
- Van de statushouders die in 2015 naar Nederland kwamen (verblijfsvergunning kregen) is eind 2016 14% werkzaam;
- Vrouwelijke statushouders werken veel minder vaak (17%) dan mannen (27%). Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen en zowel voor groepen die kort in Nederland zijn als voor groepen die er al langer zijn;
- Twee derde van de (voormalig) statushouders is afhankelijk van een bijstandsuitkering. Naarmate men langer in Nederland is daalt dit aandeel;
- De groep die in 2016 naar Nederland is gekomen is minder vaak afhankelijk van bijstand (77%) dan de groep die in 2015 kwam (89%).

Figuur 2.3 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders Amsterdam met werk in loondienst naar instroomjaar in Nederland en geslacht, december 2016 (procenten)



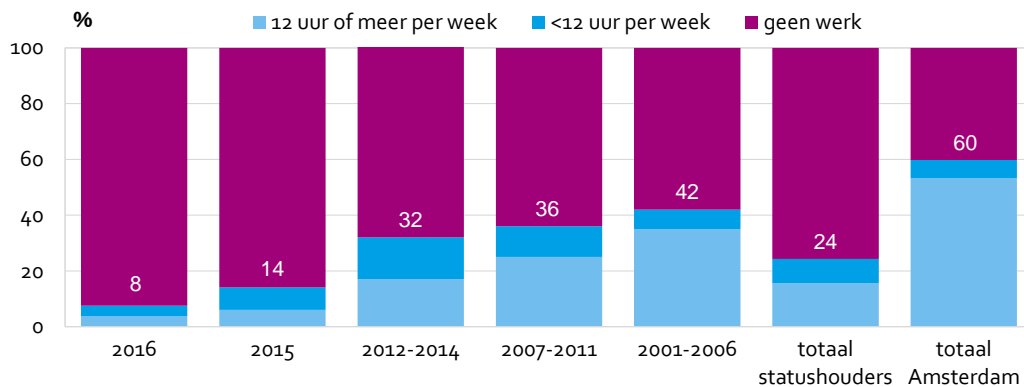
bron: OIS en CBS, bewerking OIS

2.1 Arbeidsparticipatie

Van de 5.708 (voormalig) statushouders tussen de 18 en 64 jaar die op 1 januari 2017 in Amsterdam woonden (en sinds 2001 naar Nederland zijn gekomen) zijn er eind 2016 1.385 aan het werk in loondienst. Dit komt neer op 24%. Begin 2016 was 25% van de (voormalig) statushouders werkzaam, dit aandeel is dus vrijwel gelijk gebleven ondanks de grote instroom van nieuwe statushouders in 2016.

Hoe langer zij in Nederland zijn des te hoger de arbeidsparticipatie. Van de groep die in 2016 naar Nederland is gekomen werkt eind 2016 8%, van de groep die in 2015 kwam werkt 14% en van de groep die tussen 2012 en 2014 kwam werkt inmiddels bijna een derde (31%). Ter vergelijking, van alle Amsterdammers in deze leeftijdsgroep is 60% werkzaam in loondienst.

Figuur 2.1 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders Amsterdam met werk in loondienst naar instroomjaar in Nederland en gemiddelde Amsterdam, december 2016 (procenten)



bron: OIS en CBS, bewerking OIS

De (voormalig) statushouders die werken, doen dit wel veel vaker dan anderen in kleine banen (minder dan 12 uur per week), zelfs als zij al meer dan 10 jaar in Nederland zijn. Maar 29% van de werkzame (voormalig) statushouders werkt fulltime (35 uur of meer per week). Dit aandeel loopt op naarmate men langer in Nederland is tot 42% (zie tabel 2.2).

Figuur 2.2 Werkzame 18-64 jarigen (voormalig)statushouders Amsterdam met werk in loondienst naar gemiddeld aantal uren per week en instroom jaar in Nederland, dec 2016 (procenten)

	2016	2015	2012-2014	2007-2011	2001-2006	totaal statushouders	totaal Amsterdam
<12 uur per week	49	58	47	30	17	36	11
12-19 uur per week	15	13	11	12	12	12	8
20-34 uur per week	22	14	19	34	29	23	27
35 uur of meer per week	14	15	24	33	42	29	54
totaal	100	100	100	100	100	100	100
totaal werkzaam	8	14	32	36	42	24	60

bron: OIS en CBS, bewerking OIS

Naast werk in loondienst kunnen mensen ook werkzaam zijn als zelfstandige. De gegevens over zelfstandigen per december 2016 zijn op dit moment nog niet beschikbaar. Uit eerdere gegevens over 2014 (zie 1^e vluchtelingenmonitor) weten we wel dat het aandeel zelfstandigen onder (voormalig) statushouders heel laag is (3%). Dit zijn vooral (voormalig) statushouders die zes jaar of langer in Nederland zijn.

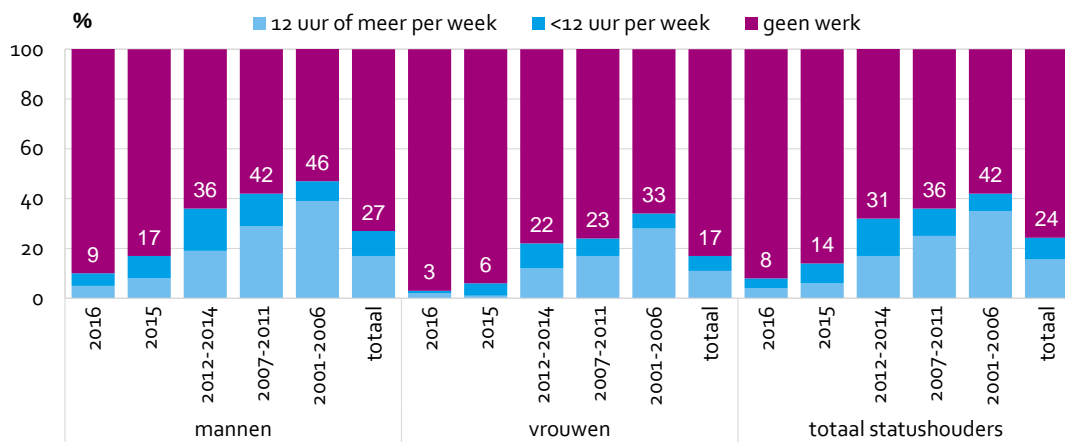
2.2 Arbeidsparticipatie vrouwelijke statushouders

Er zijn, zoals ook al in de vorige Vluchtelingenmonitor beschreven, grote verschillen naar geslacht, leeftijd en herkomstgroep in het aandeel werkzame 18-64 jarige (voormalig) statushouders. In deze monitor wordt iets nader gekeken naar de verschillen tussen mannen en vrouwen.

Vrouwen zijn veel minder vaak werkzaam (17%) dan mannen (27%). Dit verschil is er zowel voor mannen en vrouwen die nog maar kort in Nederland zijn als voor de eerder cohorten statushouders.

De vrouwelijke statushouders die werken doen dit vrijwel even vaak als mannen in deeltijd.

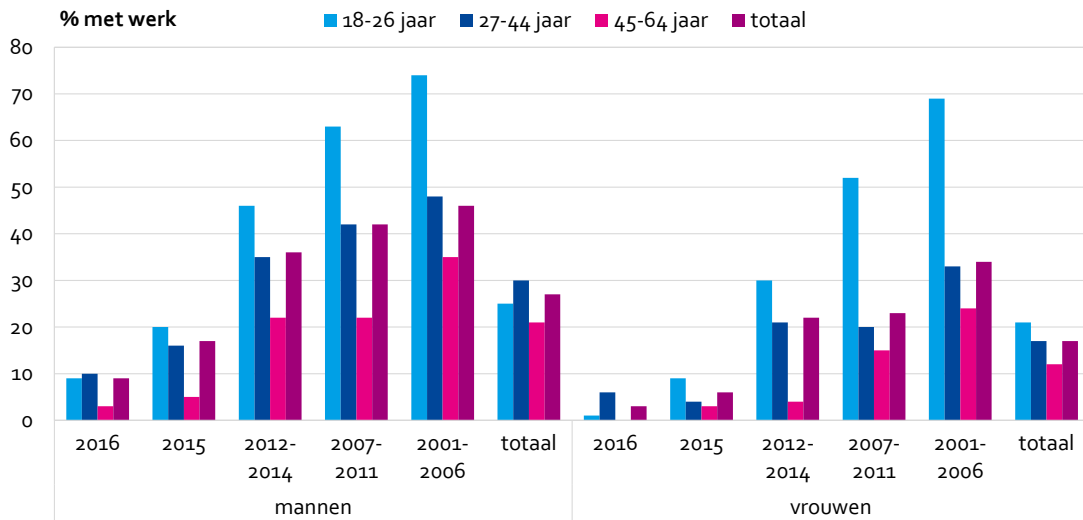
Figuur 2.3 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders Amsterdam met werk in loondienst naar instroomjaar in Nederland en geslacht, december 2016 (procenten)



bron: OIS en CBS, bewerking OIS

Het verschil tussen mannen en vrouwen in het aandeel dat werkt verdwijnt niet wanneer er wordt gecorrigeerd voor de leeftijd van de statushouders. Statushouders tussen de 18 en 26 jaar werken vaker dan oudere statushouders, zeker als zij een groot deel van hun jeugd in Nederland hebben doorgebracht. Maar ook onder de meest recent ingestroomde groepen werken de statushouders van 18-26 jaar en 27-34 jaar vaker dan oudere statushouders.

Figuur 2.4 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders Amsterdam met werk in loondienst naar instroomjaar in Nederland, leeftijd en geslacht, december 2016 (procenten)



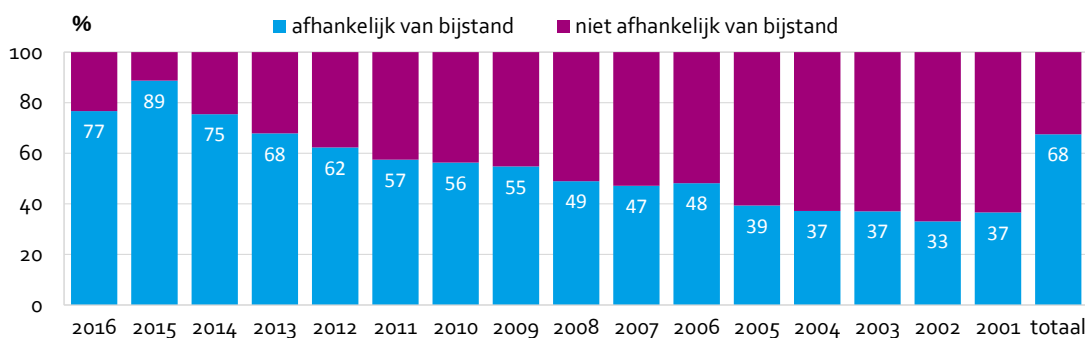
bron: OIS en CBS, bewerking OIS

2.3 Bijstandsafhankelijkheid

Van de 18 tot en met 64 jarige (voormalig) statushouders die eind maart 2017 in Amsterdam woonden ontving 68% een bijstandsuitkering. Ter vergelijking, van alle Amsterdammers in die leeftijdsgroep had begin 2017 ongeveer 7% een bijstandsuitkering.

Het aandeel (voormalig) statushouders met een bijstandsuitkering neemt af naarmate men langer in Nederland is. Onder de groep die in 2015 naar Nederland kwam is de bijstandsafhankelijkheid het hoogst (89%) daarna daalt het tot 33% voor de groep die in 2002 naar Nederland is gekomen (en nu tussen de 18 en 64 jaar is). Het valt op dat van de groep die in 2016 naar Nederland en Amsterdam kwam, de bijstandsafhankelijkheid met 77% lager is dan onder de groep die in 2015 kwam.

Figuur 2.5 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders Amsterdam met bijstand naar instroomjaar in Nederland, 31 maart 2017 (procenten)

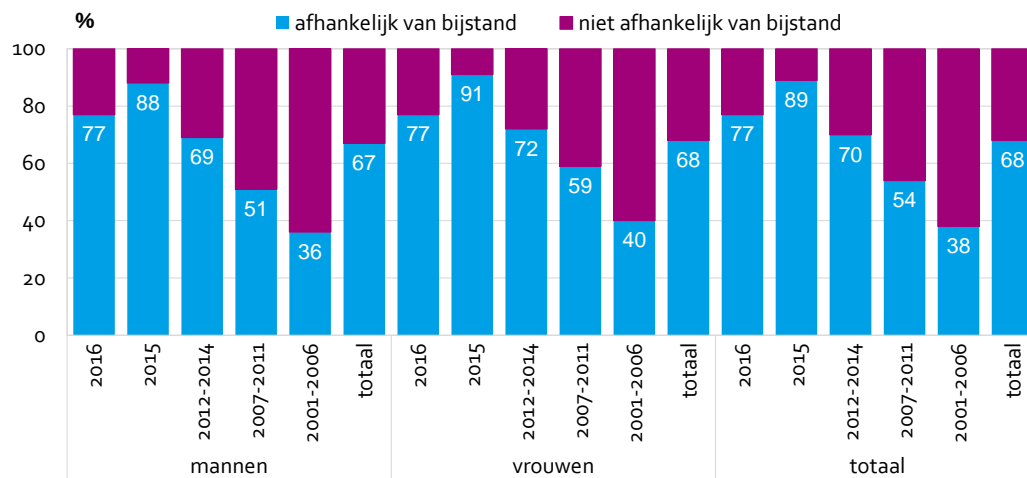


bron: OIS en WPI, bewerking OIS

2.4 Bijstandsafhankelijkheid vrouwelijke statushouders

Vrouwelijke statushouders zijn minder vaak werkzaam dan mannelijke statushouders. Dit verschil is niet direct terug te zien in de bijstandsafhankelijkheid. Er is nauwelijks verschil in de bijstandsafhankelijkheid tussen mannen (67%) en vrouwen (68%). De vrouwen die niet werken zijn dus waarschijnlijk vaker afhankelijk van het inkomen van hun man.

Figuur 2.6 Aandeel 18-64 jarige (voormalig) statushouders Amsterdam met bijstand naar instroomjaar in Nederland en geslacht, 31 maart 2017 (procenten)



bron: OIS en WPI, bewerking OIS

Amsterdamse Aanpak statushouders

Centraal staat in de Amsterdamse Aanpak Statushouders een versnelde integratie en participatie via een integrale aanpak van werk, onderwijs, zorg en welzijn. In de praktijk betekent dit dat de gemeente statushouders die toegewezen zijn aan Amsterdam in een zo vroeg mogelijk stadium begeleidt naar (betaald) werk of opleiding. Ook is in een vroeg stadium toeleiding naar zorg en welzijn. Dit is een gecombineerde inzet van de centrale stad en de stadsdelen.

Formele toeleiding naar (betaald) werk en participatie

De toeleiding naar (betaald) werk, opleiding, ondernemerschap en participatie is medio 2016 op een versnelde manier opgepakt door WPI (afdeling Werk, Participatie en Inkomen) en EZ (afdeling Economische Zaken) van de gemeente Amsterdam. Dedicated klantmanagers begeleiden statushouders zo vroeg mogelijk naar werk, opleiding en ondernemerschap. Als dit (nog) niet kan, volgt (eerst) begeleiding naar zorg of participatie. Op deze manier worden statushouders versneld naar werk, opleiding en participatie geleid. Dit is een vorm van formele (reguliere) toeleiding naar werk en participatie.

Kernelementen zijn:

- Snelle begeleiding naar werk of opleiding, die waar mogelijk al begint in het azc in Amsterdam;
- Begeleiding naar werk, opleiding, ondernemerschap, participatie en/of zorg parallel aan inburgering;
- Een sluitende aanpak voor elke statushouder die nieuw instroomt;
- Inzet van innovatieve instrumenten: assessments, korte intensieve taaltrainingen, taalverwerving en oriëntatieprogramma voor vluchtelingen (TOV) op maat;
- Intensieve begeleiding op maat door gespecialiseerde klantmanagers.

WPI zet hiervoor zoals gezegd dedicated klantmanagers in, die speciaal getraind zijn in het werken met de verschillende groepen statushouders..

- Entree Amsterdam: De klantmanagers van Team Entree begeleiden de eerste zes maanden het traject van alle nieuwe Amsterdamse statushouders vanaf 18 jaar. Zij hebben een caseload van ongeveer 50 statushouders. Na maximaal zes maanden gaat de statushouder over naar het Jongerenpunt of het Team Activering;
- Activering Vluchtelingen: Is de statushouder 27 jaar of ouder en stroomt deze tijdens de begeleidingsperiode van Team Entree niet door naar werk of opleiding, dan neemt het Team Activering het over. Deze klantmanagers werken wijkgericht en hebben ook een caseload van ongeveer 50 statushouders;
- Jongerenpunt: De Jongerenpunten hadden al een caseload van 50 jongeren per klantmanager.

Resultaten Amsterdamse Aanpak Statushouders

Nieuwe instroom 2017

In 2017 zijn tot nu toe 537 statushouders ingestroomd in de Amsterdamse Aanpak Statushouders:

- 485 bij Team Entree Amsterdam
- 22 bij Team Activering Vluchtelingen en
- 30 bij de jongerenpunten.

Statushouders die in de aanpak instromen komen binnen bij team Entree Amsterdam en worden na een begeleidingsperiode overgedragen aan de Jongerenpunten (<27 jaar) of aan het team Activering Vluchtelingen (27 jaar en ouder). Dit verklaart de nog geringe instroom bij deze laatste team. Het merendeel van de nieuw instromende statushouders wordt begeleid door Entree Amsterdam. Van de 537 statushouders die in 2017 (tm april) zijn ingestroomd in de Amsterdamse Aanpak is 43% jonger dan 27 jaar.

Caseload

Er zaten op 1 mei 2017 1.307 statushouders in de caseload van Entree Amsterdam. Hiervan verblijven er 116 in azc Wenckebachweg. Met COA is de afspraak gemaakt dat alle volwassen statushouders in dit azc een voor-inburgeringstraject volgen. Dit betekent dat zij zich (o.a. met behulp van taaltraining) aan het voorbereiden zijn op de inburgering.

Sluitende aanpak

Statushouders die in 2016 en 2017 de Amsterdamse Aanpak instromen krijgen een sluitende aanpak aangeboden door ze snel te activeren en doelgericht te begeleiden naar werk of opleiding. Er is afgesproken dat uiterlijk twee maanden na het eerste contact tussen de statushouder en de klantmanager:

- De klantmanager met de statushouder een *plan van aanpak* op maat heeft opgesteld waarin het doel en de aanpak van het begeleidingstraject zijn vastgelegd (75% behaald);
- Het eveneens op maat gemaakte en verplichte *programma voor taalvererving en oriëntatie (TOV)* is gestart als onderdeel van de inburgering (90% behaald);
- De klantmanager er op toeziet dat het verplichte *inburgeringstraject* wordt gestart (ook al ligt de regie over de inburgering niet bij de gemeente) (39% behaald).

De verwachting is dat de doelen van de sluitende aanpak dit jaar behaald worden. De nog achterblijvende realisatie bij de plannen van aanpak en de start inburgering hebben te maken met een administratieve inhaalslag die nog gemaakt moet worden.

Innovatieve instrumenten

Specifiek voor de Amsterdamse Aanpak Statushouders heeft de gemeente innovatieve instrumenten ontwikkeld namelijk:

- Assessment (ontwikkeld door stichting NOA) brengt talenten, motivatie, taalniveau, werkervaring, opleiding, psychische en lichamelijke gesteldheid in kaart. Er zijn tussen januari en eind april 2017 236 assessments afgenomen, 59% van het doel (1200 voor heel 2017). Er is vertraging opgelopen door beperkte instroom in het azc aan de Wenckebachweg en omdat nog niet alle statushouders die in aanmerking komen voor een assessment worden aangemeld door de klantmanagers. Recentelijk zijn er met de stichting NOA afspraken gemaakt over nadere diversificatie van de assessments. Zo is het nu ook mogelijk om een assessment te doen met statushouders die analfabeet zijn. Gelet op deze aanpassingen gaan de klantmanagers nu iedere statushouder, ongeacht niveau, een assessment aanbieden. Het is de verwachting dat er vanaf najaar 2017 bij iedere statushouder een assessment wordt afgenomen (100% dekking);
- Taalboost: intensieve taaltraining voornamelijk gericht op de presentatievaardigheden, het ontwikkelen van gespreksvaardigheden en het verwerven van de woordenschat die statushouders nodig hebben om te gaan werken, aan een opleiding te beginnen of de gaan ondernemen. Tussen januari en eind april 2017 hebben 35 statushouders hieraan deelgenomen, 18% van het doel (600 voor heel 2017). De inkoop van de taaltraining is inmiddels afgerond waardoor de verwachting is dat de achterstand de komende tijd wordt ingelopen.

Vervolg resultaten Amsterdamse Aanpak Statushouders

Activiteiten en trajecten

Bij de deelname aan activiteiten en trajecten wordt gekeken naar de statushouders die sinds 2013 in Amsterdam zijn komen wonen. In mei 2017 waren er nog 3.069 van de 3.438 mensen in begeleiding. In de eerste vier maanden van 2017 volgen zijn 369 statushouders gestart met een traject naar werk of scholing, 208 zijn gestart met een opleiding, 105 volgen een participatietraject en 104 zijn parttime aan het werk. Er zijn in deze periode 68 mensen uitgestroomd uit de bijstand en 76 zijn doorverwezen naar hulpverlening.

Tabel 2.7 Resultaten instroom 2013 t/m april 2017 en trajectenrealisatie 2017 t/m april

	2013	2014	2015	2016	2017	totaal	nog in azc
oorspronkelijke omvang cohort (met bijstand)	229	357	793	1755	304	3438	
	177	312	767				
in caseload jan 2016	(75%)	(87%)	(97%)				
	146	265	685	1671	302		
in caseload mei 2017	(64%)	(74%)	(86%)	(95%)	(99%)	3069	116
<i>realisatie 2017*</i>							
uitgestroomd uit bijstand in 2017**	3	11	22	30	2	68	4
parttime aan het werk***	1	3	9	75	16	104	8
gestart met opleiding	3	8	30	155	12	208	1
begeleiding naar werk/scholing	8	26	55	252	40	369	12
participatie(traject)	6	3	29	60	7	105	4
hulpverlening	10	12	22	28	4	76	0

* statushouders kunnen tegelijkertijd meerdere trajecten volgen

** uitstroom uit bijstand Amsterdam kan verschillende oorzaken hebben bv gaan werken, partner gaan werken, verhuisd, terug gaan land van herkomst etc.

*** unieke aantallen

bron: WPI gemeente Amsterdam

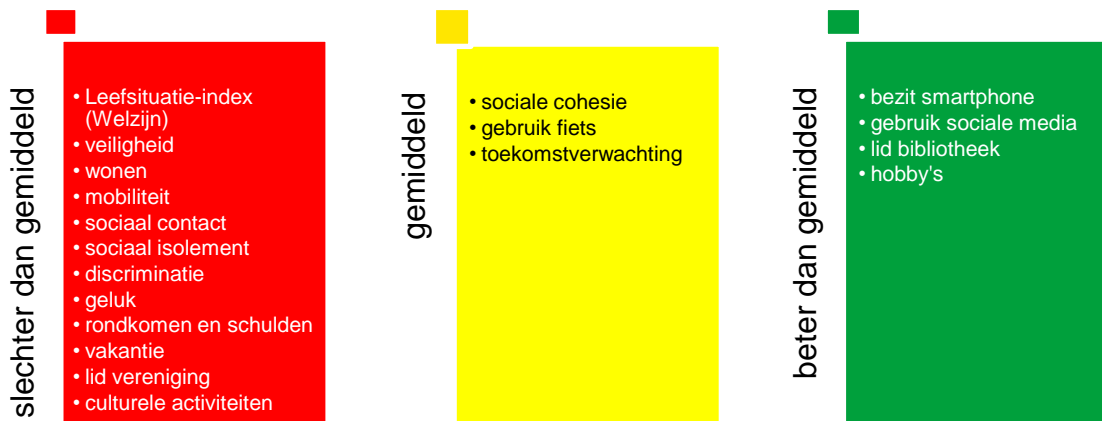
3 Maatschappelijke participatie

In dit hoofdstuk kijken we naar de maatschappelijke participatie en het welzijn van (voormalig) statushouder aan de hand van de Staat van de Stad enquête die eind 2016 onder 122 (voormalig) statushouders die 2 tot 10 jaar in Nederland wonen is gehouden.

Kernpunten

- Op basis van de Leefsituatie-Index, een maat om de objectieve kwaliteit van leven te bepalen, blijkt dat statushouders een veel lagere welzijnsscore hebben ten opzichte van het gemiddelde in Amsterdam. Het hebben van dagbesteding in de vorm van werk, onderwijs of vrijwilligerswerk beïnvloedt de welzijnspositie van statushouders in positieve zin;
- De (voormalig) Statushouders ervaren vaker sociaal isolement en hebben minder contact met familie, vrienden en burens. Het hebben van contact voorkomt met name bij 55-plussers en hoogopgeleide statushouders lang niet altijd sociaal isolement;
- Verder blijkt dat de (voormalig) statushouders:
 - zich vaker onveilig dan gemiddeld in Amsterdam;
 - vaker moeite hebben met rondkomen en vaker schulden hebben;
 - minder vaak een auto of fiets bezitten, maar als ze een fiets hebben ze die even veel gebruik als de gemiddelde Amsterdammer;
 - minder vaak lid zijn van verenigingen en culturele activiteiten ondernemen;
 - vaker lid zijn van bibliotheek en vaker hobby's hebben;
 - vaker dan gemiddeld vrijwilligerswerk doen;
 - vaker in bezit Smartphone bezitten en meer gebruik maken van Social Media (zijn jonger);
 - zich minder vaak dan gemiddeld gelukkig voelen maar wel even vaak als andere Amsterdammers vertrouwen hebben in de toekomst.

Figuur 3A Maatschappelijke participatie (voormalig) statushouders ten opzichte van gemiddelde Amsterdam, 2016



bron: Staat van de Stad, 2016

3.1 Staat van de Stad enquête onder statushouders

Eind 2016 is in het kader van het tweejaarlijkse onderzoek 'De staat van de Stad' een enquête gestuurd aan ruim 19.000 Amsterdammers met vragen over verschillende onderwerpen zoals de buurt, veiligheid, de woonsituatie, vrijetijdsbesteding, gezondheid, sociale contacten, politiek, geluk, discriminatie en geloof. Uiteindelijk hebben 3.282 Amsterdammers meegedaan (respons 16%).

Er is een aanvullende steekproef getrokken om de vragenlijst ook onder (voormalig) statushouders uit te kunnen zetten. Daarbij is een selectie gemaakt van (voormalig) statushouders die 2-10 jaar in Nederland wonen. Bijna 1.000 (voormalig) statushouders ontvingen een brief, 122 hebben de vragenlijst uiteindelijk volledig ingevuld (respons 12%). De vragenlijst was in het Engels en in de Nederlands beschikbaar.

De statushouders die hebben deelgenomen vormen een diverse groep. De ene helft woont minder dan 6 jaar in Nederland, de andere helft 6-10 jaar. Zestig procent van de ondervraagde statushouders is man, wat overeenkomt met het feit dat er wat meer mannelijke (voormalig) statushouders zijn dan vrouwelijke. De leeftijd van de groep is relatief jong. Bijna de helft is jonger dan 35 jaar (48%), 43% is tussen de 35 en 54 jaar en 10% is 55 jaar of ouder. De groep die minder dan zes jaar in Nederland woont is iets jonger dan de groep die hier al zes jaar of langer is. Vijfenvertig procent is alleenstaand, 30% woont in een huishouden met partner en kind(eren), 11% woont samen met een partner, 8% is de ouder in een eenoudergezin en 6% woont in een ander soort huishouden.

De statushouders die minder dan 6 jaar in Nederland zijn hebben als geboorteland vooral Ethiopië (15%), Syrië (11%), Iran (10%), Eritrea (8%) en Afghanistan (8%). De groep die 6-10 jaar in Nederland woont komt vooral uit Irak (20%), Somalië (15%), Eritrea (10%), China (8%) en Afghanistan (8%).

3.2 Leefsituatie statushouders (welzijnsmaat)

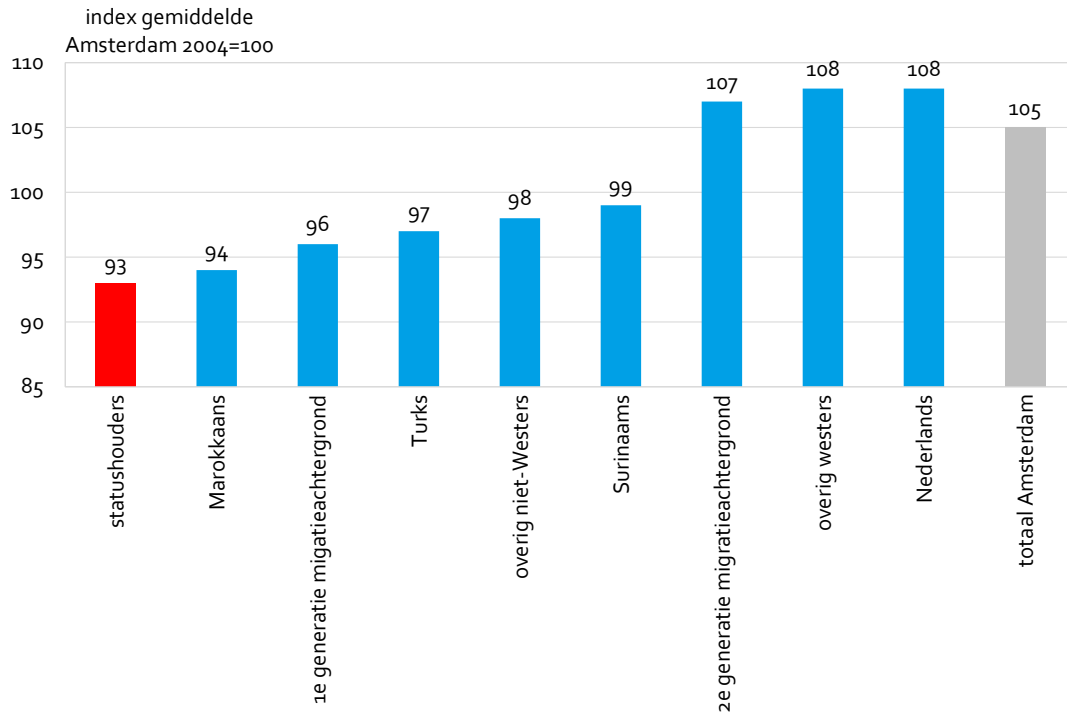
De objectieve kwaliteit van leven, ofwel het welzijnsniveau, van groepen van 18 jaar en ouder kan worden samengevat in één getal, de Leefsituatie-index. De Leefsituatie-index is ontwikkeld door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en wordt gebruikt om samenvattend inzicht te geven in de welvaart en het welzijn van de Nederlandse bevolking. De index beschrijft de objectieve kant van kwaliteit van leven op acht verschillende belangrijke maatschappelijke domeinen in één samenvattend getal ten opzichte van het indexjaar 2004 (zie kader).

De leefsituatie van Amsterdammers is ten opzichte van 2004 verbeterd. De index nam toe van 100 in 2004 naar 105 in 2016. Deze vooruitgang is beperkt maar veranderingen in leefsituatie zijn in het algemeen klein en gaan langzaam. Dit heeft te maken met de daarin opgenomen domeinen zoals huisvesting en gezondheid, die nu eenmaal niet zo snel veranderen. Daarom zijn ook kleine veranderingen relevant.

De leefsituatie van Amsterdamse (voormalig) statushouders (93) is veel minder gunstig dan gemiddeld (105) en slechter dan andere Amsterdammers met een migratieachtergrond. Er is een

groot verschil in leefsituatie tussen 1^e generatie migranten (96) en 2^e generatie migranten (107, in Nederland geboren).

Figuur 3.1 Leefsituatie naar migratieachtergrond, 2016 (in indexcijfers gemiddelde Amsterdam 2004=100, afgeronde cijfers)



bron: Staat van de Stad 2016

Berekening van de Leefsituatie-index

De Leefsituatie- index wordt berekend op basis van enquêtes waarin vragen worden gesteld over acht domeinen, te weten: woonsituatie (o.a. woningtype en –grootte), sociaal-culturele vrijetijdsactiviteiten (o.a. cultuurparticipatie en hobby’s), sociale participatie (vrijwilligerswerk, sociaal isolement), sportbeoefening, vakantiegedrag, bezit van consumptiegoederen, mobiliteit (auto en openbaar vervoer) en gezondheid (zie bijlage III). De scores op deze acht domeinen tellen elk even zwaar mee voor de berekening van de index. In de index zijn geen gegevens opgenomen over werk, inkomen en opleiding, deze worden beschouwd als hulpbronnen voor de leefsituatie. Deze hulpbronnen en de domeinen komen ook als thema’s in afzonderlijke hoofdstukken van deze rapportage aan de orde.

Om de ontwikkelingen in het welzijnsniveau te kunnen weergeven wordt gewerkt met een indexjaar, namelijk 2004. In 2004 werd de index op gemiddeld 100 gesteld en voor elke respondent is vervolgens een persoonlijke Leefsituatie-indexscore berekend, die is afgezet tegen het gemiddelde. Een score van bijvoorbeeld 104 betekent gunstiger dan gemiddeld in 2004, een score van 96 ongunstiger dan gemiddeld.

Verschillen tussen statushouders

Betaald werk hebben maakt veel uit voor de leefsituatie. Amsterdammers die werken hebben een gemiddelde score van 110 tegenover 97 onder overige Amsterdammers. Voor statushouders lijkt niet alleen het hebben van werk, maar vooral het hebben van een voornamelijk dagelijkse bezigheid van belang. Statushouders hebben relatief vaak geen werk, de statushouders met werk hebben een score van 95. Ook onderwijsvolgende statushouders (95) en statushouders die vrijwilligerswerk (95) scoren hoger dan gemiddeld. Werkloze/werkzoekende statushouders (91) en huismannen/vrouwen (90) scoren net als gepensioneerden en arbeidsongeschikten lager dan gemiddeld.

Amsterdammers die een hogere opleiding hebben afgerond hebben een betere leefsituatie dan lager opgeleiden. Dit is ook terug te zien bij de statushouders. Laag (92) en middelbaar (91) opgeleide statushouders hebben een lagere leefsituatie-score dan hoogopgeleide (96) statushouders. Het verschil tussen mannelijke statushouders (93) en vrouwelijke statushouders (94) is gering maar vrouwelijke statushouders scoren iets hoger.

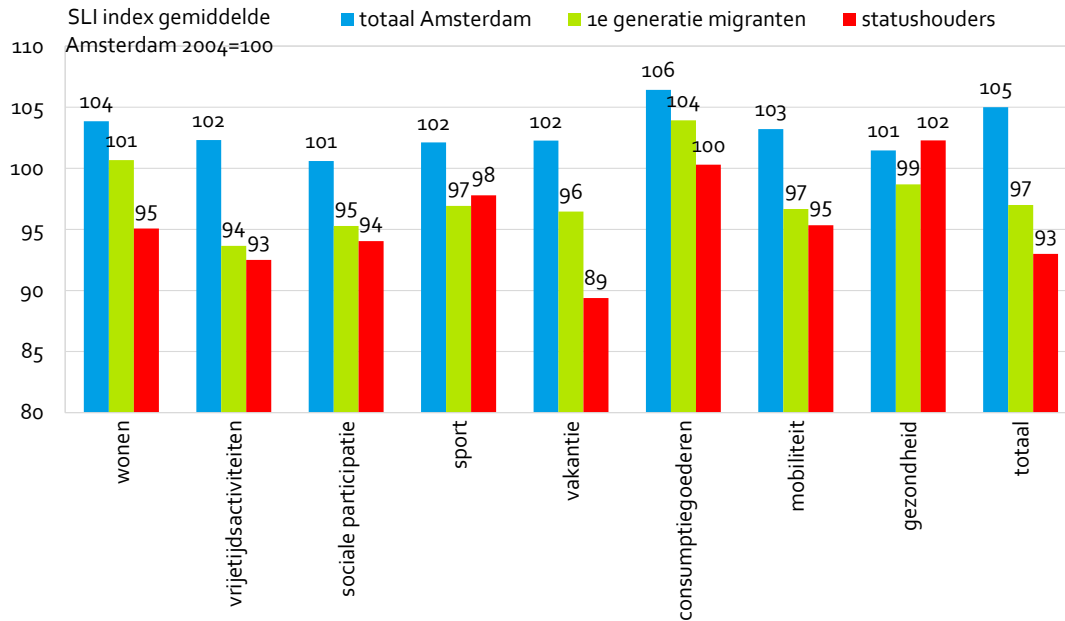
De duur in Nederland is nauwelijks van invloed op de leefsituatie, de groep die minder dan 6 jaar in Nederland woon heeft een score van 94 terwijl de groep die 6-10 jaar in Nederland woont 93 scoort.

Welke domeinen verschillen?

De leefsituatie-index bestaat uit acht domeinen. Wanneer per domein wordt gekeken naar de verschillen tussen statushouders en 1^e generatie migranten en het gemiddelde in Amsterdam dan valt op dat op het domein gezondheid statushouders (mede door hun gemiddeld jongere leeftijd) hoger scoren dan het Amsterdamse gemiddelde. Op sport scoren ze iets lager dan gemiddeld maar de afwijking is beperkt. De grootste verschillen ten opzichte van het gemiddelde in Amsterdam zijn er in de domeinen vakantie (vooral de recente groep statushouders heeft afgelopen jaar, logischerwijs, geen vakantie gehad) en vrijetijdsactiviteiten (weinig lidmaatschappen).

Ten opzichte van de totale groep 1^e generatie migranten scoren statushouders juist beter op gezondheid en sport. Op de terreinen van vrijetijdsactiviteiten, sociale participatie en mobiliteit zijn de verschillen met de totale groep 1^e generatie migranten gering. Op de domeinen wonen en vakantie scoren de statushouders slechter dan de totale groep 1^e generatie migranten.

Figuur 3.2 Leefsituatie naar domein, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en (voormalig) statushouders, 2016 (in indexcijfers gemiddelde Amsterdam 2004=100, afgeronde cijfers)



bron: Staat van de Stad 2016

3.3 De eigen buurt

De ervaren sociale cohesie wordt bepaald aan de hand van de volgende zes stellingen:

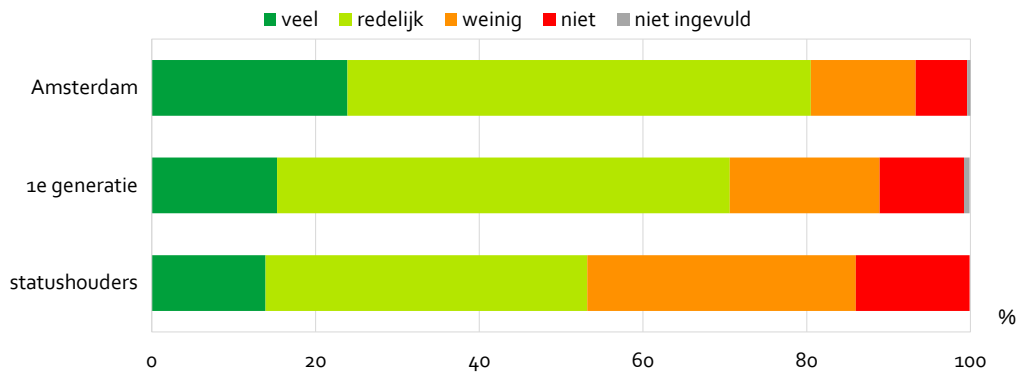
- De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks;
- De mensen in deze buurt gaan op een prettige manier met elkaar om;
- Ik woon in een (gezellige) buurt waar veel saamhorigheid is;
- Ik voel met thuis bij de mensen die in deze buurt wonen;
- Ik heb veel contact met mijn directe buren;
- Ik ben tevreden met de bevolkingssamenstelling van deze buurt.

Hieruit volgt een schaal die loopt van 0 tot en met 10. In 2016 haalde Amsterdam gemiddeld een 6,3. 1^e generatie migranten ervaren iets meer sociale cohesie in hun buurt (6,5) en ook (voormalig) statushouders ervaren iets meer sociale cohesie dan gemiddeld (6,4).

Hoewel statushouders over het algemeen dus relatief tevreden zijn over de onderlinge omgang van buurtbewoners, hebben ze aanzienlijk minder contact met en vertrouwen in hun buren. Een kwart van de statushouders heeft zelden of nooit contact met zijn directe buren, bij mannelijke statushouders ligt dit aandeel iets hoger (26%) dan bij vrouwelijke statushouders (23%). Onder eerste generatie migranten is dit 21% en voor de totale groep Amsterdammers slechts 16%.

Onder statushouders geeft 47% aan de mensen in de buurt weinig (33%) of niet (14%) te vertrouwen. Dit is met name erg hoog onder vrouwelijke statushouders, waarvan 54% de mensen in de buurt weinig (42%) of niet (12%) vertrouwt. Bij eerste generatie migranten is dit 28% en onder Amsterdammers gemiddeld 19%.

Figuur 3.3 Mate van vertrouwen in mensen in de buurt gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



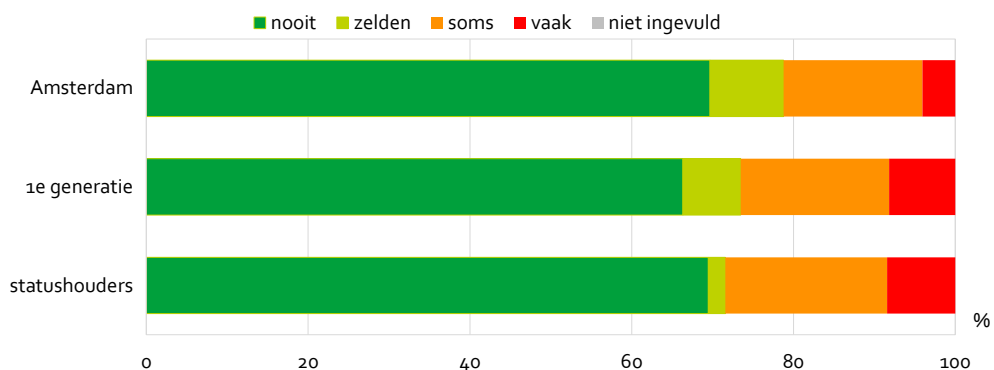
bron: Staat van de Stad 2016

Twee derde van de Amsterdammers is van mening dat buurtgenoten met verschillende etnische of culturele achtergronden goed tot zeer goed met elkaar omgaan. Statushouders zijn hier iets negatiever over (61% goed tot zeer goed). Zij zijn ook negatiever dan 1^e generatie migranten in Amsterdam (65% goed tot zeer goed).

3.4 Veiligheid

Statushouders voelen zich vaker dan gemiddeld in Amsterdam onveilig. Van alle Amsterdammers geeft 21% aan zich soms of vaak onveilig te voelen, onder 1^e generatie migranten is dit 27% en onder statushouders 28%. Als statushouders zich onveilig voelen dan is dit ook vaker 'vaak'. Acht procent van de statushouders voelt zich vaak onveilig (gemiddelde Amsterdam 4%).

Figuur 3.4 Ervaren gevoel van onveiligheid gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



bron: Staat van de Stad, 2016

Een derde van de statushouders geeft aan dat er in hun buurt plekken zijn waar ze 's avonds liever niet alleen komen. Voor de gemiddelde Amsterdammer (35%) en voor eerste generatie migranten (40%) is dit iets vaker het geval (redenen onbekend).

3.5 Woonsituatie

Driekwart van de Amsterdammers woont in een flat, boven- of benedenwoning, etagewoning, portiekwoning, maisonnette, appartement of studio. Ook onder statushouders (81%) en eerste generatie migranten (76%) woont het merendeel in een dergelijke woning. Er zijn minder huiseigenaren onder statushouders (20%) dan onder eerste generatie migranten (39%) en de gemiddelde Amsterdammer (43%). Onder statushouders die 6 tot 10 jaar in Nederland zijn ligt dit aandeel iets hoger (22%) dan onder statushouders die 0 tot 5 jaar in Nederland zijn (18%), maar nog altijd lager dan gemiddeld.

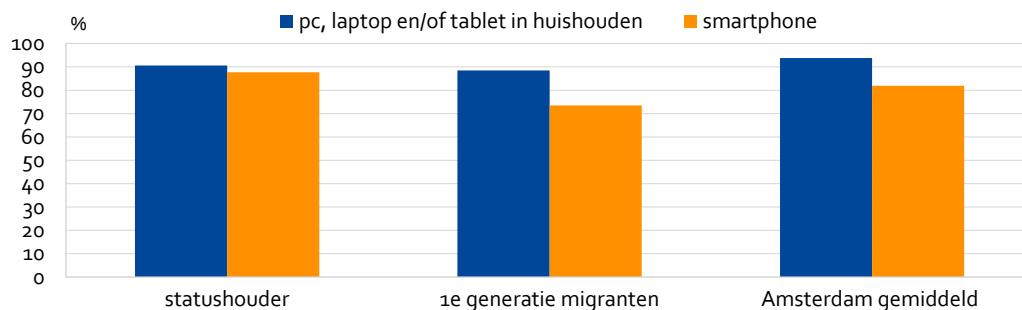
Statushouders wonen ook iets kleiner, ze hebben gemiddeld 2,8 kamers in hun woning en het gemiddelde oppervlakte van hun woonkamer is 30m². Eerste generatie migranten hebben gemiddeld 3,4 kamers en de oppervlakte van hun woonkamer is gemiddeld 35m². De gemiddelde Amsterdammer woont nog groter met gemiddeld 3,5 kamers en een woonkamer van gemiddeld 41m². Als we dit verhouden naar het aantal personen in het huishouden dan wordt het verschil echter kleiner. Statushouders en eerste generatie migranten hebben gemiddeld 1,6 kamers per persoon in het huishouden en de gemiddelde Amsterdammer 1,8.

3.6 Computer en smartphone bezit en gebruik social media

Bezit laptop, tablet en/of pc

Ruim negen op de tien (91%) statushouders zijn in het bezit van een laptop, tablet en/of pc, dat is iets minder vaak dan gemiddeld (94%). Van de verschillende computerapparaten bezitten statushouders het vaakst een laptop (77%), zij het iets minder vaak dan gemiddeld (89%). Ook het pc-bezit (43%) en tablet-bezit (43%) ligt bij statushouders lager dan onder de gemiddelde Amsterdamse bevolking (pc: 66%; tablet: 51%). Van de statushouders die korter dan 5 jaar in Nederland zijn, bezit 95% een laptop, tablet en/of pc, onder statushouders die hier langer verblijven gaat het om 86%. Mannelijke statushouders en hoogopgeleide statushouders bezitten water vaker een laptop dan gemiddeld.

Figuur 3.5 Smartphone bezit en bezit van pc, laptop en/of tablet, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



Staat van de Stad, 2016

Bezit smartphone

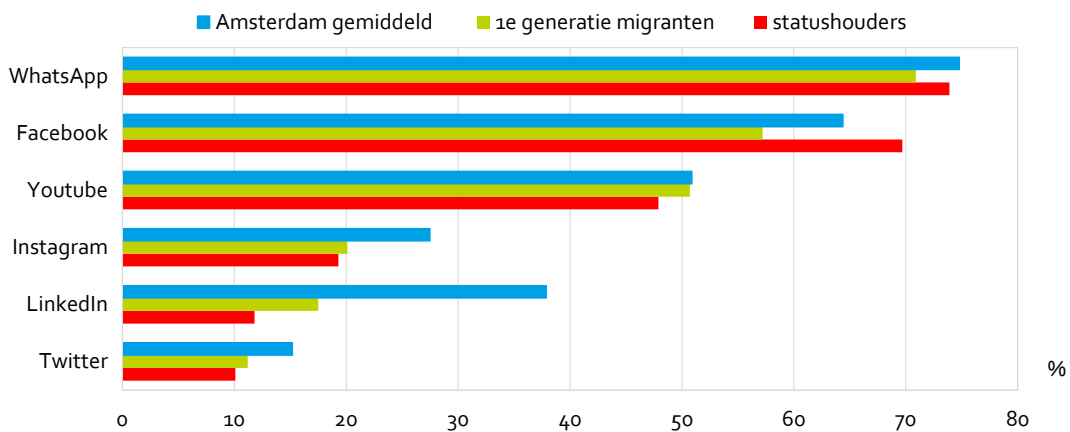
Bijna negen van de tien (88%) statushouders heeft een smartphone, dat is hoger dan onder 1^e generatie migranten (76%) en de gemiddelde bevolking (84%). Onder statushouders hangt het

hebben van een smartphone vooral samen met opleidingsniveau en de leeftijd. Dit zien we ook terug in de gemiddelde Amsterdamse bevolking. Hoogopgeleide statushouders bezitten vaker een smartphone dan laag opgeleide statushouders. Van de statushouders tussen de 18 en 34 jaar heeft 95% een smartphone terwijl bij 55 plussers dit aandeel op 58% ligt. Vrouwelijke statushouders bezitten iets vaker een smartphone dan mannelijke statushouders (92% versus 85%).

Social media gebruik

Statushouders maken vaker gebruik van social media dan 1^e generatie migranten en Amsterdammers in het algemeen. Negen op de tien statushouders (90%) is actief op social media, in Amsterdam gaat het gemiddeld om 84%. WhatsApp en Facebook zijn het populairst onder statushouders, respectievelijk 74% en 70% maakt hier gebruik van. Facebook geniet daarmee een hogere populariteit onder statushouders dan gemiddeld. Ongeveer de helft van de statushouders gebruikt Youtube, dat is vergelijkbaar met Amsterdam als geheel. In vergelijking met Amsterdam gemiddeld zijn statushouders een stuk minder vaak lid van LinkedIn. Ook Twitter, Instagram en Pinterest worden niet zo heel veel gebruikt door statushouders. Andere social media die statushouders gebruiken zijn bijvoorbeeld Skype, Telegram, Reddit en Tumblr. Mannelijke statushouders maken iets vaker gebruik van social media dan vrouwelijke statushouders (92% versus 87%). In de groep 18 tot 34-jarigen gebruikt bijna iedereen (97%) social media, onder 55 plussers betreft die aandeel zes op de tien (58%). De jongste statushouders maken het vaakst gebruik van WhatsApp, statushouders ouder dan 35 maken het vaakst gebruik van Facebook.

Tabel 3.6 Gebruik van social media (meest gebruikte social media kanalen), gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

3.7 Mobiliteit

De mobiliteit van statushouders is in de staat van de stad enquête gemeten aan de hand van drie indicatoren: het bezitten van een NS-kaart, autobezit en fietsbezit en -gebruik.

NS-kaart

Ruim twee vijfde (44%) van de statushouders heeft een NS-kaart, dat is net zo vaak als gemiddeld. Statushouders die korter dan vijf jaar in Nederland verblijven bezitten wat vaker een NS-kaart (50%).

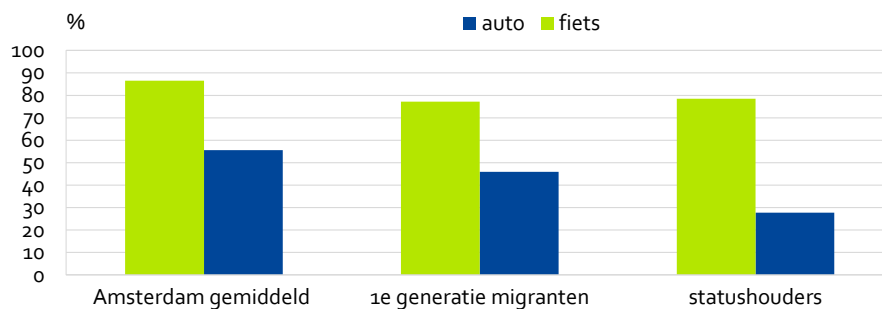
Autobezit

Een relatief klein deel van de huishoudens van statushouders is in het bezit van een auto. Krap drie op de tien (28%) beschikt over een auto, bij 1^e generatie migranten bedraagt dit aandeel 46% en in Amsterdam gemiddeld 56%. De vrouwelijke statushouders beschikken veel vaker over een auto in hun huishouden dan de mannelijke statushouders (45% versus 17%). Ook de oudere statushouders hebben relatief vaak een auto tot hun beschikking (44%). Statushouders tussen de 35 en 54 zijn juist minder vaak in het bezit van een auto maar onder deze leeftijdsgroep is de NS-kaart wel weer populairder.

Fietsgebruik

Ongeveer een vijfde (21%) van de statushouders bezit geen fiets, dat is ongeveer een gelijk aandeel als onder 1^e generatie migranten (23%) maar veel hoger dan gemiddeld in Amsterdam (14%). Van de statushouders die wel over een fiets beschikken, fietst bijna een even groot aandeel als onder de Amsterdamse bevolking, namelijk zeven op de tien. Van de vrouwelijke statushouders fietst 56% en van de mannelijke statushouders 76%. Statushouders tussen de 34 en 54 maken het vaakst van de fiets gebruik.

Figuur 3.7 Autobezit en fietsbezit, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

3.8 Vrijtijdsbesteding

Vakantie

Statushouders zijn in het afgelopen jaar beduidend minder vaak met vakantie geweest dan gemiddeld. Zes op de tien van de statushouders is in de afgelopen twaalf maanden geen enkele keer tenminste vier opeenvolgende nachten voor recreatieve doeleinden erop uit geweest,

gemiddeld bedraagt dit aandeel in Amsterdam 23% en onder 1^e generatiemigranten 33%. Statushouders die langer in Nederland verblijven (6-10 jaar) zijn vaker met vakantie geweest dan degenen die hier korter zijn (respectievelijk 45% en 37%). Daarnaast zijn meer vrouwelijke dan mannelijke statushouders met vakantie geweest en neemt het aandeel dat met vakantie is geweest toe met het stijgen van de leeftijd.

Drie van de tien statushouders is in de afgelopen twaalf maanden in het buitenland op vakantie geweest, dat is een aanzienlijk lager aandeel dan gemiddeld in Amsterdam (70%).

Lidmaatschappen verenigingen

Net als 1^e generatie migranten zijn statushouders minder vaak lid van een vereniging dan gemiddeld in Amsterdam. Van de statushouders is 35% lid van een vereniging, gemiddeld gaat het om de helft van de Amsterdammers.

De statushouders die lid zijn van een vereniging zijn het vaakst lid van een sportvereniging, de helft is hiervan lid. Hierin wijken de statushouders niet af van de gemiddelde Amsterdamse bevolking. Wel zijn zij vaker lid van een vereniging met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel. Een derde van de statushouders is hiervan lid, dit aandeel ligt onder 1^e generatie migranten op een vijfde en gemiddeld in Amsterdam op 8%. Daarnaast zijn statushouders ook vaker dan gemiddeld lid van een allochtone vereniging (zelforganisatie) (21%) en van een hobbyvereniging (19%). Mannen en statushouders die hier korter zijn, zijn vaker lid van een godsdienstige vereniging dan gemiddeld onder statushouders.

Een kwart van de statushouders neemt minstens één keer per maand actief deel aan activiteiten van één of meer verenigingen, dat is iets minder vaak dan het Amsterdams gemiddelde (29%) maar vaker dan het gemiddelde onder 1^e generatie migranten (18%).

Figuur 3.8 Lidmaatschap van vereniging, van de groep die lid is van één of meer verenigingen, 2016 (procenten)

	statushouders	1 ^e generatie migranten	Amsterdam gemiddeld
sportvereniging	51	44	55
vereniging met godsdienstig of levensbeschouwelijk doel (geen kerkgenootschap)	33	20	8
organisatie met maatschappelijke doelen	23	28	32
werknemers- of werkgeversorganisaties (vakbond, vakvereniging)	21	22	23
allochtone vereniging / zelforganisatie	21	9	3
hobbyvereniging	19	8	11
zangvereniging of muziekvereniging	9	6	6
toneelvereniging	7	0	2
politieke organisatie	7	5	10
vrouwenvereniging of vrouwenbond	5	7	3

Bron: Staat van de Stad, 2016

Lidmaatschap bibliotheek

Ruim vier op de tien (44%) statushouders is lid van de bibliotheek. Dat is veel vaker dan gemiddeld in Amsterdam (21%) of onder 1^e generatie migranten (15%). Net als gemiddeld in Amsterdam zijn vrouwelijke statushouders vaker lid dan mannen (56% versus 37%). De helft van

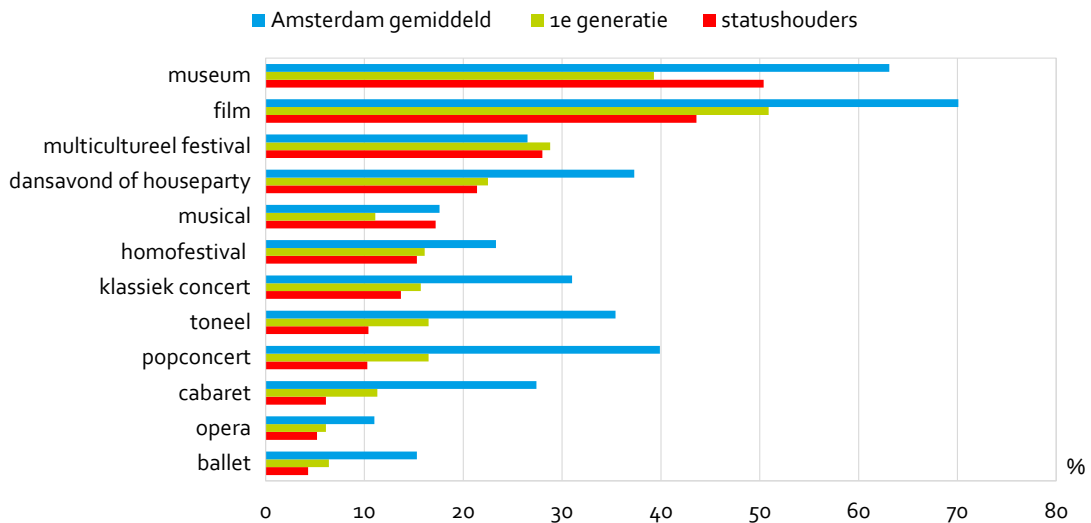
de statushouders onder de 34 jaar is lid van bibliotheek, de populariteit van het lidmaatschap neemt af met het dalen van de leeftijd: van de 55 plussers is een derde lid. (gemiddeld in Amsterdam is lidmaatschap populairst onder 34-54 jarigen). Het is niet zo dat statushouders die hier korter zijn, vaker lid zijn dan statushouders die al langer in Nederland zijn. Een mogelijke verklaring is dat (voormalig) statushouders een Leef- en Leerpas hebben waarmee zij cursussen kunnen volgen en oefenen op de computer. De pas is gratis.

Uitgaan

Onder de (voormalig) statushouders is er in de afgelopen twaalf maanden minder vaak een bezoek aan een culturele voorziening gebracht dan gemiddeld onder Amsterdammers. Net als bij 1^e generatie migranten bezocht ruim tweederde van de statushouders minimaal één keer één van de volgende uitgaansgelegenheden: film, museum, popconcert, dansavond/house, toneelvoorstelling, concert van klassieke muziek, multicultureel festival, cabaret, musicals, homofestival, balletuitvoering of opera. Gemiddeld in Amsterdam bezocht ruim acht op de tien een van deze culturele voorzieningen. Van de hoogopgeleide statushouders bezocht (84%) een of meerdere culturele voorzieningen en van de laagopgeleide statushouders (58%). Verder ondernamen mannelijke statushouders (70%) vaker een cultureel uitje dan vrouwelijk statushouders (63%).

Museumbezoek is het populairste uitje onder statushouders. De helft van de statushouders bracht een bezoek aan een museum in het afgelopen jaar. Dat is vaker dan 1^e generatie migranten (39%) maar minder vaak dan gemiddeld in Amsterdam (63%). Op de tweede plek staat naar de film gaan, 44% deed dit in het afgelopen jaar. Gemiddeld in Amsterdam (70%) en onder 1^e generatie migranten (50%) is dit juist het meest ondernomen uitje. Het bezoeken van een multicultureel festival staat op nummer drie, 28% van de statushouders deed dit. Dat is vergelijkbaar met Amsterdam als geheel (27%).

Figuur 3.9 Bezoek aan culturele voorzieningen in de afgelopen twaalf maanden, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)*



Van aandeel dat activiteiten heeft ondernomen

Bron: Staat van de Stad, 2016

Hobby's

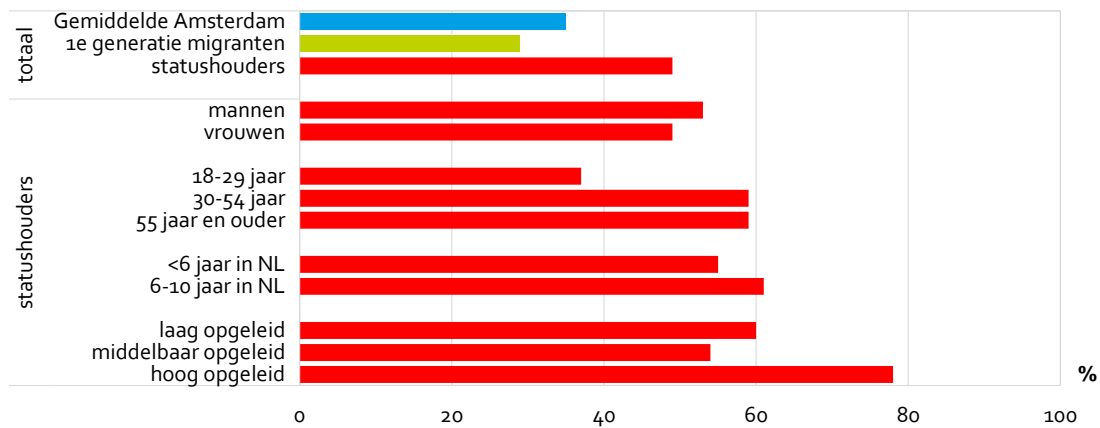
Acht van de tien statushouders hebben hobby's, dat is wat vaker dan gemiddeld in Amsterdam (74%) en de groep 1^e generatie migranten (19%). Het hebben van twee hobby's komt het vaakst voor onder statushouders, voor twee vijfde geldt dit. Tussen vrouwen en mannen zijn er nauwelijks verschillen. Hogeropgeleide statushouders hebben vaker hobby's dan lageropgeleide statushouders. Daarnaast hebben statushouders die hier korter dan 5 jaar zijn, vaker hobby's dan degenen die al langer in Nederland verblijven (87% versus 72%).

3.9 Vrijwilligerswerk

Statushouders doen relatief vaak vrijwilligerswerk, bijna de helft (48%) doet dit. Gemiddeld in Amsterdam doet 35% vrijwilligerswerk. Statushouders doen ten opzichte van de totale groep 1^e generatie migranten veel vaker vrijwilligerswerk.

Statushouders jonger dan 29 jaar doen wat minder vaak aan vrijwilligerswerk dan oudere statushouders (30% versus 50%). Ook hoogopgeleide statushouders doen relatief vaak vrijwilligerswerk (62%). Mannelijke statushouders (49%) doen iets vaker vrijwilligerswerk dan vrouwelijke statushouders (44%).

Figuur 3.10 Vrijwilligerswerk naar gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en kenmerken van statushouders, 2016 (procenten)

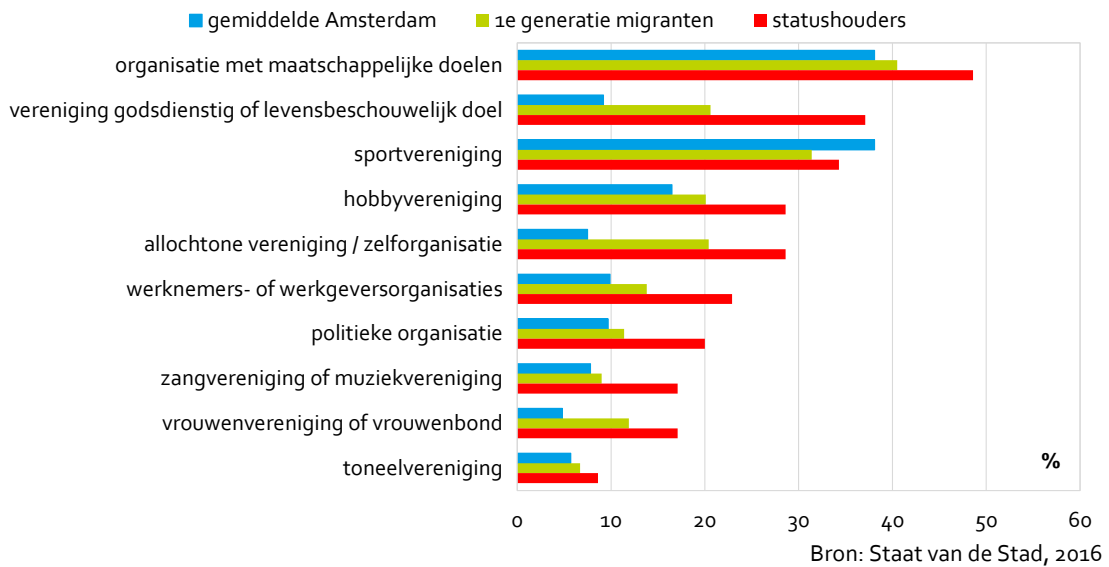


Bron: Staat van de Stad, 2016

Net als gemiddeld in Amsterdam doen de meeste statushouders die vrijwilligers werk doen dit bij één vereniging of organisatie (een vijfde). Onder statushouders is 13% bij vier of meer organisaties actief als vrijwilliger, gemiddeld in Amsterdam doet 3% dit.

Statushouders doen vrijwilligerswerk op tal van terreinen. Het meeste bij organisaties met maatschappelijke doelen, verenigingen met een godsdienstig of levensbeschouwelijk doel en sportverenigingen.

Figuur 3.11 Vrijwilligerswerk naar gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en kenmerken van statushouders, 2016 (procenten)



Bijna de helft (49%) van de statushouders heeft in de afgelopen twaalf maanden weleens (soms of vaak) een familielid of buurman geholpen met een klusje. Gemiddeld in Amsterdam heeft vier op de tien dit gedaan. Onder oudere statushouders ligt dit aandeel lager. Statushouder die langer dan vijf jaar in Nederland zijn hebben de laatste twaalf maanden vaker dit soort hulp verleend dan de statushouders die hier nog niet zo lang zijn.

Van de statushouders die in het afgelopen niet dergelijke hulp hebben gegeven (40%) is vier op de tien zeker bereid dit wel te geven mocht daar behoefte aan zijn.

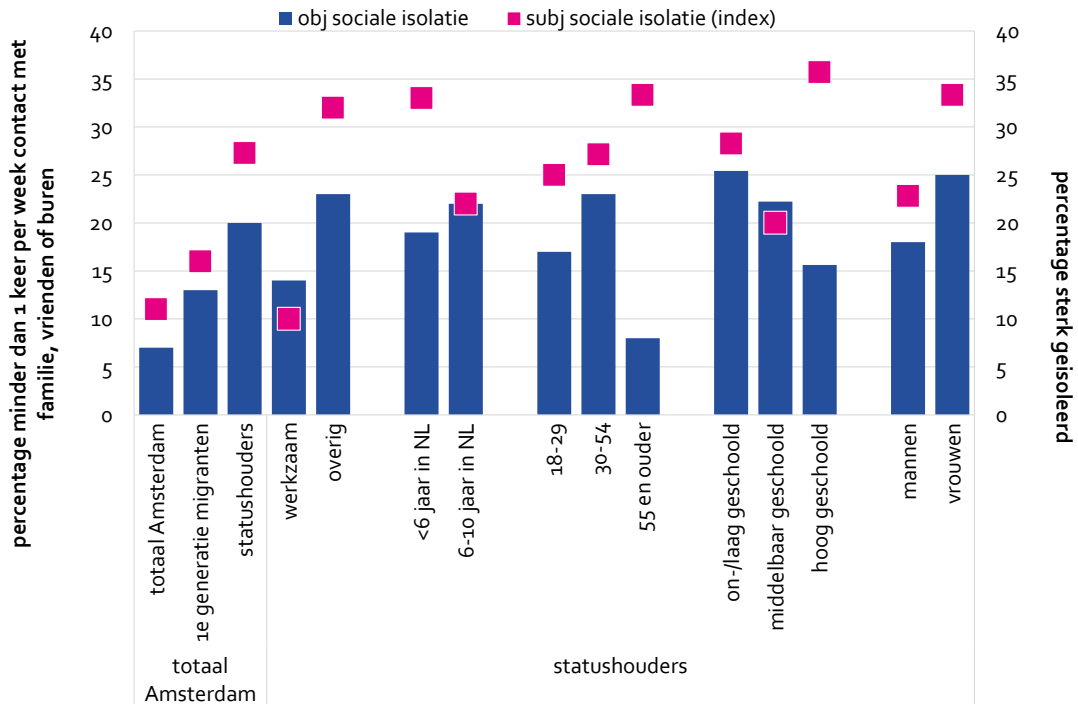
3.10 Sociale contacten

Objectieve sociale isolatie

Een objectieve maat voor sociale isolatie is het aandeel inwoners dat minder dan één keer per week contact heeft met familie, vrienden of burens. Objectieve sociale isolatie komt in Amsterdam vaker voor dan gemiddeld (7% versus 4% in Nederland). Groepen waarbij objectieve sociale isolatie relatief veel voorkomt zijn uitkeringsgerechtigden (bijstandsontvangers: 21%), mensen met een (zeer) slechte gezondheid (18%), eerste generatie migranten (14%), laaggeschoolden (12%), 55-plussers (11%), lage inkomens (11%), alleenstaanden en eenoudergezinnen (10%) en mannen (10%).

Van de statushouders heeft 20% minder dan één keer per week contact met vrienden, familie of burens. Dit is meer dan gemiddeld onder 1^e generatie migranten, maar komt overeen met de groep bijstandsontvangers. Statushouders die niet werken (23%), 6-10 jaar in Nederland wonen (22%), 30-54 jaar zijn (23%), laagopgeleid zijn (25%) en vrouwen (25%) hebben veel vaker dan anderen niet minimaal 1 keer per week contact met familie, vrienden of burens.

Figuur 3.12 Objectieve sociale isolatie en subjectieve sociale isolatie naar gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders en subgroepen statushouders, 2016 (procenten)



bron: Staat van de Stad, 2016

Subjectieve sociale isolatie

Een subjectieve maat voor sociale isolatie is de Sociale-Isolatie-Index die beschrijft hoe sociaal geïsoleerd iemand zich voelt. Met behulp van stellingen als 'Ik maak deel uit van een groep vrienden' en 'Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig' wordt een score bepaald die aangeeft hoeveel bewoners van een gebied of groep sterk sociaal geïsoleerd zijn (score tussen 6 en 13 op de index), gemiddeld geïsoleerd (score 14-17) en niet-geïsoleerd (score 18). Het aandeel Amsterdammers dat zich sterk geïsoleerd voelt blijft door de jaren heen ongeveer gelijk en ligt in 2016 op 11%.

Statushouders (27%) zijn veel vaker dan gemiddeld (11%) en dan de totale groep 1^e generatie migranten (16%) sterk geïsoleerd.

Het gevoel van sociaal isolement (sociale isolatie index subjectief) hangt deels samen met de hoeveelheid contact met vrienden, familie en burens, maar voor een deel zegt het ook iets anders. In totaal ervaart 3% van de Amsterdammers sociaal isolement en heeft eveneens minder dan één keer per week contact met familie, vrienden of burens. Onder statushouders is dit 11%.

Bij bepaalde groepen statushouders is er een groot verschil tussen het ervaren sociale isolement en het objectieve sociale isolement. Met andere woorden, zij voelen zich geïsoleerd maar hebben wel wekelijks contact met familie, vrienden of burens. Dit komt vooral voor bij groepen statushouders die niet werken, minder dan 6 jaar in Nederland wonen, 55 jaar of ouder zijn, hoogopgeleiden en vrouwen.

3.11 Tevredenheid en geluk

Amsterdammers is gevraagd naar de tevredenheid over verschillende aspecten van het eigen leven, de samenleving en instituties. De resultaten daarvan staan weergegeven in tabel 3.12. Statushouders beoordelen een aantal aspecten positiever dan 1^e generatie migranten en het gemiddelde in Amsterdam: zij zijn vaker tevreden over de Nederlandse samenleving, de regering en de Amsterdamse samenleving. Over hun eigen leven, hun woonsituatie, vrienden en kennissenkring, de maatschappelijke positie, gevolgde opleiding en de financiën van het huishoudens zijn ze juist minder positief.

Figuur 3.13 Tevredenheid met verschillende aspecten van het leven, de samenleving en instituties, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (rapportcijfer en percentage (zeer) ontevreden)

	gemiddeld rapportcijfer			aandeel (zeer) ontevreden (%)		
	statushouders	1e generatie migranten	gemiddelde Amsterdam	statushouders	1e generatie migranten	gemiddelde Amsterdam
Nederlandse samenleving	7,5	6,7	6,7	5	9	9
regering	7,2	5,7	5,7	7	21	22
Amsterdamse samenleving	7,6	6,8	6,8	4	7	8
het leven dat u op dit moment leidt	6,9	7,0	7,5	11	10	5
woonsituatie	6,7	6,9	7,4	17	10	6
vrienden en kennissenkring	7,4	7,5	7,9	7	5	3
maatschappelijke positie	6,6	6,7	7,2	13	11	7
gevolgde opleiding	6,4	6,8	7,4	17	11	3
financiële middelen huishouden	5,9	6,2	6,8	20	18	12

bron: Staat van de Stad, 2016

Statushouders die zes jaar of langer in Nederland wonen geven op alle gevraagde punten een hoger rapportcijfer dan statushouders die minder dan zes jaar in Nederland wonen. Jongeren tot en met 29 jaar en 30-54 jarigen zijn op alle punten positiever dan statushouders van 55 jaar en ouder.

Ervaren discriminatie

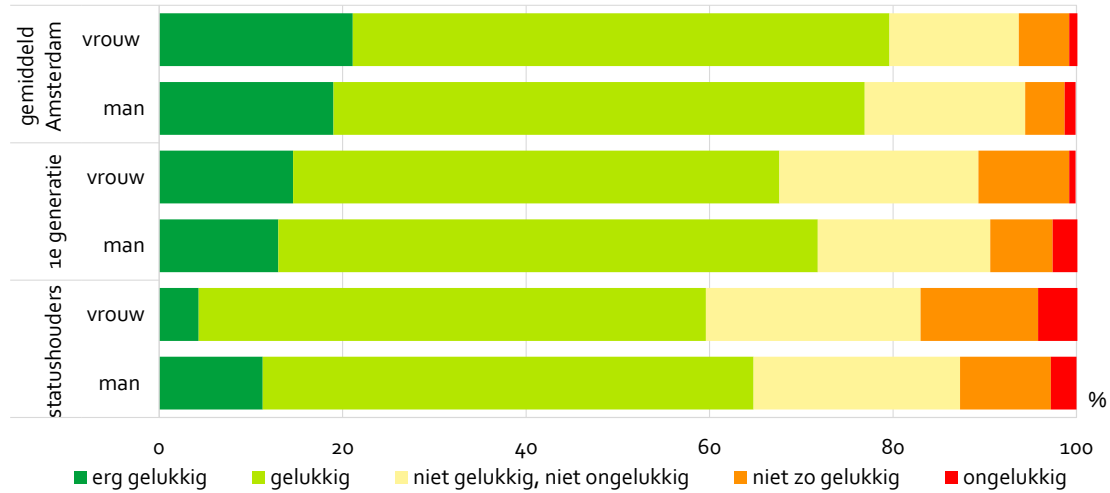
Eenentwintig procent van de Amsterdammers heeft in de afgelopen 12 maanden vaak (5%) of soms (16%) discriminatie ervaren. Onder 1^e generatie migranten was dit 32%. Van de statushouders kreeg 31% naar eigen zeggen te maken met discriminatie (9% vaak en 22% soms).

Geluk

Ruim zes op de tien (63%) statushouders vindt zichzelf een (erg) gelukkig mens, bij 1^e generatie migranten ligt dit aandeel op 70% en gemiddeld in Amsterdam op 78%. Binnen de groep statushouders zijn er verschillen in de mate waarin men zichzelf als (erg) gelukkig mens beschouwt. Onder de statushouders voelen mannen zich wat vaker (erg) gelukkig dan vrouwen (65% versus 60%). Bij 1^e generatie migranten zien we dit sekseverschil ook terug, terwijl gemiddeld in Amsterdam relatief meer vrouwen dan mannen zichzelf een (erg) gelukkig mens voelen. Daarnaast voelen jongere statushouders zich vaker erg gelukkig vergeleken met oudere statushouders. Van de statushouders tussen tot 34 jaar voelt bijna zeven op de tien zich (erg) gelukkig (18-34: 69%, 35-54: 62%), bij 55 plussers geldt dit voor ongeveer vier op de tien (42%).

Statushouders die ruim 5 jaar in Nederland zijn, vinden zichzelf ook vaker (erg) gelukkig (72%) in vergelijking met degenen die hier nog niet zo lang zijn (54%).

Figuur 3.14 In welke mate vindt u zichzelf een gelukkig mens?, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders naar geslacht, 2016 (procenten)

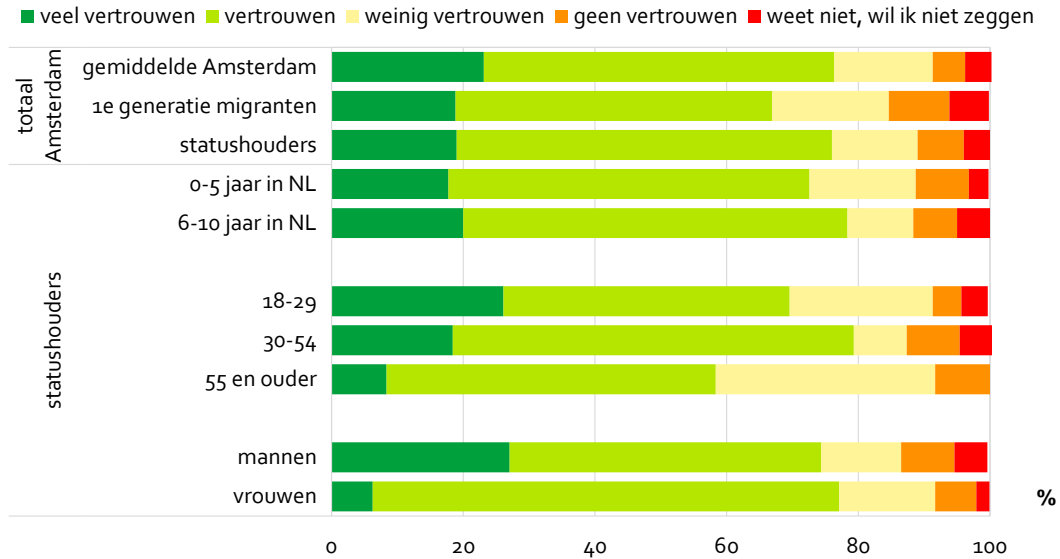


Bron: Staat van de Stad, 2016

Vertrouwen in de toekomst

De meeste statushouders hebben, net als andere Amsterdammers, (veel) vertrouwen in de toekomst (76%). Statushouders kijken wat positiever aan tegen de toekomst dan gemiddeld onder 1^e generatie migranten (67%). Tussen de groepen statushouders valt op dat de statushouders die langer in Nederland wonen iets positiever zijn over de toekomst dan de statushouders die minder dan 6 jaar in Nederland zijn. Tussen de leeftijdsgroepen valt op dat onder de leeftijdsgroep 30-54 jarigen zowel het hoogste aandeel zit dat (veel) vertrouwen heeft in de toekomst als het hoogste aandeel dat (zeer) weinig vertrouwen heeft. Mannen hebben vaker zeer veel vertrouwen in de toekomst terwijl vrouwen juist vaker vertrouwen hebben in de toekomst. Het totale aandeel dat positief aankijkt tegen de toekomst verschilt nauwelijks tussen mannen en vrouwen.

Figuur 3.15 Vertrouwen in de toekomst naar gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders en subgroepen statushouders, 2016 (procenten)

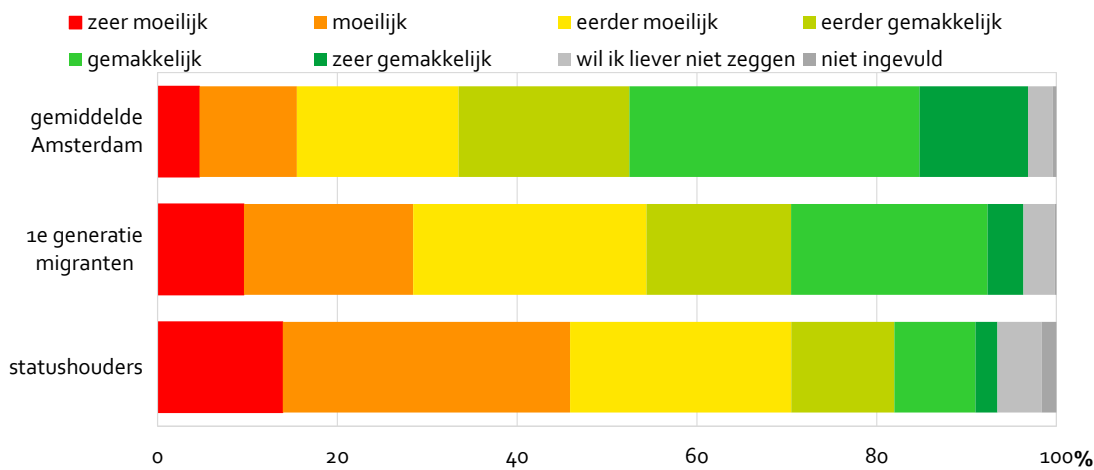


bron: Staat van de Stad, 2016

3.12 Rondkomen en schulden

Uit de Vluchtelingenmonitor Amsterdam van najaar 2016 (OIS) bleek is het gemiddelde inkomen van statushouders veel lager is dan gemiddeld in de stad en dat een relatief groot deel tot de minima behoort. Dit beïnvloed natuurlijk ook de manier waarop statushouder aankijken tegen de mate waarin zij kunnen rondkomen. Van de statushouder geeft 14% zeer moeilijk rond te kunnen komen, 32% kan moeilijk rondkomen. Dit is veel meer dan gemiddeld in Amsterdam en ook meer dan gemiddeld onder de 1^e generatie migranten. Elf procent van de statushouders kan (zeer) gemakkelijk rondkomen.

Figuur 3.16 Kunnen rondkomen naar gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders en subgroepen statushouders, 2016 (procenten)



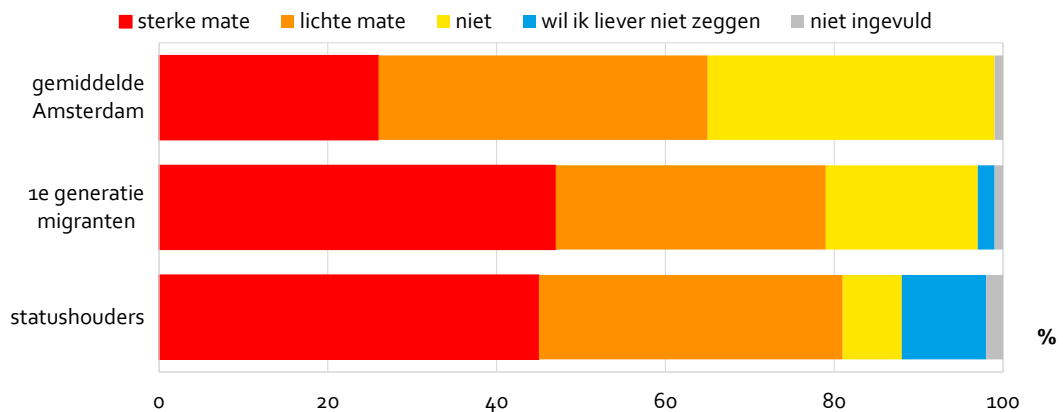
bron: Staat van de Stad, 2016

Schulden

Een kwart van de statushouders geeft aan schulden te hebben, dit is evenveel als gemiddeld in Amsterdam en als 1^e generatie migranten. Hiervan heeft 29% een achterstand in de huur, gas, water, licht of zorgverzekering. Dit is veel meer dan gemiddeld in Amsterdam (14%) maar even vaak als 1^e generatie migranten gemiddeld aangeven.

De statushouders die schulden hebben, geven net als 1^e generatie migranten met schulden, veel vaker dan gemiddeld in Amsterdam aan dat zij zich in sterke of lichte mate zorgen maken om hun schulden.

Figuur 3.17 Mate van zorgen over schulden door Amsterdammers met schulden, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



bron: Staat van de Stad, 2016

Van de statushouders zonder schulden geeft ruim een kwart (27%) aan te weten waar ze hulp kunnen vragen mochten ze te maken krijgen met schulden. Dit is veel minder dan gemiddeld in Amsterdam (46%) en ook minder dan 1^e generatie migranten (37%). Bekendheid geven aan mogelijkheden rondom schulden aan doelgroepen als statushouders is dus noodzakelijk.

Als de groep zonder schulden in de toekomst te maken krijgt met schulden zegt 51% hulp te zoeken, dit is iets minder dan gemiddeld in Amsterdam (57%) en vrijwel gelijk aan de 1^e generatie migranten (49%).

3.13 Godsdienst en positie bevolkingsgroep

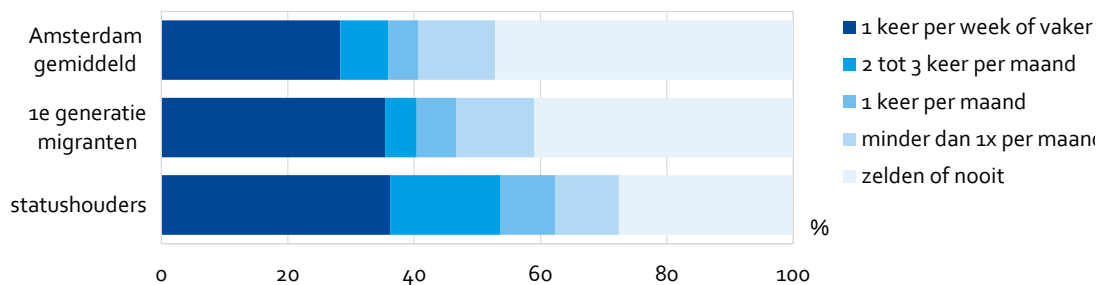
Geloof

Twee derde (67%) van de statushouders voelt zich verwant met een godsdienst, religieuze of levensbeschouwelijk stroming. Dat is bijna twee keer zo veel als gemiddeld in Amsterdam (35%) maar ongeveer een vergelijkbaar aandeel als onder 1^e generatie migranten (63%). Vrouwelijke statushouders zijn vaker (79%) dan mannelijke statushouders (60%) gelovig. Onder de statushouders die langer dan vijf jaar in Nederland zijn, ligt het aandeel gelovigen lager dan onder degenen die hier korter zijn (61% versus 74%). Onder de statushouders zijn de Islam

(31%), het Christelijk³ geloof (29%), het Boeddhisme (11%), het Rooms-Katholiek geloof (9%) en het Hindoeïsme (9%) de meest aangehangen religies. Bij de groep statushouders die hier korter dan vijf jaar verblijft, is het Christelijk geloof het meest vertegenwoordigd (41%) en bij statushouders die hier langer dan vijf jaar zijn, is dit de Islam (38%).

Vergeleken met alle gelovige Amsterdammers brengen statushouders vaker dan gemiddeld een bezoek aan de kerk, moskee of een andere religieuze bijeenkomst. Net als 1^e generatie migranten gaat ruim een derde (36%) één keer of vaker per week naar zo een bijeenkomst. De groep die twee tot drie keer per maand naar de kerk of moskee gaat is echter onder statushouders groter dan onder 1^e generatiemigranten. Het aandeel dat wel religieus is maar zelden een bezoek aan een gebedshuis of religieuze bijeenkomst brengt (28%), ligt onder statushouders veel lager dan onder de gemiddelde Amsterdamse bevolking (47%) of bij 1^e generatie migranten (41%). Mannelijke statushouders brengen beduidend vaker op regelmatige basis een bezoek aan een gebedshuis of religieuze bijeenkomst van vrouwelijke statushouders. Ruim twee vijfde van de vrouwelijke statushouders is hier zelden te vinden. Op dit vlak zien we ook dat statushouders die langer in Nederland zijn veel vaker zelden een bezoek brengen aan een gebedshuis dan statushouders die hier nog niet zo lang zijn (41% versus 15%).

Figuur 3.18 Frequentie van bezoek aan kerk, moskee of godsdienstige bijeenkomst, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

Positie bevolkingsgroep in Nederland

Statushouders vinden vaker dan 1e generatie migranten dat hun positie in Nederland in het laatste jaar is verbeterd (35% versus 23%). Elf procent van de statushouders vindt de positie van zijn bevolkingsgroep verslechterd in het afgelopen jaar, dat is minder dan bij 1^e generatie migranten (18%) en de gemiddelde Amsterdamse bevolking (23%). Vooral de jongere statushouders vinden dat de situatie is verbeterd (41%).

³ Hier onder zijn de volgende religieuze stromingen gerekend: Protestants, Luthers, Evangelische Broedergemeente, Doopsgezind, Nederlands Hervormd, Gereformeerd, Grieks-Orthodox, Jehova's getuigen en de Anglicaanse Kerk.

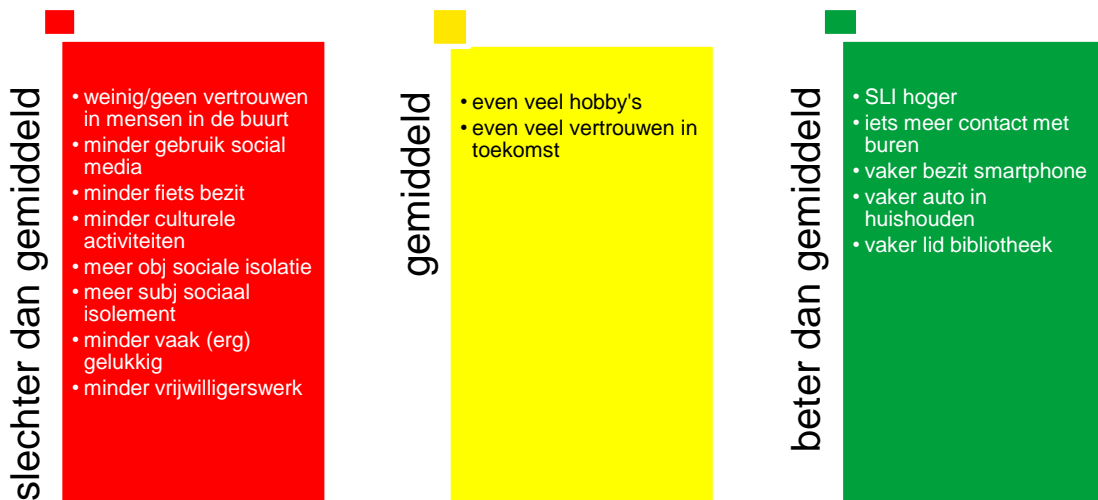
3.14 Maatschappelijke participatie vrouwelijke statushouders

Vrouwelijke (voormalig) statushouders scoren op een aantal onderdelen slechter en op andere juist beter dan mannelijke (voormalig) statushouders.

Zo hebben vrouwen minder vertrouwen in de mensen in de buurt (54% vrouwen weinig of geen vertrouwen, 42% van de mannen), voelen zij zich minder vaak erg gelukkig en komt zowel object sociaal isolatie als subjectief sociaal isolement vaker voor bij vrouwelijke (voormalig) statushouders dan mannen. Daarnaast bezoeken vrouwelijke (voormalig) statushouders minder vaak culturele activiteiten, bezitten ze minder vaak een fiets en maken ze minder gebruik van sociale media.

Maar er zijn ook punten waar de vrouwelijke statushouders juist beter op scoren dan de mannen. De Leefsituatie-index (sli) is voor vrouwen iets hoger (94) dan voor mannen (93). Verder hebben vrouwelijke statushouders iets vaker contact met burens, bezitten zij vaker een smartphone, is er vaker een auto in het huishouden en zijn ze vaker lid van de bibliotheek.

Figuur 3.19 Score vrouwelijke (voormalig) statushouders op verschillende indicatoren maatschappelijke participatie ten opzichte van mannelijke (voormalig) statushouders, 2016



bron: Staat van de Stad 2016, OIS

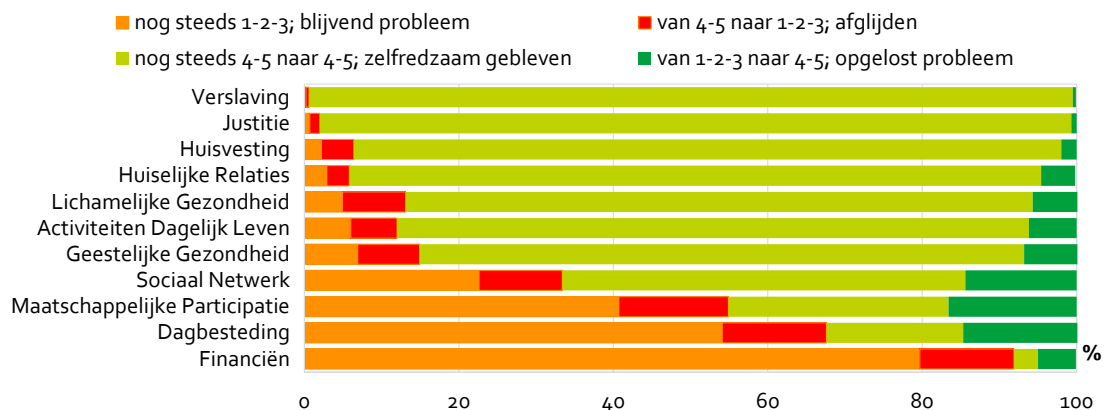
4 Zelfredzaamheid

Deze vluchtelingenmonitor kijkt voor de 2^e keer naar de zelfredzaamheid van statushouders aan de hand van de Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM) die is afgenomen onder klanten van WPI.

Kernpunten

- Ondanks de bijstandsafhankelijkheid is er verder sprake van een grote zelfredzaamheid onder statushouders. Problemen doen zich vooral voor op de ZRM-domeinen financiën, dagbesteding en maatschappelijke participatie;
- Problematiek rondom Geestelijke en Lichamelijke gezondheid speelt vaker naarmate men langer in Nederland is. Problemen in Sociaal Netwerk en Maatschappelijke Participatie spelen het sterkst onder de groep die minder dan 2 jaar in Nederland is;
- Vrouwen hebben relatief gezien wat vaker problemen met betrekking tot Dagbesteding (het hebben van werk/volgen van een opleiding, 72%) dan mannen (65%). Ook op het gebied van Lichamelijke gezondheid score vrouwen vaker met problematiek (14%) dan mannen (11%). Mannen scoren juist vaker problematisch op het domein van Geestelijke Gezondheid (een gevaar voor zichzelf of anderen, geestelijke stoornis, 19%) dan vrouwen (12%);
- Percentages van (voormalig) statushouders die opklimmen van problematisch naar niet-problematische niveaus zijn voor alle domeinen relatief laag. Alleen op de domeinen Dagbesteding, Maatschappelijke Participatie en Sociaal Netwerk is er een relatief grote groep die van problematische scores (1,2 of 3) naar zelfredzaam (score 4 of 5) is gegaan. Al is er ook op deze domeinen juist relatief vaak sprake van een verslechtering.

Figuur 4A Zelfredzaamheidsscore per domein, statushouders Amsterdam 2014-augustus 2016 (procenten)



*ADL=activiteiten van het dagelijks leven

bron: WPI, bewerking OIS/GGD

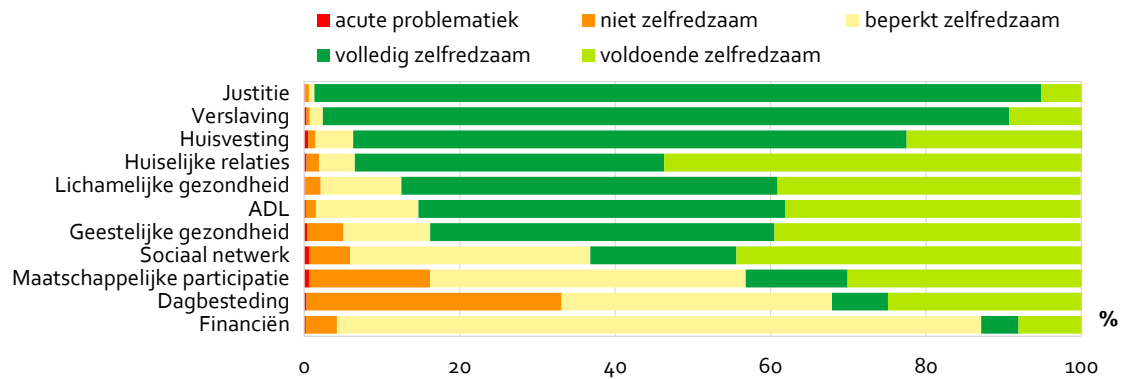
4.1 Zelfredzaamheid Amsterdamse statushouders

De zelfredzaamheid van Amsterdamse (voormalig) statushouders kan in beeld worden gebracht aan de hand van Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM) (Lauriks et al., 2013). Dit is een instrument voor het gestandaardiseerd en zo volledig mogelijk beoordelen van de zelfredzaamheid. Voor meer informatie zie het kader aan het eind van dit hoofdstuk.

Bij Werk, Participatie en Inkomen (WPI) zijn in de periode augustus 2014 tot en met 5 mei 2017 bij 1.579 (voormalig) statushouders één of meerdere Zelfredzaamheids-Matrixen (ZRM's) afgenomen. In figuur 4.1 staan de scores op alle domeinen weergegeven.

Wat opvalt is dat er met name problematiek (score 1-3) bestaat op de domeinen Financiën (87%), Dagbesteding (68%) en Maatschappelijke Participatie (57%). Op deze domeinen wordt door een meerderheid van de statushouders ten hoogste "beperkt zelfredzaam" gescoord. Voor het domein financiën hangt een maximale score van 3 direct samen met de selectie van personen die in een (bijstand-) uitkeringssituatie zitten. Wat betreft dagbesteding betekent dat men geen werk heeft, maar mogelijk wel laagdrempelige dagbesteding. Meer dan de helft participeert niet of is zelfs maatschappelijk geïsoleerd (domein maatschappelijke participatie).

Figuur 4.1 Zelfredzaamheidscore per domein, statushouders Amsterdam aug 2014-mei 2017(procenten)



*ADL=activiteiten van het dagelijks leven

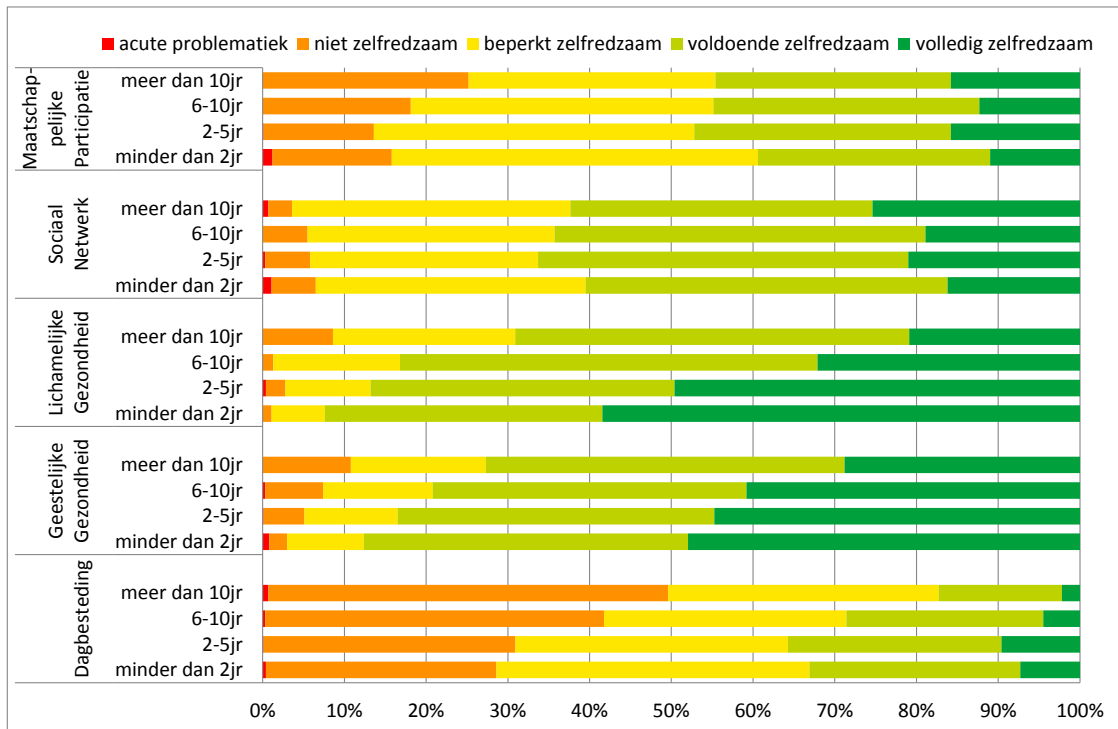
bron: WPI, bewerking OIS/GGD

Zelfredzaamheid naar achtergrondkenmerken

Ouderen (45 jaar en ouder) hebben vaker dan jongeren (jonger dan 45 jaar) te maken met problemen op de domeinen Dagbesteding, Geestelijke en Lichamelijke Gezondheid en Sociaal Netwerk (gebrek aan netwerk). Statushouders uit Irak en Iran scoren slechter dan andere groepen op Geestelijke en Lichamelijke gezondheid. Statushouders uit Eritrea vertonen juist vaker problemen op het domein Huisvesting.

Wanneer wordt gekeken naar de duur dat de (voormalig) statushouder in Nederland is dan valt op dat problematiek rondom Geestelijke en Lichamelijke gezondheid vaker speelt naarmate men langer in Nederland is. Problemen rondom Dagbesteding spelen bij alle groepen relatief vaak, maar iets minder dan gemiddeld onder de groep die 2-5 jaar in Nederland is. Problemen in Sociaal Netwerk en Maatschappelijke Participatie spelen het sterkst onder de groep die minder dan 2 jaar in Nederland is (zie figuur 4.2). Op verschillen tussen mannen en vrouwen wordt in paragraaf 4.4 ingegaan.

Figuur 4.2 Zelfredzaamheidscore per domein, statushouders Amsterdam 2014-mei 2017 (procenten)



*alleen domeinen met significante verschillen zijn weergegeven

bron: WPI, bewerking OIS/GGD

4.2 Combinatie van problematische ZRM-domeinen

Problemen met betrekking tot zelfredzaamheid kunnen *tegelijktijd* voorkomen. Vier procent van de statushouders is op alle domeinen voldoende of volledig zelfredzaam. Vijftien procent is maar op één terrein ten hoogste beperkte zelfredzaam en 80% is op twee of meer terreinen ten hoogste beperkte zelfredzaam (zie tabel 4.3).

Het domein Financiën komt in alle combinaties (1, 2-3, ≥4) van problematische domeinen het meeste voor: voor 85% met één problematisch domein is dit problematische domein Financiën, dit is 92% voor hen met twee of drie problematische domeinen en 93% voor hen met vier of meer problematische domeinen. Andere problematische domeinen die in meer dan de helft van de combinaties voorkomen, zijn Dagbesteding (combinaties 2-3 en ≥4), Sociaal Netwerk (≥4) en Maatschappelijke Participatie (2-3 en ≥4).

De domeinen Dagbesteding, Geestelijke en Lichamelijke Gezondheid, ADL, Sociaal Netwerk en Maatschappelijke Participatie zijn domeinen die vooral problematisch zijn in samenhang met slecht functioneren op andere domeinen. Problematiek op deze domeinen staat dus zelden op zichzelf. Het domein Sociaal Netwerk bijvoorbeeld komt als enig problematisch domein bijna niet voor (zie kolom "1 domein" in de tabel), maar naarmate op meerdere domeinen problematiek zichtbaar wordt scoort dit domein ook problematisch (zie kolom "2 of 3"). Een domein zoals Sociaal Netwerk is pas problematisch als statushouders op andere leefgebieden óók problemen hebben. Het kan ook zijn dat wanneer op dit specifieke domein problemen

ontstaan, dit een trigger kan zijn voor verslechtering van functioneren op de andere domeinen. Oorzaak-gevolg relatie is in dezen lastig vast te stellen.

De (voormalig) statushouders van 45 jaar en ouder en de (voormalig) statushouders die meer dan 10 jaar in Nederland verblijven hebben meer te maken met multi-problematiek dan andere groepen (niet in tabel). Er zijn geen verschillen in aantal probleemgebieden zichtbaar voor mannen versus vrouwen en naar herkomst.

Tabel 4.3 Statushouders met multi-problematiek⁴ op het gebied van zelfredzaamheid en het aandeel van de verschillende 11 ZRM-domeinen daarin, aug 2014- mei 2017, WPI Amsterdam

% (% vorige monitor)	Domein(en) met score 1, 2 of 3				totaal
	geen	1 domein	2 of 3	4 of meer	
Financiën	-	85	92	93	87
Dagbesteding	-	6	75	94	68
Huisvesting	-	1	3	13	6
Huiselijke relaties	-	-	2	15	6
Lichamelijke gezondheid	-	1	5	39	13
Geestelijke gezondheid	-	1	4	28	16
Verslaving	-	-	1	6	3
Activiteiten Dagelijks Leven	-	1	3	37	15
Sociaal netwerk	-	1	17	81	37
Maatschappelijke participatie	-	4	51	92	57
Justitie	-	-	0	3	1
totaal	4	15	44	36	100

NB. Met uitzondering van kolom 1 tellen percentage niet op tot 100. *Voorbeeld: bij 92% van de combinaties met 2-3 problematische domeinen is het domein Financiën betrokken.

4.3 Ontwikkelingen in zelfredzaamheid

Het is de bedoeling dat de Zelfredzaamheids-Matrix om de zoveel tijd bij klanten wordt afgenomen. Hierdoor is voor een deel van de (voormalig) statushouders een 2^e meting voorhanden (n=453). Voor deze groep is bekeken hoe zij zich ontwikkelen in zelfredzaamheid. Gemiddeld zat er 9,8 maanden tussen de eerste en tweede meting.

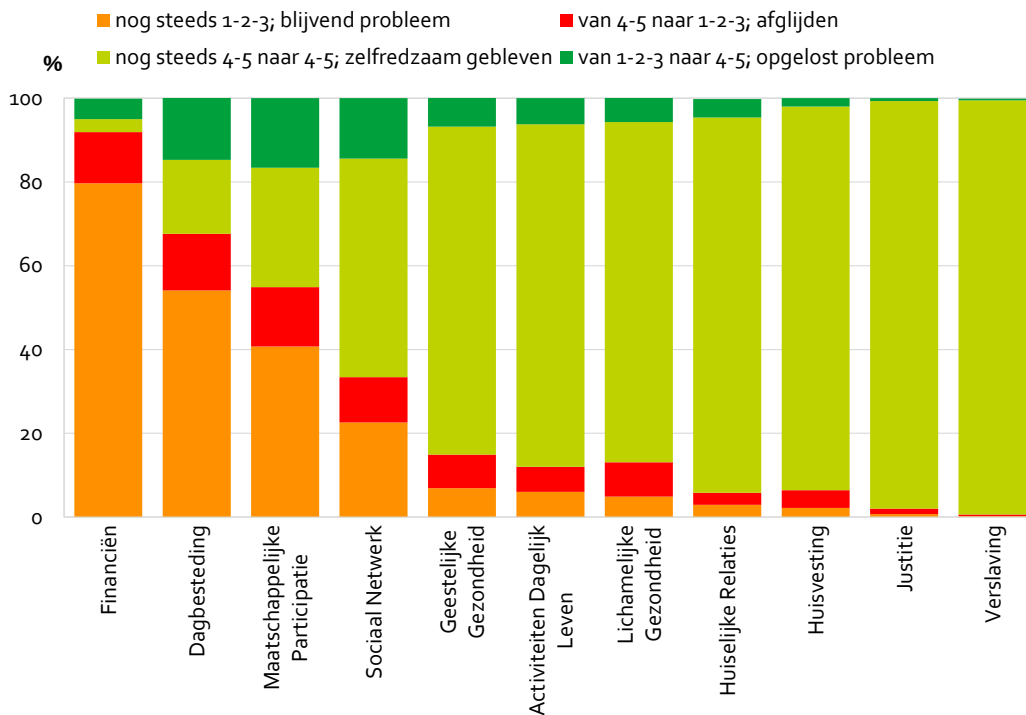
Op het gebied van Financiën blijkt dat bijna 80% nog steeds een score 1,2 of 3 heeft op het 2^{de} meetmoment. Twaalf procent had geen problemen maar heeft dat op het tweede moment wel en 8% had bij de eerste meting wel problemen op dit vlak maar bij de 2^{de} meting niet meer. Dit hangt samen met het feit dat als men financieel volledig zelfredzaam wordt en uit de bijstand gaat er geen Zelfredzaamheids-matrix meer wordt afgenomen. Het beeld is dus enigszins vertekend.

Percentages van (voormalig) statushouders die opklimmen van problematisch naar niet-problematische niveaus zijn voor alle domeinen relatief laag. Alleen op de domeinen

⁴ Meerdere ZRM-domeinen met een score 1,2 of 3

Dagbesteding, Maatschappelijke Participatie en Sociaal Netwerk is er een relatief grote groep die van problematische scores (1,2 of 3) naar zelfredzaam (score 4 of 5) is gegaan. Al is er ook op deze domeinen juist relatief vaak sprake van een verslechtering.

Figuur 4.4 Ontwikkeling in zelfredzaamheid (voormalig) statushouders per domein, augustus 2014-mei 2017 (procenten)



Minimaal 2 metingen tussen augustus 2014 en mei 2017, gemiddeld 9,8 maanden tussen de metingen

bron: WPI, bewerking OIS/GGD

4.4 Zelfredzaamheid vrouwelijke statushouders

Vrouwen hebben relatief gezien wat vaker problemen met betrekking tot Dagbesteding (het hebben van werk/volgen van een opleiding, 72%) dan mannen (65%). Ook op het gebied van Lichamelijke gezondheid score vrouwen vaker met problematiek (14%) dan mannen (11%). Mannen scoren juist vaker problematisch op het domein van Geestelijke Gezondheid (een gevaar voor zichzelf of anderen, geestelijke stoornis, 19%) dan vrouwen (12%).

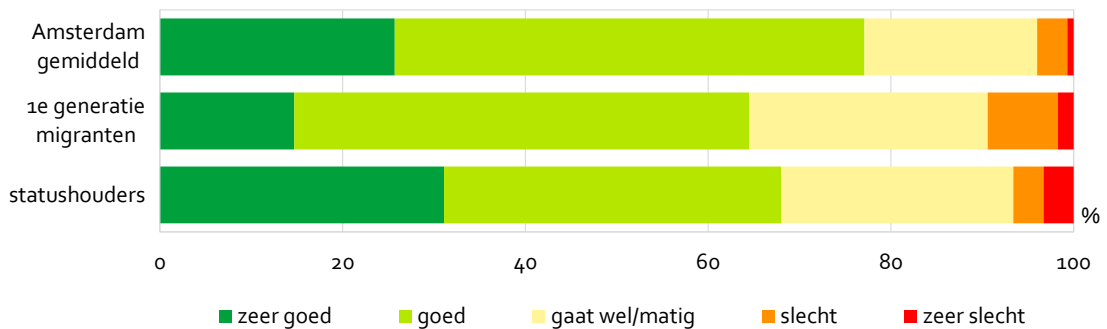
5 Gezondheid

Dit hoofdstuk gaat in op de gezondheid van (voormalig) statushouders. Het betreft een eerste verkenning. Er wordt ingegaan op de zelf gerapporteerde gezondheid en sportdeelname van (voormalig) statushouders op basis van de Staat van de Stad enquête. Dit is aangevuld met gegevens van de GGD Amsterdam en OJZ over zorgverlening aan statushouders.

Kernpunten

- De (voormalig) statushouders ervaren hun eigen gezondheid minder vaak als (zeer) goed (68%) dan gemiddeld in Amsterdam (77%), maar hebben, mede als gevolg van hun relatief jonge leeftijd, minder vaak (23%) langdurige ziekten en aandoeningen dan gemiddeld in Amsterdam (28%);
- Bijna een kwart van de (voormalig) statushouders met gezondheidsklachten ervaart (zeer) sterke belemmering in dagelijks functioneren dit is even vaak als gemiddeld in Amsterdam;
- Psychosociale problematiek komt vaker voor onder (voormalig) statushouders dan gemiddeld. Veertien procent voelt zich meestal/ vaak somber of neerslachtig (gem 8%), 17% voelt zich zelden of nooit energiek (11% gemiddeld) en 14% voelt zich zelden of nooit rustig/kalm (gemiddeld 8%);
- Het beeld over de gezondheid van statushouders ten opzichte van het Amsterdamse gemiddelde wordt (in positieve zin) beïnvloed door de gemiddeld veel jongere leeftijd van de (voormalig) statushouders. Ten opzichte van vergelijkbare leeftijdsgroepen lijken de (voormalig) statushouders iets vaker gezondheidsproblemen te ervaren;
- Bijna de helft van de (voormalig) statushouders sport minimaal 1 keer per maand (48%) dit is minder dan gemiddeld (61%), ze beoefenen ook minder sporten (1,5) dan gemiddeld (2,2).
- Toch haalt 72% van de (voormalig) statushouders de nationale beweegnorm van ten minste vijf dagen per week 30 minuten matig intensief bewegen. Dit komt overeen met het gemiddelde in Amsterdam.

Figuur 5A Ervaren algemene gezondheid, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

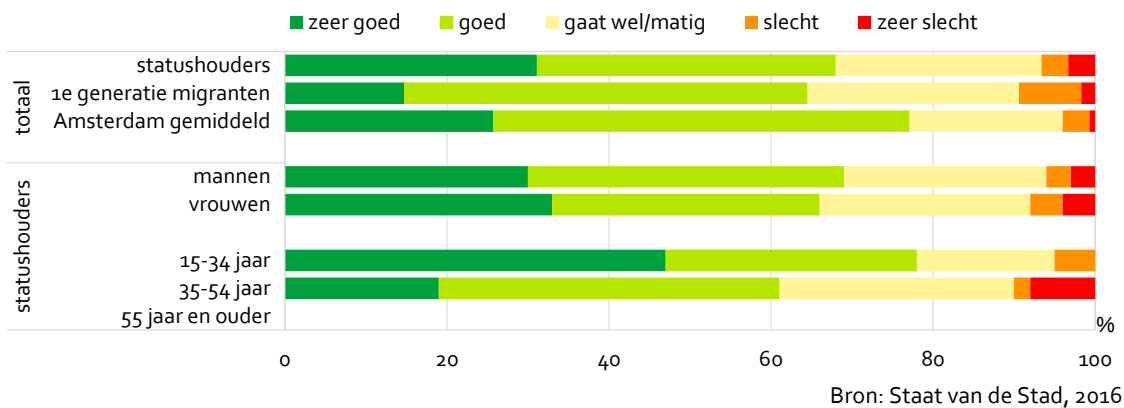
5.1 Ervaren gezondheid

Op basis van de staat van de stad enquête (2016) is een beeld te geven van de ervaren gezondheid van (voormalig) statushouders ten opzichte van andere groepen Amsterdammers. Aan het onderzoek hebben 122 (voormalig) statushouders deelgenomen. Meer informatie over de groep en het onderzoek is te vinden in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk vergelijken we de (voormalig) statushouders die 2 tot 11 jaar in Nederland wonen met de totale groep 1^e generatie migranten in Amsterdam en het gemiddelde in Amsterdam.

Algemene gezondheid

De voormalige statushouders ervaren hun gezondheid iets minder vaak (68%) dan gemiddeld (77%) als (zeer) goed. Ten opzichte van de totale groep 1^e generatie migranten (65% zeer goed of goed) is de ervaren gezondheid van (voormalig) statushouders beter. Zeven procent van de (voormalig) statushouders ervaart de eigen gezondheid als (zeer) slecht. Dit is iets hoger aandeel dan gemiddeld in Amsterdam (4%). Maar lager dan onder de 1^e generatie migranten (9%).

Figuur 5.1 Ervaren gezondheid, (voormalig) statushouders, 1^e generatie migranten en gemiddelde Amsterdam, 2016 (procenten)



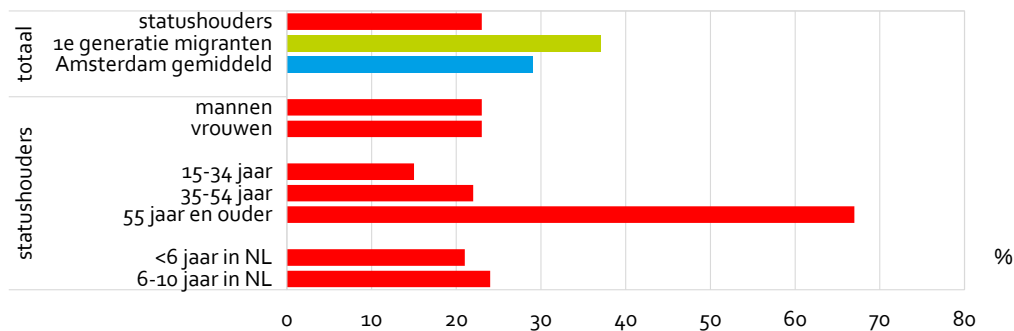
Vrouwelijke statushouders ervaren hun algemene gezondheid wat vaker dan mannelijke statushouders als (zeer) slecht (8% versus 5%). Net als gemiddeld in Amsterdam neemt bij de statushouders het aandeel dat de algemene gezondheid als (zeer) goed ervaart af met het stijgen van de leeftijd. De helft van de oudere statushouders (55 jaar en ouder) beschouwt de gezondheid als (zeer) goed, bij de statushouders tussen de 18-34 jaar bedraagt dit aandeel 78%. Dat zijn wat lagere aandelen dan gemiddeld in Amsterdam waar 57% van de 55-plussers de gezondheid als (zeer) goed ervaart en 90% van de 18 tot 34-jarigen.

Langdurige gezondheidsklachten

Statushouders geven minder vaak (23%) dan 1^e generatie migranten (37%) en de gemiddelde Amsterdamse bevolking (29%) aan dat zij last hebben van één of meer langdurige ziekten, aandoeningen, ouderdomsklachten of handicaps. Vijf procent van de statushouders weet niet of de klacht of aandoening langdurig zal zijn. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de gemiddelde leeftijd van de statushouders in het onderzoek lager ligt dan de gemiddelde

leeftijd van 1^e generatie migranten en de Amsterdamse bevolking in het algemeen. Hoe ouder de statushouders hoe vaker zij last hebben van langdurige gezondheidsklachten. Ditzelfde patroon zien we ook terug bij de gemiddelde Amsterdamse bevolking. Statushouders van 55 jaar en ouder geven net als 1^e generatie migranten vaker dan gemiddeld aan dat zij last van hun gezondheid hebben.

Figuur 5.2 Aandeel met ervaren langdurige ziekten, aandoeningen of handicaps, (voormalig) statushouders, 1^e generatie migranten en gemiddelde Amsterdam, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

Van de 27 ondervraagde (voormalig) statushouders die langdurig last hebben van de gezondheid wordt 27% hierdoor sterk belemmerd in het uitvoeren van dagelijkse bezigheden, dit wijkt niet veel af van het Amsterdams gemiddelde (25%). Net als bij 1^e generatie migranten wordt ongeveer drie op de tien (31%) statushouders belemmerd bij de vrijetijdsbesteding, het sporten en reizen. Dat is iets vaker dan gemiddeld (26%). Net als in de gemiddelde Amsterdamse bevolking leiden de langdurige gezondheidsklachten bij 23% van de statushouders tot sterke belemmeringen bij het uitvoeren van de werkzaamheden op school of op het werk. De helft van de statushouders met langdurige gezondheidsklachten wordt licht belemmerd in het uitvoeren van de werkzaamheden, dat is iets meer dan bij 1^e generatie migranten (46%) en dan gemiddeld (47%).

Ontvangen hulp

Acht procent (8%) van de statushouders heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek vanwege de gezondheid hulp ontvangen bij huishoudelijke activiteiten, de persoonlijke verzorging of bij de verpleging. Dat is een lager aandeel dan onder 1^e generatie migranten (17%) en onder de Amsterdamse bevolking als geheel (12%). Dit wordt mogelijk deels beïnvloed door de relatief lage leeftijd van de (voormalig) statushouders.

Onder de tien ondervraagde statushouders die in het afgelopen jaar vanwege de gezondheid hulp hebben ontvangen, bestaat de ontvangen hulp het vaakst uit professionele hulp, een kleine helft (46%) heeft dit type hulp ontvangen, ruim een derde (36%) heeft hulp uit de sociale omgeving ontvangen en geen enkele statushouders heeft particuliere hulp ontvangen. De statushouders wijken hierin af van zowel de 1^e generatie migranten als de gemiddelde Amsterdamse bevolking. Deze groepen ontvangen juist het vaakst hulp uit de sociale omgeving (resp. 64% en 63%) en minder vaak professionele hulp (1^e generatie 40% en Amsterdam gemiddeld op 35%). Particuliere hulp komt ook bij de 1^e generatie migranten en de gemiddelde

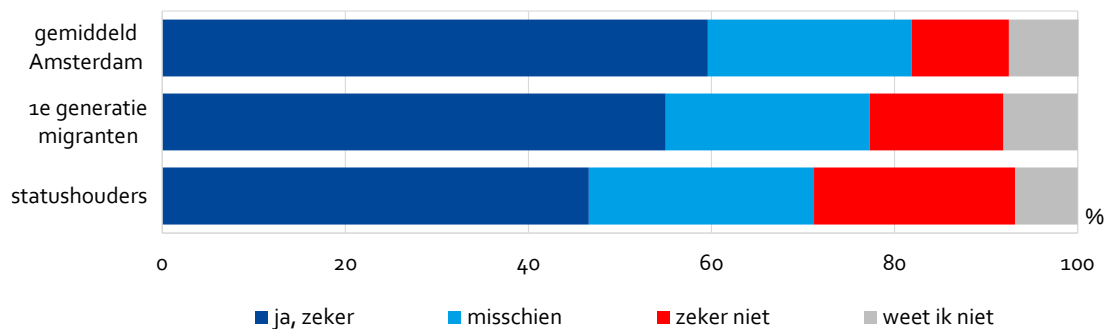
Amsterdamse bevolking het minst voor, zij het vaker dan bij statushouders (1^e generatie 10% en Amsterdam 15%).

Verwachtte hulp uit de omgeving

Statushouders zijn er relatief minder vaak zeker van dat zij op hulp uit de omgeving (familie, vrienden, kennissen, buren) kunnen rekenen mocht dit nodig zijn vanwege problemen met de gezondheid.

Ongeveer de helft (47%) van de statushouders is er zeker van dat zij in de toekomst op dit soort hulp uit de omgeving kunnen rekenen. Onder 1^e generatie migranten en gemiddeld in Amsterdam gaat het hier om respectievelijk 55% en 60%. Een kwart van de statushouders denkt misschien op hulp uit de omgeving te kunnen rekenen en een vijfde geeft aan hier zeker *niet* op te kunnen rekenen. Van de 1^e generatie zegt 15% zeker niet op dit soort hulp te kunnen rekenen en in Amsterdam gemiddeld gaat het om 11%. De jongste statushouders geven het vaakst aan dat zij zeker zijn van hulp uit de omgeving (56%) terwijl de 55 plussers juist het vaakst aangeven zeker niet op hulp te kunnen rekenen (33%).

Figuur 5.3 Verwachtte hulp uit omgeving bij gezondheidsproblemen, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)

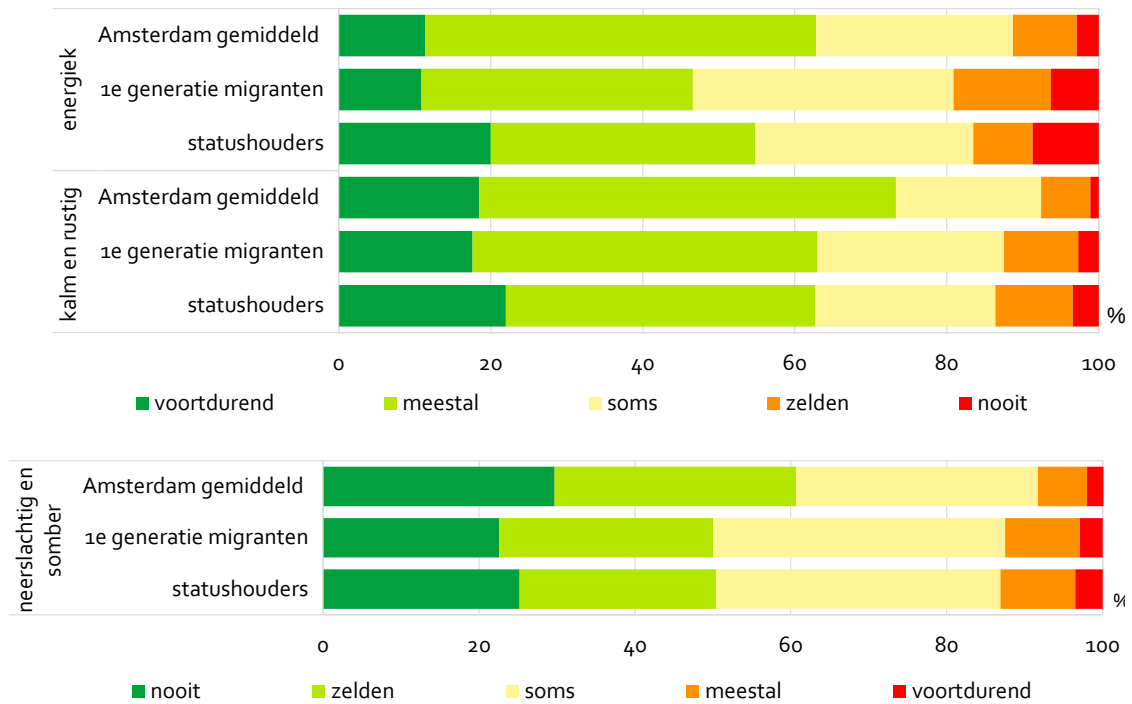


Bron: Staat van de Stad, 2016

5.2 Psychosociale gezondheid

In de enquête Staat van de Stad (2016) wordt gevraagd hoe mensen zich de afgelopen vier weken hebben gevoeld. Daaruit blijkt dat 14% van de (voormalig)statushouders zich in de afgelopen vier weken zelden tot nooit kalm en rustig heeft gevoelt en een vergelijkbaar aandeel voelt zich meestal tot voortdurend neerslachtig of somber. Dat zijn vergelijkbare verhoudingen als onder de 1^e generatie migranten maar onder de gemiddelde Amsterdamse bevolking liggen deze aandelen met ongeveer 8% lager. Zeventien procent van de (voormalig) statushouders voelt zich zelden tot nooit energiek, bij 1^e generatie migranten gaat het om 19% procent en in gemiddeld in Amsterdam gaat het om 11%. Onder de statushouders geven mannen vaker dan vrouwen aan zich meestal tot voortdurend neerslachtig en somber te voelen (16% versus 9%).

Figuur 5.4 Ervaren van bepaalde gevoelens in afgelopen 4 weken, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

Taken GGD mbt gezondheid vluchtelingen

De GGD heeft de opdracht ervoor te zorgen dat statushouders binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam de voor hen passende gezondheidszorg krijgen. De meeste (voormalig) statushouders beginnen hun leven in Nederland in een asielzoekerscentrum (azc). Het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) is verantwoordelijk voor het leveren van de reguliere zorg binnen een azc. Deze reguliere zorg houdt in de eerste lijn zorg (huisartsen) en geestelijke gezondheidszorg. Aanvullend daarop zorgt de GGD ervoor dat de azc-bewoners toegang hebben tot publieke gezondheidszorg zoals jeugdgezondheidszorg, TBC diagnostiek en behandeling, infectieziekten bestrijding, technische hygiëne zorg, gezondheidsvoorlichting en individuele soa/seksuele gezondheidszorg. Daarnaast heeft de GGD een aantal extra taken: vroegsignalering van psychiatrische aandoeningen (onder andere PTSS), zorg -toeleiding naar GGZ, normalisaties in de acceptatie van LHBTI en bejegening van (alleenstaande) vrouwen en gezondheid bevorderende interventies als onderdeel van collectieve preventie.

Enkele voorbeelden van werkzaamheden die door de GGD Amsterdam worden uitgevoerd ten behoeve statushouders.

Jeugdgezondheidszorg azc's

Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen bieden de Jeugdgezondheidszorg op de azc's bij kinderen van 0-19 jaar. Vanaf begin dit jaar is Jeanne-Marie, jeugdarts van de GGD, werkzaam op de Wenckebachweg. Zij screent de kinderen daar, in het bijzijn van de ouders. Vragen die zij aan de gezinnen zoal stelt zijn onder andere , 'hoe was de reis' en 'heeft het kind ergens last van, heeft u zorgen over uw kind'. Andere onderwerpen die bij zo'n screening standaard voorbij komen zijn de levensloop van het kind (met nadruk op de medische voorgeschiedenis) en de beschikbare vaccinatiegegevens. "Lengte en gewicht worden geregistreerd, en ook de resultaten van een lichamelijk onderzoek", legt Jeanne-Marie uit. "Als de tijd het toe laat neem ik ook de SDQ-vragenlijst af (Strenght and Difficulties Questionnaire). Dit is een gestandaardiseerde vragenlijst die een breed beeld geeft van het welbevinden van het kind. Volgend jaar, bij voldoende afname, kunnen de resultaten verkregen met deze lijst worden bekeken".

Zo nodig worden kinderen doorverwezen naar de psycholoog binnen de OKT, die ook aanwezig is op de Wenckebachweg. Of bij een vermoeden van lichamelijke problemen of ziekte, naar een kinderarts in het ziekenhuis. De jeugdarts doet gemiddeld zo'n 5-8 consulten per dag. Alle consulten voltrekken zich in het 'bijzijn' van een tolk. "Die tolk bevindt zich meestal aan de andere kant van een telefoonlijn", benadrukt Jeanne-Marie.

We vragen Jeanne-Marie wat een jeugdarts op een AZC zoal tegen komt in haar praktijk? "Wat veel voorkomt zijn afwijkingen in de rode bloedcellen, ondergewicht, angstproblematiek en problemen met het gebit. Ieder eerste consult resulteert in een persoonlijke aanpak waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de gesteldheid van het kind. Vluchteling zijn betekent dat je bent gevlucht uit een vertrouwde omgeving; een van de eerste doelen moet dan ook zijn dat kind zich veilig voelt in de nieuwe situatie in Nederland. En dat hun leven weer normaliseert: dat ze naar school gaan en kunnen spelen met andere kinderen. Ook is belangrijk om snel in beeld te krijgen hoe en in welke mate de ouderrol hierin een rol speelt; een getraumatiseerde ouder is soms minder beschikbaar voor het kind, dat toch al in een kwetsbare situatie zit".

Vervolg taken GGD mbt gezondheid vluchtelingen

Vroegsignalering van psychische problemen

De meeste vluchtelingen hebben oorlogs- of ander geweld meegemaakt. Bij een derde van de vluchtelingen leidt dat tot post traumatische stress stoornissen (PTTS) en/of depressie, maar ook psychosen of persoonlijkheidsstoornissen die een andere oorsprong hebben dan de ervaringen tijdens de vlucht komen veel voor. Onbehandelde psychische aandoeningen leiden tot uitval en stagnatie van het integratie proces van de statushouders. Daarnaast verslechtert de prognose naarmate men aandoeningen niet behandelt. Deel van een goede behandeling is kennis over de doelgroep. Zij hebben een andere cultuur, ook als het gaat over de beleving en behandeling van psychische klachten, en het gevaar van behandelingen voortijdig afbreken door communicatie stoornissen is groot wanneer behandelaar en patiënt elkaar niet verstaan. Vroegsignalering van psychische problemen, diagnosticeren en toeleiding naar de reguliere zorg is bij deze groep dus van groot belang.

Vangnet is de afdeling bij de GGD die zich bemoeit met Amsterdammers in een sociaal maatschappelijke of psychische crisis) en valt onder MGGZ. MGGZ is aangesloten bij het assessment van WPI en EZ. In het assessment zijn een tiental vragen toegevoegd gericht op gezondheid en welbevinden. De MGGZ beoordeelt achteraf de assessments en kan zo nodig via klantmanager een afspraak plannen met statushouder om deze sociaal psychiatrisch te screenen en toe te leiden naar zorg. Dit heeft geresulteerd in een 60 screenings (stand mei 2017) die allemaal zorg nodig hebben. De zorg varieert van lichte ambulante zorg tot opname. In samenwerking met EGZ gaat MGGZ de gezondheidssituatie op basis van deze screenings in beeld brengen. Denk daarbij aan: aanleiding voor melding bij Vangnet, psychiatrische en somatische klachten, problemen met huisvesting en financiën en welke acties zijn ondernomen door de GGD. Daarnaast willen we meer te weten komen over de beslissing die GGD neemt om wel of niet aanvullend te screenen op psychiatrische problematiek (triage).

TB screenings

Voor vluchtelingen en statushouders voert de TB afdeling van de GGD Amsterdam de tuberculose-ervolgscreening en vaccinatie uit. Gedurende twee jaar na binnenkomst wordt bij vluchtelingen en statushouders, afkomstig uit hoog-risicolanden voor tuberculose, de tuberculose-screening ieder half jaar herhaald. De ervolgscreening is vrijwillig, in tegenstelling tot de eerste verplichte screening op tuberculose van asielzoekers bij binnenkomst in Nederland in Ter Apel. Dit geldt voor de vluchtelingen die verblijven in het AZC Wenckebachweg. De tuberculose-ervolgscreening voor volwassenen ouder dan 18 jaar gebeurt door een longfoto. Kinderen jonger dan 18 jaar krijgen bij de eerste screening een longfoto en worden daarna gescreend op een latente tuberculose infectie. Zo nodig volgt er naar aanleiding van de tuberculose-screening aanvullend onderzoek en behandeling. De behandeling en begeleiding vindt plaats door de artsen en sociaal verpleegkundigen van de tbc afdeling.

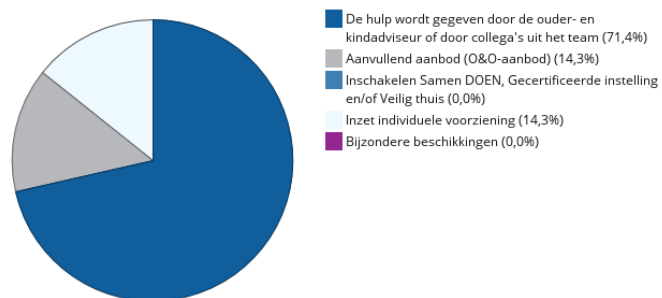
Ouder- en Kindteam

De gemeente Amsterdam heeft extra inzet beschikbaar gesteld ten behoeve van de preventie en lichte hulp voor ouders en kinderen die in het azc wonen, uitgevoerd door het Ouder- en Kindteam. Dit team bestaat uit een jeugdpsycholoog (12 uur) en twee Ouder- en Kindadviseurs (OKA voor 52 uur). De jeugdpsycholoog biedt basis-ggz aan zoals EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing. Het is een effectief bewezen behandelingsmethode om nare ervaringen te verwerken) aan kinderen en soms met hun ouders. De Ouder- en Kindadviseurs (OKA's) geven themabijeenkomsten over opvoeden en voeren individuele gesprekken met kinderen en/of ouders. Ook zijn zij inzetbaar voor ouders en kinderen die een zelfstandige woning in Amsterdam hebben als statushouders. Indien nodig schakelen ze specialistische jeugdhulp in. Het team heeft een eigen fysieke plek in het azc en werkt veel samen met de GGD/Jeugdgezondheidszorg en het Gezondheidscentrum Asielzoekers (GCA).

Resultaten

In de periode van 1 januari tot 1 mei 2017 heeft het OKT 16 cliënten bereikt voor het inzetten van 41 arrangementen (specialistische) jeugdhulp. Vier hiervan zijn inmiddels afgesloten. Het Ouder-en Kindteam registreert echter onder een naam van een van de kinderen van het gezin, terwijl er bijna altijd meerdere kinderen, en soms hun ouders, ondersteuning en ondersteuning krijgen. Bij EMDR hoort ook psycho-educatie naar ouders: uitleg van PTSS, wat kun je verwachten van deze behandeling, hoe bescherm je je kind. De jeugdpsycholoog wordt ingezet bij handelingsgerichte diagnostiek, ontwikkelingsanamneses (trauma)behandeling en zeer complexe problematiek, vechtscheidingen en veiligheidszaken, incl. overleg met Veilig Thuis.

Verhouding tussen hulp OKT en verwijzingen naar ander aanbod (bron: RIS-OKT)



Inloopspreekuur, workshops en trainingen

Daarnaast worden er door de OKA's en de jeugdpsycholoog inloopsprekuren, workshops en trainingen gegeven die niet in RIS geregistreerd worden. De trainingen die zijn of nu worden gegeven betreffen:

- Training Triple P (een methode waarin ouders een positieve opvoedstijl aanleren) (Arabisch): hier hebben 15 ouders aan deelgenomen (1 uitvaller)
- Workshop Triple P: hier hebben 5 ouders aan deelgenomen (1 uitvaller)
- Competentietraining PO: 5 kinderen hebben hieraan deelgenomen
- Seksuele weerbaarheidstraining (ism GCA): 13 meiden en 12 jongen tussen de 14-18 jaar hebben hieraan deelgenomen omdat er vraag naar was bij deze doelgroep.

Ter ondersteuning van deze werkzaamheden is er veel (structureel en ad hoc) overleg met jeugdgezondheidszorg, GCA, COA, vluchtelingenwerk, externe partners zoals Altra, Blijf e.d., Dynamo (Voorschouw), scholen (hoe moeten leerkrachten omgaan met kinderen).

Ook komen ouders in het azc spontaan naar het OKT toe voor vragen, zoals naar de inloopsprekuren. Het OKT probeert indien nodig het netwerk (familie, vrienden, burens) te betrekken bij deze gezinnen.

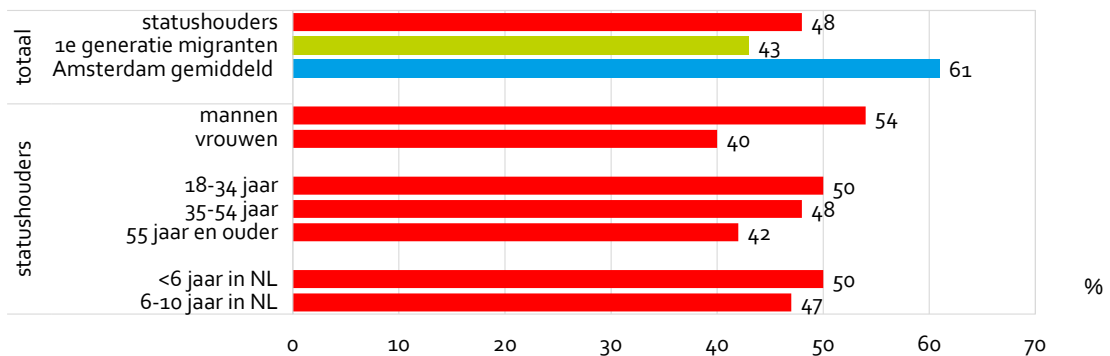
Op dit moment zijn de meeste gezinnen van Syrische afkomst en een enkel Eritrees.

Opvallend is dat er veel vechtscheidingen zijn. Meestal zijn deze scheidingen vanuit de vrouwen gestart na gezinshereniging.

5.3 Sporten en bewegen

Ongeveer de helft (48%) van de statushouders heeft de afgelopen twaalf maanden een sport beoefend, dat is iets meer dan onder 1^e generatie migranten (43%) maar minder dan gemiddeld in Amsterdam (61%). De meeste (56%) statushouders beoefenen net als de gemiddelde Amsterdammer één sport in totaal. Gemiddeld beoefenden de statushouders in afgelopen twaalf maanden anderhalve (1,5) sport, dat is wat minder dan gemiddeld in Amsterdam (2,2) en dan 1^e generatie migranten (1,9).

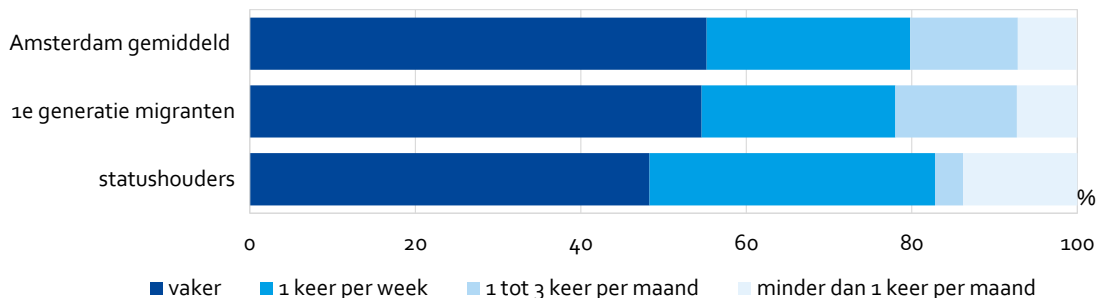
Figuur 5.5 Aandeel sporters in afgelopen 12 maanden, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en (kenmerken) statushouders, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

Van de sportende statushouders heeft bijna de helft (48%) vaker dan één keer per week gesport, dat is een wat kleiner aandeel dan onder 1^e generatie migranten en alle Amsterdammers (beiden 55%). Ruim een derde (35%) van de statushouders sport één keer per week. Veertien procent sport minder dan één keer in de maand.

Figuur 5.6 Sportfrequentie van sporters, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten en statushouders, 2016 (procenten)

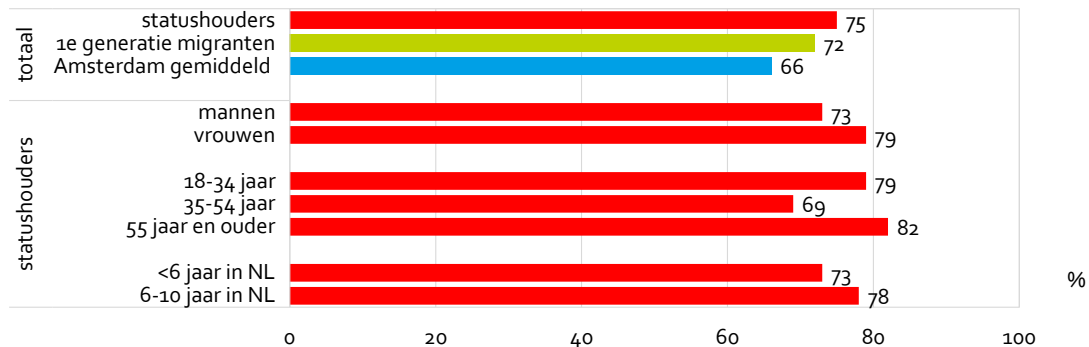


Bron: Staat van de Stad, 2016

Vergelijkbaar met Amsterdam gemiddeld (72%), haalt driekwart (75%) van de statushouders de Nederlandse beweegnorm. Dit is vaker dan 1^e generatie migranten (66%). Om deze norm te halen moet iemand minstens vijf dagen per week minimaal dertig minuten matig intensief

bewegen. Het uitvoeren van huishoudelijke klussen en fietsen vallen bijvoorbeeld onder deze norm. Mannelijke statushouders halen de norm minder vaak dan vrouwelijke statushouders (74% versus 79%) net als gemiddeld in Amsterdam.

Figuur 5.7 Aandeel dat nationale beweegnorm haalt, gemiddelde Amsterdam, 1^e generatie migranten, statushouders, 2016 (procenten)



Bron: Staat van de Stad, 2016

5.4 Gezondheid van vrouwelijke statushouders

De gezondheid van vrouwelijke (voormalig) statushouders wijkt op enkele punten af van mannelijke (voormalig) statushouders. Zo rapporteren vrouwen iets vaker een (zeer) slechte ervaren gezondheid (8% versus 5%). Psychosociale problematiek lijkt iets minder vaak voor te komen onder vrouwen dan mannen. Zo geeft 16% van de vrouwen en 19% van de mannen aan zich vaak somber of neerslachtig te voelen. Nadere onderzoek, onder andere door de GGD aan hand van de meldingen die daar binnen komen moet uitwijzen of dit echt het geval is.

Vrouwelijke (voormalig) statushouders sporten minder (40% versus 54%) maar halen wel vaker de nationale beweegnorm (79% versus 73%) van minimaal 5 dagen per week 30 minuten matig intensief bewegen.

Sportstimulering gemeente Amsterdam

De afdeling Sportstimulering van de gemeente Amsterdam ziet via de ingang sport een goede mogelijkheid om statushouders de eerste stap te laten zetten in een nieuw land. In de verschillende gezamenlijke woonprojecten met statushouders en Nederlanders neemt sport een belangrijke plaats in.

Werkwijze:

- Activering statushouders door laagdrempeliger sportactiviteiten in en rond wooncomplexen te organiseren. Tijdens de sportactiviteiten maken zij kennis met Nederlanders, leren zij steeds meer de Nederlandse taal en krijgen te zien en te horen hoe de Nederlandse maatschappij werkt. Daarnaast heeft sporten en stress verlagende werking, wat kan helpen bij het verwerken van de trauma's die zijn opgelopen in oorlogsgebieden. Mooie bijkomstigheid is dat sporten ook nog gezond is.
- Betrekken van sportverenigingen uit de buurt bij het sporten te betrekken door hen sportactiviteiten te laten organiseren zowel bij wooncomplexen als bij de vereniging zelf. Op deze manier krijgt de statushouder een groter netwerk tot zijn beschikking. Bij een sportvereniging zijn mensen te vinden van allerlei afkomst met allerlei verschillende opleidingen. Het mooie van sport is dat iedereen op het speelveld gelijk is.
- Lidmaatschap sportvereniging is het laatste doel. Hierbij kan de statushouder actief sporten, maar ook vrijwilligerswerk doen. De gemeente Amsterdam heeft besloten dat de financiële drempel hierbij weggenomen dient te worden. Als pilot staat de gemeente Amsterdam dan ook garant voor het eerste jaar contributie van de statushouder bij de sportvereniging.

Bijdrage sport aan integratie

De wereld van de statushouder wordt door sportdeelname steeds groter. Bij de sportvereniging bouwt hij een sociaal netwerk op, leert hij beter de taal en verwerft hij een positie. De eerste stappen naar volwaardige deelname aan onze maatschappij.

Een voorbeeld hiervan is Majtaba Sahdat een jongen uit Afghanistan die tegenwoordig niet alleen voetballend lid is van voetbalvereniging SDZ maar ook assistent trainer is bij de jeugd. Via iemand op de club heeft hij een baantje aangeboden gekregen. In samenwerking met NOC.NSF is een portret gemaakt van Majtaba te zien via

<https://www.youtube.com/watch?v=nKpg3RfuXXI>

Meer verhalen zijn te vinden op:

www.amsterdam.nl/immigratie/vluchtelingen/sport-vluchtelingen

Knelpunten in de praktijk

- Ontbreken sportfaciliteiten ter plaatse: De ideale situatie is dat er bij ieder wooncomplex een binnen en buiten sportfaciliteit is. Dit is nu niet altijd het geval en moet er gekeken worden of er nabij gelegen faciliteiten zijn of moeten er faciliteiten worden gecreëerd. Zo heeft de afdeling Sportstimulering een grasveld op het Startblok op Riekerhaven laten opknappen, zodat er gesport kan worden. Voor toekomstige woonprojecten is het streven om van te voren te kijken of er in het bouwbesluit al sportfaciliteiten kunnen worden meegenomen.
- De verbinding tussen sportverenigingen en vluchtelingen werkt niet altijd: Statushouders die gemotiveerd zijn om bij een sportvereniging te gaan sporten vinden nog niet altijd de weg naar een sportvereniging in de buurt, terwijl zij hier wel verschillende ingangen voor hebben. Zowel bij de klantmanager van vluchtelingenwerk als bij de klantmanager van het entreeteam van de gemeente kan de statushouder zijn sportbehoefte aangeven. Daarnaast zou een vluchteling ook nog sportpunt kunnen benaderen om zijn sportbehoefte aan te geven. In de praktijk blijkt dat dit maar mondjesmaat gebeurt. Hier moet duidelijk nog een verbindingsslag geslagen worden. Meer voorlichting aan statushouders over sportverenigingen en aan klantmanagers over het belang van sporten is hierbij nodig.

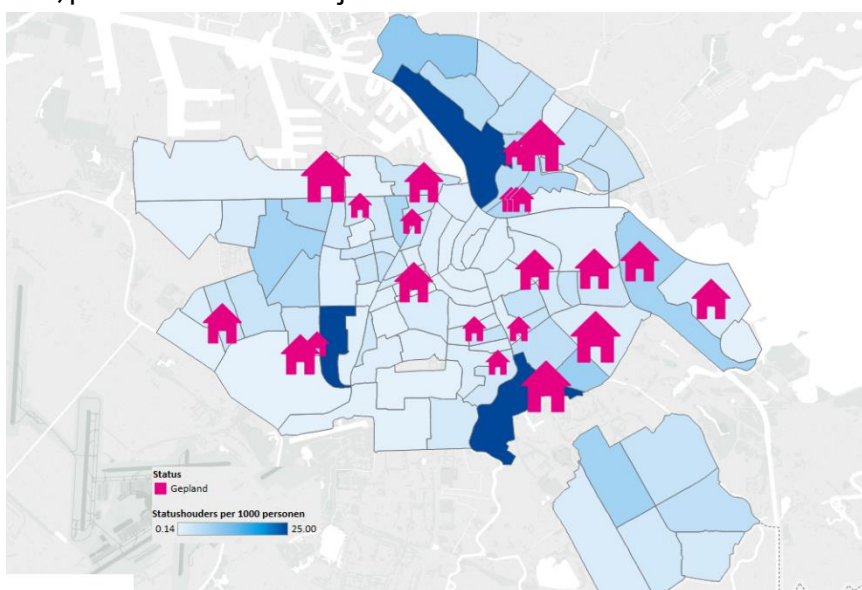
6 Huisvesting en onderdak

Dit hoofdstuk gaat in op huisvesting en onderdak voor statushouders en asielzoekers. De afgelopen jaren groeide het aantal Amsterdammers sterk. Op de toch al krappe woningmarkt moet de gemeente ook statushouders huisvesten.

Kernpunten

- Er komen drie Asielzoekerscentral (azc's) in Amsterdam:
 - Wenckebachweg met een capaciteit voor 1.000 personen (bezetting mei 587 personen) is open sinds augustus 2016 en zal eind 2017 sluiten.
 - Willinklaan met een capaciteit voor in eerste instantie 516 personen (uitbreiding tot maximaal 700 personen mogelijk) gaat in november 2017 open.
 - Houthavens met een capaciteit voor 500 personen opent in maart 2019
- De taakstelling voor 2016 was om 2.076 statushouders te huisvesten, dit zijn er uiteindelijk 2.057 geworden. Voor 2017 is de taakstelling met 1.150 te huisvesten personen aanzienlijk lager. Dit biedt de kans om de achterstand van 932 in de taakstelling in te lopen;
- Er worden in de periode 2016-2018 2.700 extra tijdelijke woningen voor statushouders gerealiseerd, door initiatieven van woningcorporaties, door transformatie van vastgoed, door verlening/hergebruik van studentencomplexen en door (tijdelijke) nieuwbouw op lege kavels. Hiervan zijn er tussen 2016 en mei 2017 inmiddels 503 opgeleverd (399 in 2016 en 104 in 2017) bewoond door statushouders;
- De (voormalig) statushouders wonen verspreid over de stad, maar vaker in wijken met veel sociale huurwoningen, zoals in delen van Zuidoost, Nieuw-West, Noord en Oost.

Figuur 6A Geplande projecten huisvesting statushouders en aandeel nieuwe statushouders (2016-maart 2017) per 1000 inwoners naar wijk



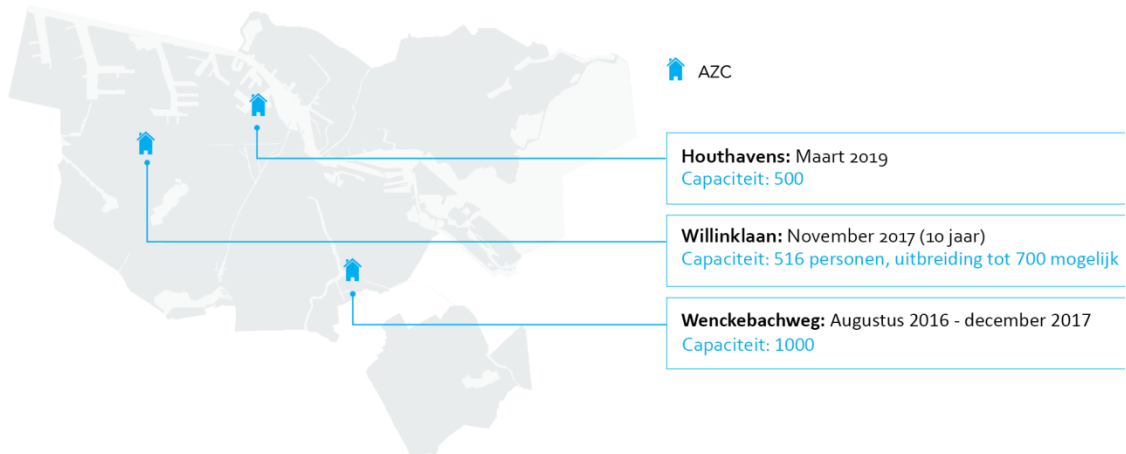
bron: gemeente Amsterdam en BRP, bewerking OIS

6.1 Opvang asielzoekers

In augustus 2016 is het tijdelijke azc aan de Wenckebachweg geopend. In mei 2017 woonden daar 587 mensen, waarvan 375 aan Amsterdam gekoppelde vergunninghouders. Van de bewoners is 41% vrouwen en 59% man. Bijna een kwart van de bewoners (24%) is jonger dan 18 jaar. COA streeft er in samenwerking met de gemeente naar om in de azc's in Amsterdam zoveel mogelijk mensen te plaatsen die aan Amsterdam zijn gekoppeld.

In mei 2016 en in november 2016 is een draagvlakmeting uitgevoerd onder de bewoners in de omliggende gebieden. De bewoners rondom het azc Wenckebachweg zijn zeer positief over het azc in hun buurt en ervaren nauwelijks overlast. In mei gaf 38% van de bewoners aan overlast te verwachten van (bewoners van) het azc. Tot nu toe ervaart maar 4% van de bewoners enige vorm van overlast (november 2016).

Figuur 6.1 Huidige en toekomstige azc's in Amsterdam, juni 2017



* aantallen per locatie betreffen voorlopige aantallen

bron: Gemeente Amsterdam

Onderwijs

Voor de kinderen in het azc Wenckebachweg zijn 4 klassen voor leerlingen van 4-12 ingericht. Dit zijn twee klassen die op loopafstand zijn bij een reguliere school. Daar worden de leerlingen van 4 en 5 jaar oud in een aparte groep opgevangen, omdat de kinderen vaak nog moeten wennen aan het idee van naar school gaan. Twee andere nieuwkomersklassen zijn ingericht bij twee andere scholen, waar de leerlingen met een busje naartoe worden gebracht. Voor het voortgezet onderwijs zijn er aparte klassen voor de nieuwe instroom. Zodra het niveau van leerlingen getest is stromen de leerlingen in bij de reguliere ISK klassen van het MCO en Mundus.

Voor en vroegschoolse educatie (VVE)

Binnen het azc Wenckebachweg is er een VVE voorziening, bestaande uit één peutergroep met een aanbod voor 5 ochtenden in de week, inclusief een oudercontactmedewerker die ingezet wordt waar dit nodig is.

Buren Boulevard

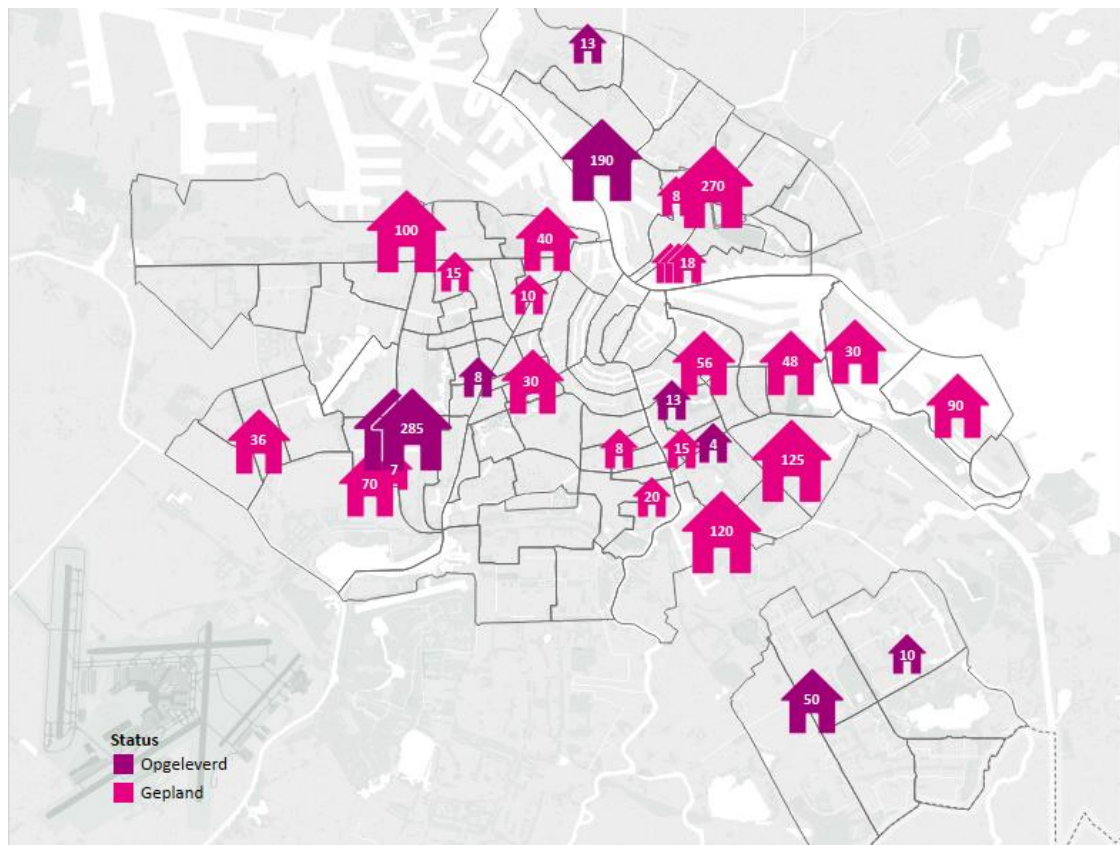
Ontmoetingsruimte de Buren Boulevard in Lola Likwaar is een plek waar activiteiten worden georganiseerd door en voor bewoners uit de buurt en het azc. Dynamo coördineert activiteiten in de Buren Boulevard en werkt hier samen met VCA, TopTaal, Implacement en de OBA. De gezamenlijke missie is om de verbinding op te zoeken. Een plek te creëren zodat de nieuwe Amsterdammers mee kunnen doen met activiteiten als taallessen, budgettrainingen, gezondheidslessen, sporten; vrijwilligerswerk en opstap naar werk; zelf activiteiten organiseren.

6.2 Realisatie huisvesting statushouders in combinatie met andere groepen Amsterdammers

Er worden in de jaren 2016-2018 in totaal 2.700 extra tijdelijke woningen voor statushouders gerealiseerd, door initiatieven van woningcorporaties, door transformatie van vastgoed, door verlening/hergebruik van studentencomplexen en door (tijdelijke) nieuwbouw op lege kavels. Hiervan zijn er tussen 2016 en mei 2017 inmiddels 503 opgeleverd (399 in 2016 en 104 in 2017) bewoond door statushouders.

Voor zes locaties van tijdelijke nieuwbouw zijn GO besluiten genomen. In totaal gaat het om 1.550 wooneenheden waarvan de helft bestemd is voor statushouders en de andere helft voor andere Amsterdammers. Het gaat met name om projecten voor jongeren en studenten. De Amsterdamse woningcorporaties ontwikkelen de projecten. Er is veel aandacht voor integrale aanpak, zodat de projecten meer zijn dan alleen woonprojecten, en direct bij kunnen dragen aan participatie en integratie van statushouders. Van drie andere locaties zijn de GO besluiten in voorbereiding.

Figuur 6.2 Gerealiseerde en geplande plannen voor huisvesting statushouders in Amsterdam, stand juni 2017



* aantallen per locatie betreffen voorlopige aantallen

bron: Gemeente Amsterdam

Daarnaast is planvorming gestart voor realisatie van circa 125 woningen middels transformatie van gemeentelijke vastgoed in elf panden. Op twee panden na gebeurt dit door

woningcorporaties. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de in september 2015 unaniem aangenomen motie van de gemeenteraad om al het vrijkomend gemeentelijk vastgoed bij voorkeur in te zetten voor het huisvesten van statushouders. Voor het voormalige pand van de Voedsel Waren Autoriteit (Rijksvastgoed) wordt in de tweede helft van 2017 een ontwikkelaar/beheerder gezocht.

Bij het project NDSM is de termijn voor gebruik verlengd. Vrijkomende studentenwoningen worden verhuurd aan jonge statushouders, zodat een mening van maximaal 50% statushouders ontstaat. De nieuwe statushouders worden wegwijs gemaakt door studenten die al op het complex wonen, onder begeleiding van de Academie voor de Stad. Eind mei 2017 zijn er 95 statushouders gehuisvest.

Eenzelfde constructie is afgesproken voor het complex Wenckebachweg. Hier is plek voor 120 statushouders, de eerst tien zijn reeds geplaatst.

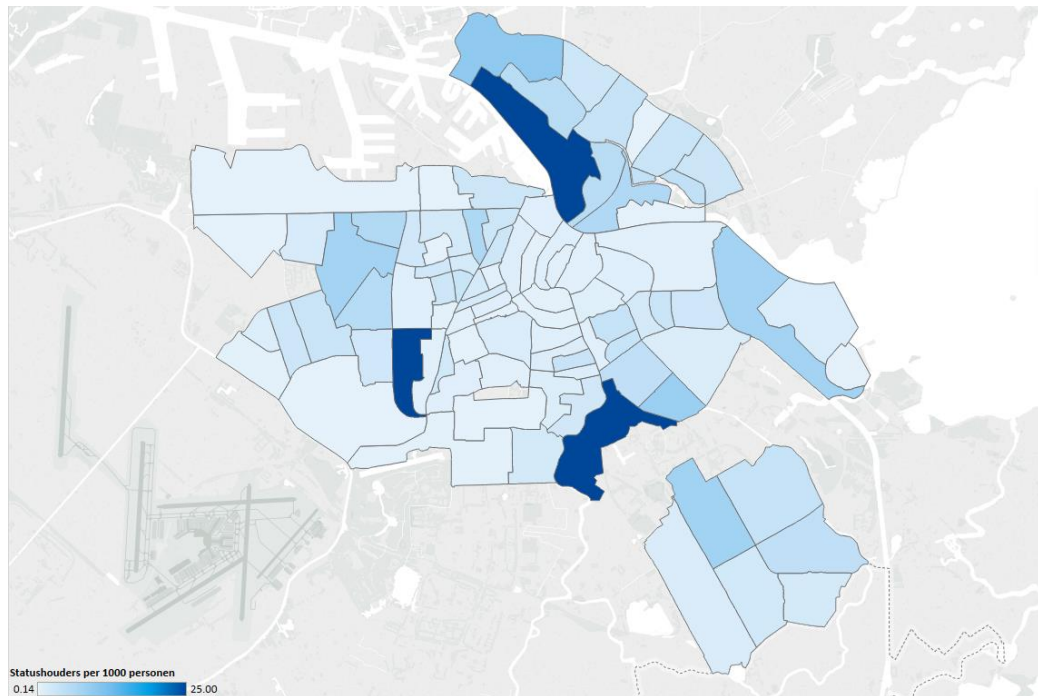
In Amsterdam Osdorp wordt een complex met 73 woningen niet gesloopt maar nog vijf jaar langer geëxploiteerd. De oplevering is eind mei 2017 gestart en het doel is dat 50% bewoond wordt door statushouders.

6.3 Spreiding statushouders over de stad

Er zijn tussen 1 januari 2016 en 1 april 2017 2.252 statushouders naar Amsterdam gekomen. Dit komt neer op 3,1 statushouders per 1.000 Amsterdammers. Per wijk verschilt het aandeel, mede door het aantal beschikbare sociale huurwoningen en grotere woonlocaties voor (vluchtelingen en) statushouders (Riekerhaven, NDSM en azc Wenckebachweg).

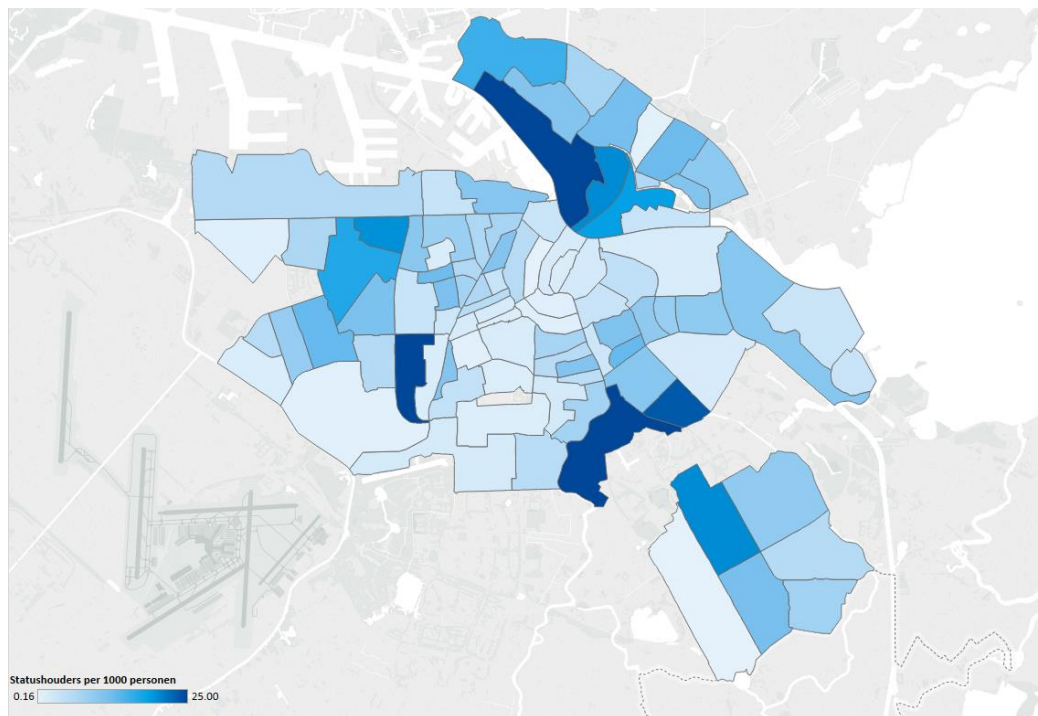
De statushouders die al langer in Amsterdam wonen zijn iets meer verspreid vergeleken met de nieuwe groep statushouders. In Centrum en Zuid wonen de minste statushouders per 1.000 inwoners (zie figuur 6.4).

Figuur 6.3 Nieuwe statushouders jan 2016-maart 2017 naar wijk, ten opzichte van het aantal inwoners per wijk, gemiddelde Amsterdam 3,1 per 1.000 inwoners



bron: BRP, bewerking OIS

Figuur 6.4 (Voormalig) statushouders jan 2001-maart 2017 naar wijk, ten opzichte van het aantal inwoners per wijk, gemiddelde Amsterdam 8,4 per 1.000 inwoners



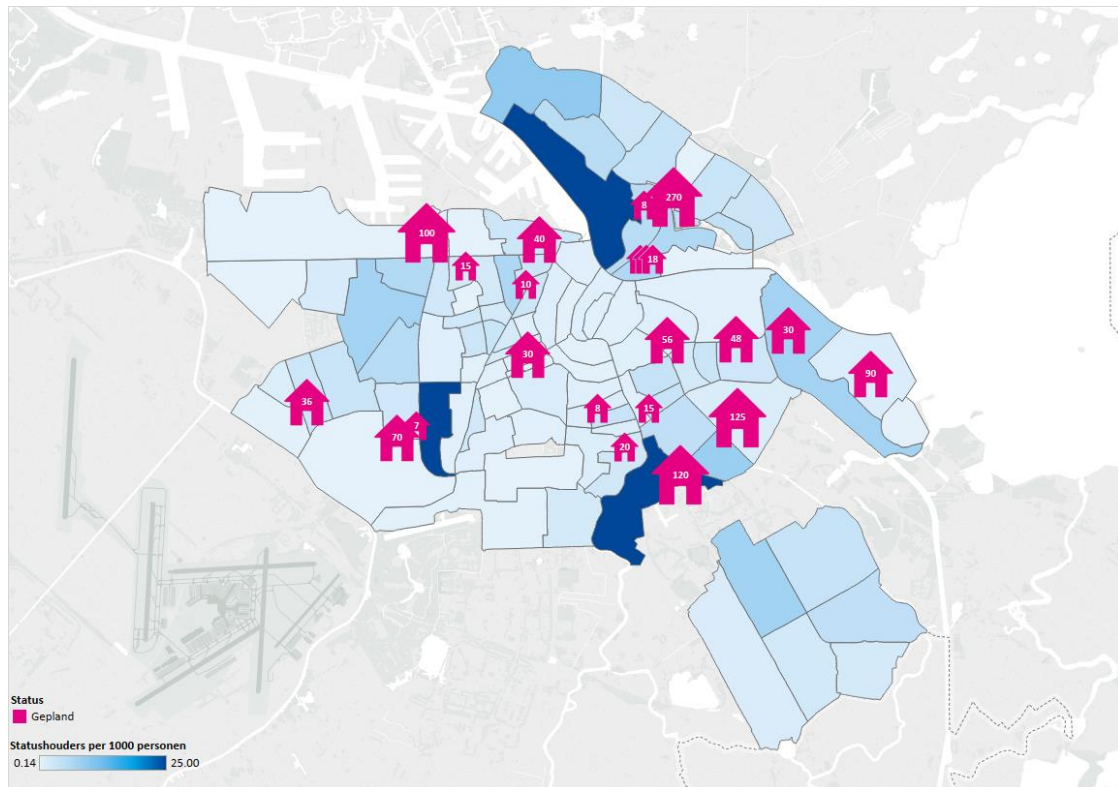
bron: BRP, bewerking OIS

6.4 Toekomstige spreiding statushouders over de stad

Statushouders komen, zoals in de eerdere monitoren in beeld gebracht, veelal terecht in buurten met veel sociale huurwoningen. In Centrum en Zuid zijn weinig statushouders en is het aandeel sociale huurwoningen in buurten veel lager dan elders in de stad. In deze gebieden zijn ook weinig bouwplannen voor statushouders (zie figuur 6.5).

Figuur 6.5 brengt in beeld waar de bouwprojecten die gepland zijn komen⁵. Mogelijk zorgen deze projecten de komende jaren voor enige verandering in de spreiding van statushouders over de stad. Maar een deel van de bouwprojecten is gepland in gebieden waar al relatief veel statushouders wonen.

Figuur 6.5 Huisvesting nieuwe statushouders jan 2016-maart 2017 naar wijk, ten opzichte van het aantal inwoners per wijk en de geplande maar nog niet gerealiseerde projecten*(juni 2017) voor statushouders



*aantallen per locatie betreffen voorlopige aantallen

bron: gemeente Amsterdam en BRP, bewerking OIS

⁵ En waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden.

NDSM: zelfbeheer als sleutel tot succes

Locatie: Ms. Oslofjordweg , Mt. Ondinaweg – stadsdeel Noord

380 wooneenheden: 250 containers blijven langer staan tot uiterlijk 2020

Circa 255 Nederlandse studenten/afgestudeerden/jongeren en ca. 125 statushouders (18 t/m 23 jaar)

Woningcorporatie Rochdale exploiteert samen met Stichting DUWO de 380 containerwoningen op het NDSM-terrein. Het terrein zou op 1 januari 2017 leeg worden opgeleverd, maar Rochdale en de gemeente spraken af dat het complex 3,5 jaar langer blijft staan. Vrijkomende wooneenheden gaan naar statushouders. De huur ligt onder huurtoeslaggrens voor jongeren tot 23 jaar en dat maakt de wooneenheden ook geschikt voor jonge statushouders.

Contacten over en weer

In het NDSM-complex wonen inmiddels zo'n 125 statushouders. Rochdale houdt bij dat er een goede menging komt van statushouders en studenten. Het contact met burens helpt statushouders om hun weg te vinden in de Amsterdamse samenleving. Het samenwonen verloopt tot nu vrijwel probleemloos. De studenten zijn verrassend goed in staat gebleken om in redelijk korte tijd een grote groep nieuwkomers in hun midden op te vangen. De bewoners leven niet anoniem naast elkaar. Over en weer legt men makkelijk contact. Wel is er een verschil tussen de Syrische en Eritrese bewoners. Veel Syriërs zijn hoger opgeleid en spreken redelijk tot goed Engels, waardoor ze makkelijker participeren en integreren. Eritreërs richten zich meer op de eigen groep.

Sleutel tot succes

Een sleutel tot het succes van NDSM is dat de bewoners elkaar helpen. Rochdale heeft in samenwerking met Academie voor de Stad onder de bewoners vijf woonbegeleiders geworven. Zij voeren welkomsgesprekken met nieuwkomers, zijn aanspreekpunt voor vragen en organiseren gezamenlijke activiteiten, zoals een taalcafé en een zaalvoetbalteam. Daarbij staan ze niet alleen. Medewerkers van Rochdale en Stichting DUWO en VluchtelingenWerk Nederland zijn regelmatig ter plekke. Rochdale heeft hier een projectleider voor vrij gemaakt. Het Team Entree Amsterdam helpt statushouders bij de inburgering. Ook het stadsdeel is actief betrokken.

Statushouder Gerios helpt nu anderen

Een van de woonbegeleiders is Gerios (22), een vluchteling uit Syrië. Na zijn aankomst op NDSM, "een erg leuke locatie", voelde zich zo goed geholpen door de woonbegeleiders dat hij besloot zelf woonbegeleider te worden. "Ik heet nieuwe Syrische bewoners welkom en help met praktische zaken zoals het aanvragen van een internetaansluiting en het vertalen van brieven."



7 Maatschappelijk draagvlak

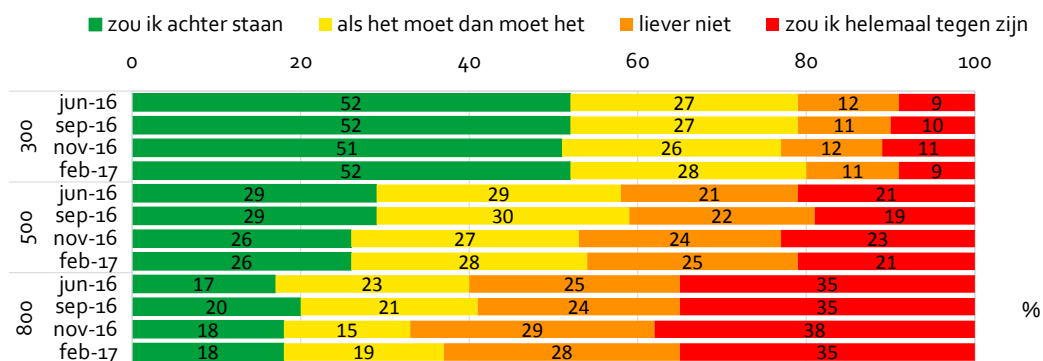
Dit hoofdstuk beschrijft het maatschappelijk draagvlak onder Amsterdammers om asielzoekers en statushouders op te vangen in de stad. Dit wordt gedaan aan de hand van een enquête onder ruim 400 Amsterdammers. De laatste meting vond plaats in februari 2017.

Kernpunten

Dit hoofdstuk beschrijft het draagvlak onder Amsterdammers om vluchtelingen op te vangen in de stad. De belangrijkste bevindingen zijn:

- Het draagvlak onder Amsterdammers om asielzoekers en statushouders op te vangen is en blijft substantieel.
- Amsterdammers geven de voorkeur aan kleinschalige opvang boven grootschalige opvang waarbij de voorkeur uitgaat naar gemengd bouwen met woningen voor zowel statushouders als andere groepen Amsterdammers.
- Het draagvlak voor met voorrang verstrekken van sociale huurwoningen is en blijft laag.
- Er wordt vaker geen of nauwelijks overlast verwacht door de komst van een eventuele opvanglocatie voor vluchtelingen. Amsterdammers die wel overlast verwachten zien met name rondhangende vluchtelingen en integratieproblemen als potentiële problemen.
- Amsterdammers maken zich voornamelijk zorgen over verdringing op de woningmarkt en de kosten van de sociale voorzieningen en opvangkosten in Nederland door de komst van vluchtelingen in Amsterdam. Deze zorgen zijn wel afgenomen ten opzichte van vorig jaar.
- Amsterdammers zijn overwegend tevreden met de manier waarop de gemeente met het vluchtelingenvraagstuk omgaat.

Figuur 7A Ontwikkeling mening Amsterdammers over opvang in de buurt (straal van 500 meter) voor 300, 500 en 800 plekken juni 2016–feb 2017 (procenten)



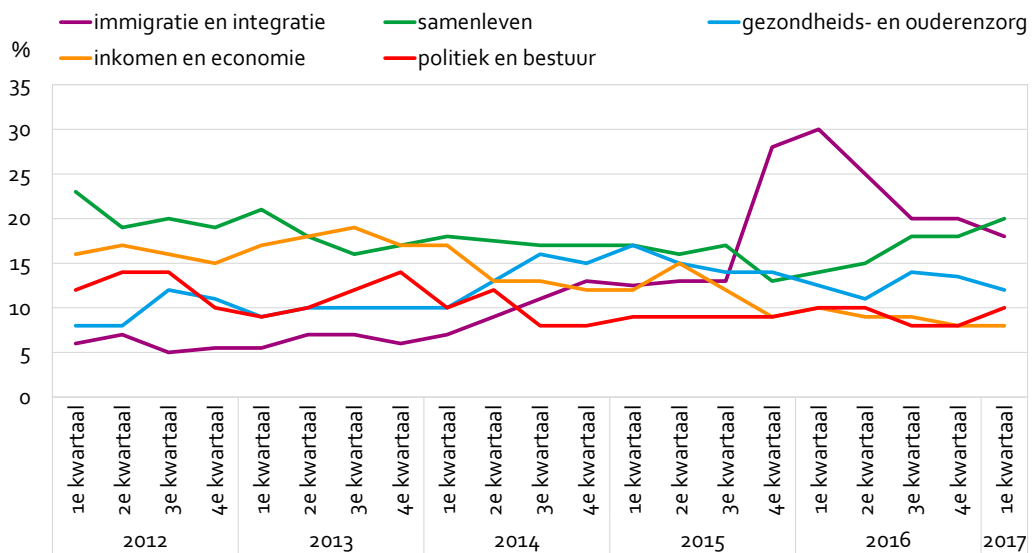
bron: OIS

7.1 Achtergrond

OIS heeft in februari 2017 de achtste draagvlakmeting over de opvang van vluchtelingen gehouden onder de bevolking van Amsterdam. Aan deze stadsbrede draagvlakmeting hebben 474 Amsterdammers meegedaan. Van de metingen verschijnt een aparte rapportage, in deze monitor nemen we de belangrijkste bevindingen op.

Landelijk komt het onderwerp ook elk kwartaal aan bod in het SCP onderzoek Continue Onderzoek Burgerperspectieven (2016). Daaruit blijkt dat immigratie en integratie nog steeds een belangrijk thema is voor veel Nederlanders, al is het in het 1^e kwartaal wel gedaald van plek 1 naar plek 2.

Figuur 7.1 Nationaal probleembesef 2012-4^e kwartaal 2016 (procenten)



bron: SCP, bewerking OIS

7.2 Vijf procent Amsterdammers negatief over rol gemeente

Amsterdammers volgen het nieuws rondom vluchtelingen nog steeds goed en weer iets meer dan in voorgaande periodes. Zesenvijftig procent volgt het nieuws over asielzoekers en statushouders op de voet of vrij goed, in november 2016 was dit nog 49%. Slechts 2% geeft aan het helemaal niet te volgen.

Amsterdammers zijn nog steeds overwegend tevreden met de manier waarop de gemeente met het vluchtelingenvraagstuk omgaat (39%). Bijna een kwart is er neutraal over en bijna een derde (33%) heeft er geen mening over. Vijf procent is van mening dat de gemeente Amsterdam hier slecht mee omgaat.

Tabel 7.2 Mening Amsterdammers over omgang gemeente met vluchtelingenvraagstuk, nov 2015 – feb 2017 (procenten)

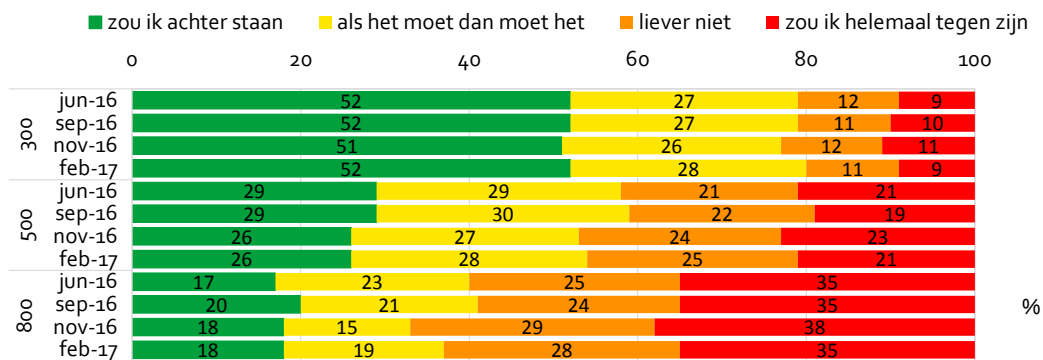
	nov-15	jan-16	mrt-16	jun-16	sep-16	nov-16	feb-17
heel goed	3	4	3	2	3	2	4
goed	34	43	40	41	35	35	35
goed niet goed, niet slecht	30	21	24	18	23	24	23
slecht	7	4	5	7	6	5	4
heel slecht	1	1	1	1	2	2	1
weet ik niet, geen mening	25	27	27	31	31	32	33
totaal	100	100	100	100	100	100	100

bron: OIS

7.3 Draagvlak Amsterdam blijft substantieel

De opvang van groepen tot 300 asielzoekers kan nog steeds op meer steun rekenen dan grootschaligere opvang. Tweeënvijftig procent van de Amsterdammers staat achter opvang in hun buurt met 300 plekken, vrijwel evenveel als in 2016. Naarmate de omvang van de opvanglocatie toeneemt, daalt het draagvlak voor de opvang, slechts 18% staat achter een opvanglocatie met 800 plekken (in de eigen buurt). Ten opzichte van de vorige metingen is het beeld vrijwel gelijk.

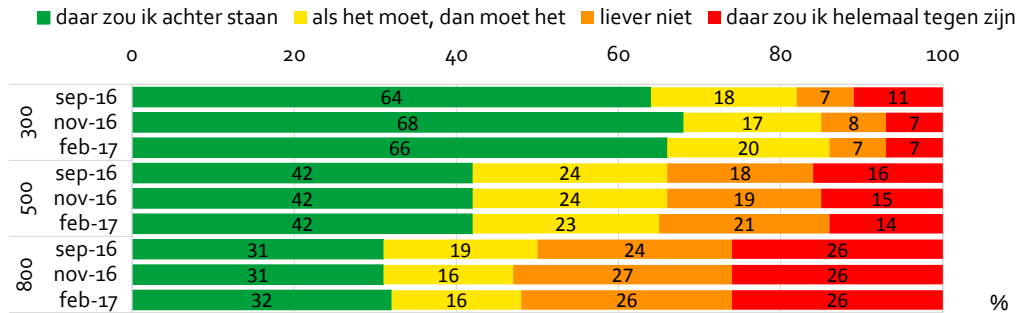
Figuur 7.3 Ontwikkeling mening Amsterdammers over opvang in de buurt (straal van 500 meter) voor 300, 500 en 800 plekken juni 2016–feb 2017 (procenten)



bron: OIS

Amsterdammers hebben de voorkeur voor gemengd bouwen bij opvang bij hun in de buurt. Het draagvlak voor woningbouw waarin zowel woningen voor statushouders als woningen voor andere groepen Amsterdammers komen (in de eigen buurt) kan op meer steun rekenen dan een opvangcentrum of een woningcomplex alleen voor statushouders in de eigen buurt. Ook hier neemt het draagvlak af naarmate de omvang van de woninglocatie groter wordt. Ten opzichte van voorgaande metingen is het beeld gelijk.

Figuur 7.4 Ontwikkeling mening Amsterdammers over gemengde woningbouw voor statushouders en andere groepen woningzoekenden in hun buurt, naar omvang locatie, sept 2016 -feb 2017 (procenten)



bron: OIS

In de meting van februari 2017 is, met het oog op de verkiezingen van 15 maart 2017, ook gevraagd naar het stemgedrag van de respondenten. Er is een sterke relatie tussen het potentiële stemgedrag en het draagvlak voor de opvang van statushouders en vluchtelingen. Er is globaal sprake van een driedeling in de mening van Amsterdammers over de opvang van vluchtelingen en statushouders:

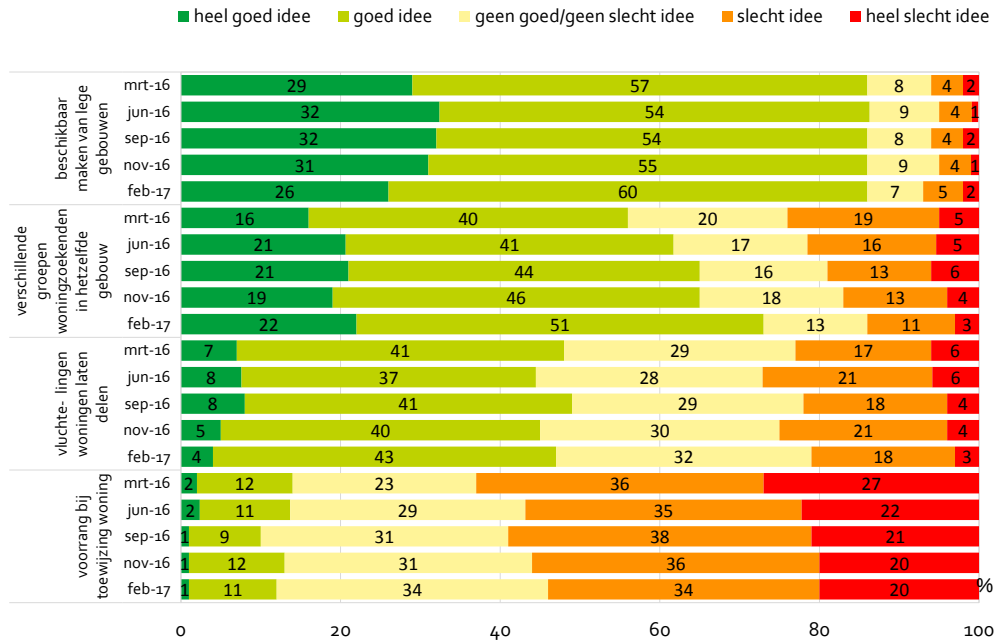
- Stemmers op de PVV, VVD en 50-plus zijn vaker dan anderen tegen opvang of een azc in de eigen buurt en het met voorrang verstrekken van sociale huurwoningen en verwachten vaker overlast als er bij hun in de buurt een opvangcentrum zou komen.
- PvdA, GroenLinks en SP stemmers kijken overwegend positief aan tegen een azc of woninglocatie voor vluchtelingen in hun eigen buurt en zijn ook minder vaak tegen het met voorrang verstrekken van sociale huurwoningen dan andere stemmers.
- Daar tussenin zitten de stemmers op D66, Partij voor de Dieren en het CDA.

7.4 Amsterdammers geven voorkeur aan opvang in lege gebouwen

Het beschikbaar maken van lege gebouwen, zoals kantoren, andere bedrijfsgebouwen en kerken kan onder Amsterdammers nog steeds op de meeste steun rekenen (86%) gevolgd door het opvangen van verschillende groepen woningzoekenden in hetzelfde gebouw (73%) en het laten delen van woningen door vluchtelingen (47%). Ten opzichte van de vorige meting in november 2016 kan vooral het huisvesten van verschillende groepen woningzoekende in hetzelfde gebouw op meer steun rekenen.

Voor het met voorrang toewijzen van woningen is weinig draagvlak (12% is hier voorstander van), terwijl binnen Amsterdam 30% van de sociale huurwoningen wordt toegewezen aan kwetsbare groepen, waaronder vluchtelingen.

Figuur 7.5 Mening Amsterdammers over verschillende mogelijkheden huisvesting vluchtelingen, maart 2016-feb 2017 (procenten)

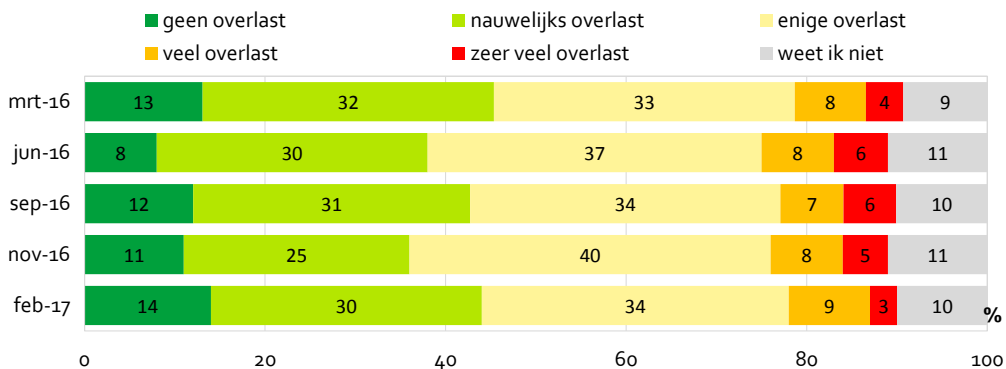


bron: OIS

7.5 Dertien procent verwacht overlast van azc of woninglocatie voor statushouders

Zorgen om overlast van een eventuele opvanglocatie voor vluchtelingen hebben Amsterdammers niet echt, 44% verwacht geen of nauwelijks overlast en 34% verwacht enige overlast. Twaalf procent van de Amsterdammers verwacht veel tot zeer veel overlast en 10% weet het niet. Ten opzichte van de vorige meting in november 2016 wordt er nu vaker geen of nauwelijks overlast verwacht.

Figuur 7.6 Verwachte overlast van opvangcentrum (azc) of grote woonlocatie voor vluchtelingen met status in eigen buurt, maart-nov 2016 (procenten)



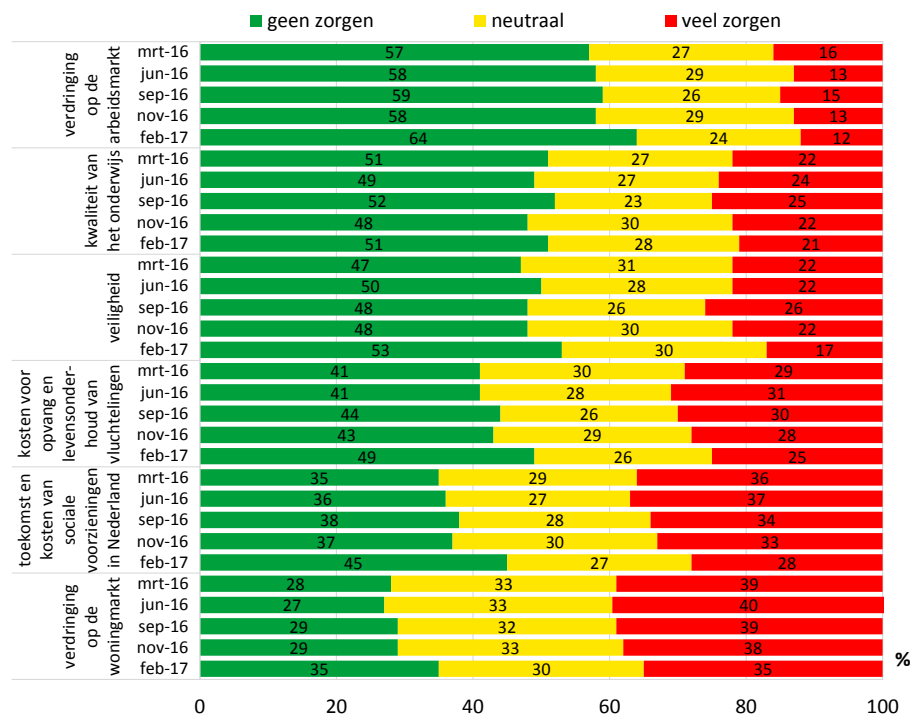
bron: OIS

De Amsterdammers die enige tot zeer veel overlast verwachten van een opvanglocatie of groot wooncomplex voor statushouders, verwachten voornamelijk overlast door rondhangende vluchtelingen (69%) en integratieproblemen (66%). Ten opzichte van de vorige metingen worden rondhangende vluchtelingen iets minder vaak genoemd.

7.6 Minder zorgen om verdringing arbeidsmarkt en woningmarkt, veiligheid en kosten opvang

De mogelijke zorgen over de komst van asielzoekers en statushouders in Amsterdam, liggen voornamelijk bij verdringing op de woningmarkt en de kosten van de sociale voorzieningen in Nederland. Vijfendertig procent van de Amsterdammers geeft aan zich veel zorgen te maken over verdringing op de woningmarkt, 28% maakt zich zorgen om de kosten van sociale voorzieningen en 25% maakt zich zorgen over de opvangkosten. Ten opzichte van de vorige metingen is het aandeel Amsterdammers dat zich geen zorgen maakt over de voorgelegde thema's toegenomen.

Figuur 7.7 Mogelijke zorgen gerelateerd aan de komst van vluchtelingen, maart 2016-feb 2017 (procenten)



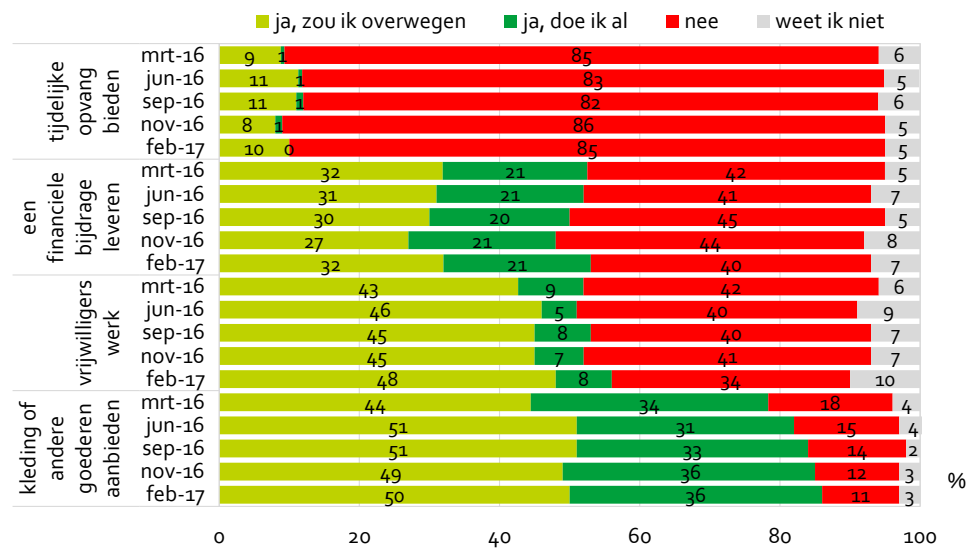
bron: OIS

7.7 Veel Amsterdammers willen zelf ook bijdrage leveren

Amsterdammers zijn zelf ook welwillend om hun bijdrage te leveren aan de opvang van vluchtelingen. Zevenenveertig procent doet dit op dit moment naar eigen zeggen al en doet dit vaak op meerdere manieren: met name door kleding of goederen aan te bieden (35%), een

financiële bijdrage te leveren (21%) of vrijwilligerswerk te doen (8%). Anderen willen wel overwegen om een bijdrage te leveren. Vooral het leveren van kleding of andere goederen (50%) en vrijwilligerswerk doen (48%) kan op steun rekenen. Zelf tijdelijke opvang bieden krijgt niet veel steun (10%).

Figuur 7.8 Eigen bijdrage Amsterdammers aan opvang vluchtelingen, maart 2016-feb 2017 (procenten)



bron: OIS

Bijlage 1 Literatuur

- CBS (2017). Statline: Asielverzoeken en nareizigers, Den Haag.
- CBS (2016). Kernprognose 2016-2060: 18 miljoen inwoners in 2034 voorzien, Den Haag.
- CBS (2016) Sociale isolatie naar objectieve en subjectieve maatstaf. Den Haag
- IND (2017). Asylum Trends: Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands and Europe, Den Haag.
- IND (2017). Migratieradar, april 2017, Den Haag.
- SCP (2015). De sociale staat van Nederland 2015, Den Haag.



Gemeente Amsterdam



Onderzoek, Informatie en Statistiek

Bezoekadres:
Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

www.ois.amsterdam.nl